

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

JUSTĖ ŽVIRBLĖ

SOCIALINIO DARBO MAGISTRANTŪROS IŠTĚSTINĖS STUDIJOS

KOMANDINIS DARBAS BENDRUOMENINIUOSE
VAIKŲ GLOBOS NAMUOSE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: *Prof. dr. Vida Gudžinskienė*

Vilnius, 2021

TURINYS

SAVOKŲ ŽODYNAS	4
ĮVADAS.....	5
1. SOCIALINIO DARBO SU VAIKAIS, LIKUSIAIS BE TĖVŲ GLOBOS, BENDRUOMENINIUOSE GLOBOS NAMUOSE TEORINIS PAGRINDIMAS	10
1.1 Socialinio darbuotojo veiklos tikslai ir kryptys, dirbant su vaikais likusiais be tėvų globos .	10
1.2 Socialinio darbo ypatumai dirbant su vaikais, likusiais be tėvų globos teikiant pagalbą globos institucijoje ypatumai	14
1.3. Socialinių darbuotojų, dirbančių BVGN iššūkiai ir jų įveika	18
2. KOMANDINIS DARBAS BENDRUOMENINIUOSE GLOBOS NAMUOSE TEORINIAI PAGRINDAI.....	22
2.1 Komandinio darbo apibrėžtys ir jo privalumai	22
2.2 Komandos formavimas ir funkcionavimas bendruomeniniuose globos namuose	27
3. KOMANDINIO DARBO BENDRUOMENINIUOSE GLOBOS NAMUOSE KOKYBINIS TYRIMAS.....	34
3.1 Tyrimo metodologija	34
3.2 Empirinio tyrimo rezultatų analizė.....	38
3.2.1 Bendruomeninių vaikų globos namų komanda	38
3.2.2 Socialinių darbuotojų vaidmenys komandoje ir jų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams gyvenantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose	41
3.2.3 Komandos narių bendruomeniniuose vaikų globos namuose vaidmenys komandoje	51
3.2.4 Komandinio darbo organizavimas ir inicijavimas bendruomeniniuose vaikų globos namuose.....	53
3.2.5 Socialinių darbuotojų padėjėjų indėlis ir trukdžiai sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose	56
3.2.6 Bendruomenės narių įtaka komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose.....	59
3.2.7 Sėkmingo komandinio darbo kriterijai ir trukdžiai trukdantys sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose	61
3.2.8 Tėvų globos netekusių vaikų gyvenančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose problemos, kurioms spręsti yra telkiamos komandos	64

3.2.9 Bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių sprendimų priėmimas komandoje ..	66
3.2.10 Biologinių tėvų įtraukimas į komandinį darbą, teikiant pagalbą vaikams netekusiems tėvų globos.....	67
3.2.11 Tėvų globos netekusių vaikų problemos, kurias pavyksta išspręsti bendruomeninių vaikų globos namų komandoje ..	71
3.2.12 Problemos, kurių sprendimui bendruomeninių vaikų globos namų komanda pasitelkia į pagalbą kitus specialistus.....	72
DISKUSIJA	75
IŠVADOS.....	77
REKOMENDACIJOS.....	80
LITERATŪROS SĄRAŠAS	81
SANTRAUKA	89
SUMMARY	90
PRIEDAI	91
AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA	110

SĄVOKŲ ŽODYNAS

Bendruomeniniai vaikų globos namai (BVGN) – „pagal šeimai artimos aplinkos modelį veikiančios vaikų globos namai, įsteigti atskirose patalpose (pvz., namas, butas) bendruomenėje, skirti likusiems be tėvų globos vaikams, neįgaliems vaikams ar vaikams, turintiems kitų specialiųjų poreikių (iki 8 vaikų). Šie namai pagal savo pobūdį priskirtini bendruomeninėms paslaugoms“ (Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planas, 2014, p. 3).

Deinstitucionalizacija – „visą planuojamos transformacijos, globos įstaigų apimčių mažinimo ir (arba) uždarymo procesą, kartu sukuriant įvairių kitų vaikų globos paslaugų, kurios reglamentuojamos pagal teisėmis pagrįstus ir į rezultatus orientuotus standartus“ (UNICEF, 2010, p. 52).

Institucinė globa – „likusių be tėvų globos vaikų, neįgalių vaikų, neįgalių suaugusių asmenų apgyvendinimas stacionariose socialinės globos įstaigose, kūdikių namuose, kuriuose nuolat gyvena nuo kelių dešimčių iki kelių šimtų asmenų, kurių socialiniai ryšiai su bendruomene dėl šių įstaigų specifikos yra riboti, socialiniai įgūdžiai silpni, galimybės integruotis į visuomenę – minimalios. Šioms įstaigoms būdinga grupinė, o ne individuali asmens priežiūra, institucinė kultūra (griežta tvarka, taisyklės ir pan.)“ (Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planas, 2014, p. 2-3).

Likęs be tėvų globos vaikas – „vaikas iki 18 metų, kuriam įstatymų nustatyta tvarka yra nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba)“ (Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006).

Socialinis darbuotojas – „tai specialistas, kurio darbo paskirtis yra sustiprinti žmogaus prisitaikymo prie aplinkos sugebėjimus, atstatyti ryšius su bendruomene, padedant jam integruotis į visuomenę ir skatinant pilnavertiškesnį žmogaus socialinį funkcionavimą (Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006).

Vaikas – „žmogus iki 18 metų, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyta kitaip. Jeigu asmens amžius yra nežinomas ir yra priežasčių manyti, kad jis yra nepilnametis, toks asmuo laikomas vaiku, iki bus nustatyta priešingai“ (Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, 2019).

IVADAS

Temos aktualumas. Lietuvos Respublikos konstitucijos 38 straipsnis teigia, kad: „šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę“. Pasak Alifanovienės, Vaitkevičienės ir Kauneckienės (2015, p.229), dėl susiklosčiusių įvairių socialinių, ekonominių, psichologinių priežasčių, neretai biologiniai vaikų tėvai, kaip svarbiausi asmenys galintys atstovauti vaiko interesus negali, nesugeba tinkamai pasirūpinti savo vaikais, tokiu atveju valstybė įgyja pagrindą atskirti vaiką nuo tėvų, kad būtų užtikrintas vaiko saugumas ir gerovė, tačiau tik tokiu atveju, kai yra išnaudotos visos galimybės ir galimos priemonės apsaugoti vaiko interesus neatskiriant jo nuo šeimos. Kaip teigia Lietuvos Respublikos 2004 m. vasario 9 d., nutarimu Nr. 142 patvirtintas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos, 20 straipsnis: „Vaikas be tėvų ar artimųjų globos gali likti dėl įvairių priežasčių: tėvai ar vienintelis iš tėvų yra miręs, tėvai laikinai negali rūpintis vaiku dėl ligos, suėmimo, bausmės atlikimo, kitų svarbių priežasčių, tėvai nesirūpina, nesidomi vaiku, jo neprižiūri, netinkamai auklėja, naudoja psichinį ar fizinį smurtą, vaikas yra rastas ir nenustatyti tėvystės ar artimos giminystės ryšiai ir kitos priežastys“.

Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2019 metų veiklos ataskaitos duomenimis (p.51), metų pradžioje Lietuvoje augo 499,6 tūkst., vaikų, apie du procentai iš jų yra likę be tėvų globos. Nepaisant stiprėjančio darbo su socialinės rizikos šeimomis ir teikiamos pagalbos šiose šeimose augantiems vaikams, vis dar nemažai vaikų kasmet atskiriami nuo tėvų. 2019 m. Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos veiklos ataskaitos duomenimis (p.51-54), Lietuvoje tėvų globos buvo netekę 7446 vaikai, t. y. 731 vaikų arba 35,8 proc. mažiau nei 2018 m. pabaigoje. Kiekvienais metais šis skaičius mažėja: 2017 m. tėvų globos netekusių vaikų skaičius siekė 8912 vaikus, o 2018 m. – 8 177 vaikų. Per 2019 metus 23,2 proc. tėvų globos netekusiems vaikams globa (rūpyba) buvo nustatyta globos įstaigose, 53,4 proc. vaikų – šeimose, 0,9 proc. vaikų – šeimynose ir 22,5 proc. vaikų – globos centruose. 2019 m. pabaigoje lyginant su 2017 m. pabaigos duomenimis, Valstybės vaikų globos institucijose augančių vaikų skaičius sumažėjo net 47 proc. Kasmet mažėjančių tėvų netekusių vaikų globos skaičių remiantis 2018 m. gruodžio 31 d. Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos veiklos ataskaitos duomenimis (85 p.), gali sąlygoti kelios priežastys, tokios, kaip : „dažnesni vaikų grąžinimo į biologinę šeimą atvejai, globėjų (rūpintojų) išvykimas su globojamais (rūpinamais) vaikais į užsienį bei tėvų globos netekusių vaikų įvaikinimas. Šį skaičiaus mažėjimą taip pat gali lemti bendrai kasmet mažėjantis visų Lietuvoje gyvenančių vaikų skaičius“.

Pasak Gvaldaitės ir Šinkonytės (2016, p. 57): „Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (1993), vaikas, kuris laikinai arba visam laikui yra netekęs savo šeimos aplinkos arba kuris dėl savo interesų negali toje aplinkoje būti, turi teisę į ypatingą valstybės teikiamą apsaugą ir paramą. Taigi, nustačius, kad vaikas negali likti gyventi savo šeimoje, jis yra apgyvendinamas kitoje aplinkoje – globėjų šeimoje, šeimynoje ar institucijoje ir jam steigiama laikinoji arba nuolatinė globa“. Tokiu atveju, kai vaiko apgyvendinti nepavyksta šeimai artimoje aplinkoje, jis yra apgyvendinamas institucijoje, tačiau Krishnaswami ir Kuttappan (2019, p.273) atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad institucinėje globoje gyvenantys vaikai yra labiau pažeidžiami, labiau linkę į emocišes, elgesio, psichinės sveikatos problemas, negu tie vaikai, kurie gyvena šeimai artimesnėje aplinkoje. Genienė, R. (2020, p.29) pažymi, kad: „globos institucijų sistema dažnai vertinama kaip vieta, užkertanti kelią žmogaus teisėms įgyvendinti“.

Žalimienė (2007, p.202) akcentuoja, kad siekiant teikti kokybišką ir visokeriopą socialinę pagalbą be tėvų likusiems vaikams, gyvenantiems institucijoje, komandinis darbas yra ypač svarbus dėl tokių vaikų dažno problemų kompleksiško ir sudėtingumo, todėl tik vienas kitą papildantys, sugebantys bendradarbiauti, skirtingų, savybių, bei vertybių turintys komandos nariai yra pajėgūs spręsti vaikui iškilusias problemas, siekti bendrai užsibrėžtų tikslų, nes vienas specialistas tai padaryti nėra pajėgus.

Temos iširtumas. Lietuvoje netrūksta atliktų mokslinių tyrimų šia tema: Alifanovienės, Vaitkevičienės ir Kauneckienės (2015, p.231) teigimu, atskyrimas nuo tėvų ir socialinių ryšių nutraukimas vaikui yra didžiulė netektis, po kurios dažnai jaučiami padariniai vaiko santykiams su bendraamžiais, jo elgesiui. Pasak Gudžinskienės ir Navaičio (2016, p.136-137) Lietuvoje ir Europoje atlikti tyrimai įrodę, kad institucinė globa visada lemia ne tik žemesnę gyvenimo kokybę, bet net ir trumpas laikotarpis praleistas globos namų aplinkoje neigiamai veikia vaikų emocinę būklę, elgesį, vystymąsi ir tai gali turėti įtakos ir skaudžių pasekmių tolesniam vaiko gyvenimui, taip pat pasak autorių globos namų aplinka nėra tinkamai pritaikyta pozityviai vaiko socializacijai, nes joje sunku užtikrinti individualius vaikų poreikius, užtikrinti kokybiškus ir tvirtus santykius su suaugusiuoju ir sukurti aplinką artimą šeimai. Sašamok (2013), akcentuoja globos namų auklėtinių rengimosi savarankiškam gyvenimui procesą, Bidvas, Gailienė (2010), vaikų globos auklėtinių besiruošiančių savarankiškam gyvenimui profesinius ketinimus ir jų realizavimą, Gudžinskienė (2014), ir Toliušytė, Plaušinitienė (2015), vaikų globos namų auklėtinių pasirengimo savarankiškam gyvenimui įgūdžių raišką, Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila (2017) analizuoja socialinių darbuotojų patirtis ugdant vaikus savarankiškam gyvenimui bendruomeniniuose vaikų globos namuose, Valužytė, Žebrauskaitė (2020) pažymi asmeninių stiprybių perspektyva dirbant su vaikais našlaičių namuose. Iš atliktų tyrimų duomenų galima daryti išvadą, kad dauguma globos namų auklėtinių yra įgyja reikiamų kasdienių gyvenimo įgūdžių reikalingų fiziologiniams

poreikiams patenkinti, tačiau stokoja socialinių įgūdžių ieškant darbo, valdant finansus ir planuojant savo išlaidas ir pajamas. Buvusi institucinė vaiko globa stokojo realios praktinės veiklos t.y., kad patys vaikai galėtų pirkti, rinktis maisto produktus, skaičiuoti pinigus, mokėti už paslaugas, ruošti maistą, naudotis buitine technika, prisidėti prie namų ūkio ir pan., tai labai trukdė socialiniams darbuotojams ruošti vaikus savarankiškam gyvenimui. Gudžinskienės ir Raudeliūnaitės, Uscilos (2017, p.170) atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad 2014 m. vasario 14 d., priimtas „Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planas“ davė teigiamų rezultatų ir socialinių darbuotojų nuomone vaikams gyvenantiems bendruomeniniuose globos namuose yra sudarytos geresnės sąlygos pasiruošti savarankiškam gyvenimui.

Tyrimo probleminiai klausimai. Perėjimas nuo institucinės vaikų globos prie šeimai artimesnio modelio - bendruomeninių vaikų globos namų kelia daug iššūkių ne tik globojamiems vaikams, bet ir darbuotojams, todėl kyla klausimai: kaip vyksta komandinis darbas bendruomeniniuose vaikų globos namuose? Kaip pasidalijama darbais bendruomeniniuose vaikų globos namuose? Kaip sprendžiamos globojamų vaikų problemos pasitelkus komandinį darbą?

Darbo objektas. Komandinis darbas bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Darbo tikslas. Atskleisti komandinio darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose specifiką.

Darbo uždaviniai:

1. Pateikti socialinio darbo su vaikais, likusiais be tėvų globos, bendruomeniniuose globos namuose teorinę analizę.
2. Atskleisti komandinio darbo bendruomeniniuose globos namuose teorinius pagrindus.
3. Atskleisti komandinio darbo bendruomeniniuose globos namuose ypatumus, remiantis socialinių darbuotojų patirtimi.

Darbo metodai.

1. Mokslinės literatūros, teisės aktų ir dokumentų analizė, siekiant aptarti socialinio darbo su vaikais likusiais be tėvų globos bendruomeniniuose globos namuose teorinį pagrindą: socialinio darbuotojo veiklos kryptis ir tikslus, iššūkius ir jų įveikos būdus, socialinio darbo ypatumus teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams, bei aptarti komandinio darbo sampratą ir jo privalumus, išsiaiškinti, kaip yra formuojama komanda ir kaip ji funkcionuoja bendruomeniniuose vaikų globos namuose.
2. Pusiau struktūruotas interviu su bendruomeninių vaikų globos namų socialiniais darbuotojais, siekiant aptarti komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Temos naujumas ir reikšmingumas. Siekiant sukurti kuo artimesnį šeimai aplinkos modelį neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014 m. vasario 14 d. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu buvo priimtas: „Perėjimo nuo institucinės globos

prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planas“. Šio plano tikslas yra: „kurti kompleksiskai teikiamų paslaugų sistemą, kuri sudarytų galimybes kiekvienam vaikui, neįgaliajam ar jo šeimai (globėjams, rūpintojams) gauti individualias pagal poreikius paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje, o kiekvienam likusiam be tėvų globos vaikui augti saugioje ir jo raidai palankioje aplinkoje biologinėje, jos nesant – įtėvių, globėjų šeimoje“, (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. Vasario 14 d. įsakymas Nr. A1-83.).

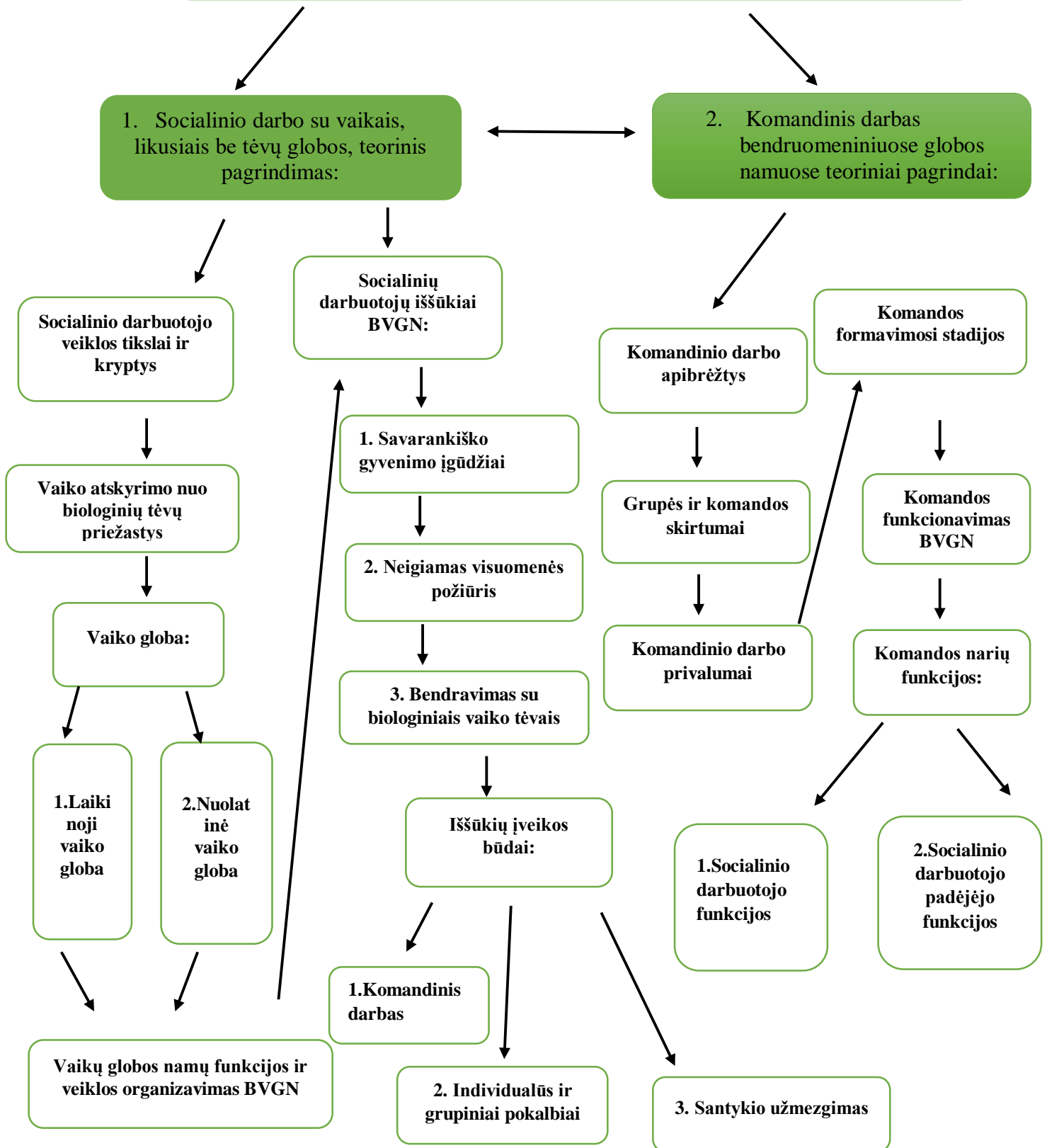
Šiandieninėje visuomenėje vis labiau akcentuojama komandinio darbo svarba, teigiama, kad tik dirbdami išvien komandos nariai gali pasiekti geresnių rezultatų, nei dirbdami po vieną, be to, komanda taip pat vaidina pagrindinį vaidmenį priimant organizacijai svarbius sprendimus, vertinant susidariusias situacijas ar formuojant užduotis, teigia Aleksandravičiūtė, Liekis (2020, p.25-26). Globos institucijos taip pat nėra išimtis, todėl svarbu ištirti komandinį darbą, jo poreikį bendruomeniniuose vaikų globos namuose pereinamuoju laikotarpiu ir taip efektyviai prisidėti prie pertvarkos vaiko globos sistemoje.

Informacija, kuri bus surinkta tyrimo metu bus naudinga vaiko globos institucijose dirbantiems specialistams, globos institucijoms.

Žemiau pateikiu magistro darbo teorinės dalies schemą (1 pav.)

KOMANDINIO DARBO BENDRUOMENINIUOSE VAIKŲ GLOBOS NAMUOSE, TEORINIS PAGRINDIMAS.

METODAS- mokslinės literatūros, teisės aktų ir dokumentų analizė.

1 pav. Magistro darbo teorinės dalies schema

1. SOCIALINIO DARBO SU VAIKAIS, LIKUSIAIS BE TĖVŲ GLOBOS, BENDRUOMENINIUOSE GLOBOS NAMUOSE TEORINIS PAGRINDIMAS

Pasak Budrytės ir Kocai (2017, p. 62), bei Gvaldaitės ir Šimkonytė (2016, p.57): „Lietuvoje kasmet šimtai vaikų netenka tėvų globos, dažniausios globos netekimo priežastys: netinkamas tėvų elgesys, netinkama vaikų priežiūra, smurtas, socialinių įgūdžių stoka, priklausomybės, nesirūpinimas vaikais, nesugebėjimas sukurti vaikams saugios aplinkos, tokiais atvejais užtikrinti vaikams saugios aplinkos imasi valstybė, pirmiausia teisinio reguliavimo priemonėmis garantuodama globos teikimą kiekvienam be tėvų likusiam vaikui“.

LR socialinių paslaugų įstatyme (2006) socialinis darbas apibrėžiamas, kaip: „veikla, padedanti asmeniui, šeimai spręsti savo socialines problemas pagal jų galimybes ir jiems dalyvaujant, nežeidžiant žmogiškojo orumo ir didinant jų atsakomybę, pagrįstą asmens, šeimos ir visuomenės bendradarbiavimu“. Gūtmanė (2018, p.115) pažymi, kad : „socialinio darbo profesija skatina pokyčius, mažina nelygybę, padeda palaikyti žmonių tarpusavio santykius, naudojant koncepcinį požiūrį į žmogaus elgesį ir į socialines sistemas, padeda atskleisti ir stiprinti kiekvieno individo žmogiškąjį potencialą, siekiant pagerinti jo savijautą ir jį įgalinti“.

1.1 Socialinio darbuotojo veiklos tikslai ir kryptys, dirbant su vaikais likusiais be tėvų globos

Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2019 metų (p.52) veiklos ataskaitos duomenimis 2017-2018 metų laikotarpyje dažniausiai pasitaikančios priežastys dėl kurių vaikai neteko tėvų globos buvo tokios, kaip: „tėvų arba turimo vienintelio iš tėvų nesirūpinimas, nesidomėjimas vaiku, jo nepriežiūra, netinkamas auklėjimas, fizinio ar psichologinio smurto naudojimas ir dėl to kilęs pavojus vaiko fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui“. Rimkus (2016, p.107-108) akcentuoja, kad : „vaikui augant biologinėje šeimoje tėvai prisiima visas tėvų teises ir atsakomybes, tačiau vaikui netekus tėvų globos, visi tėviškos atsakomybės komponentai pasidalija tarp kelių į vaiko gyvenimą įsiliejančių asmenų, tai tarp vaiko biologinių tėvų, globėjų ir su vaikų dirbančiu socialiniu darbuotoju“.

Socialinis darbuotojo dirbančio socialinių paslaugų sektoriuje veikla yra daugialypė į kuria įeina: socialinė terapija, socialinė medicina, buitis, teisė, diagnostika, profilaktika, tolimesnių veiksmų numatymas, reikalaujanti daug žinių, gebėjimų, kompetencijų (Adomaitienė, Balčiūnienė, 2017, p.90). Pasak Verseckaitės ir Snieškienės (2011, p.132): „teigdamas paslaugas tėvų globos netekusiems vaikams socialinis darbuotojas atlieka taip pat labai daug įvairių skirtingų vaidmenų, tokių, kaip: elgesio keitėjo, mokytojo, gynėjo, pagalbos organizatoriaus, konsultanto,

problemos identifikuotojo, problemų sprendimų ieškotoju ir kt.“. Kaip teigia Gudžinskienė, Jaruševičienė (2010, p. 48), ypač svarbu, kad atlikdamas daug skirtingų vaidmenų socialinis darbuotojas būtų lankstus, plataus akiračio, besidomintis ne tik savo darbo sfera, turėtų pakankamai teorinių ir praktinių žinių, gerai išmanytų įstatymus ir pritaikytų savo veikloje. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-92 „Dėl Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei Socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinime“ nurodoma, jog socialinis darbuotojas taip pat turi gebėti aktyviai bendradarbiauti su įvairių sričių specialistais, tokiais kaip: vaiko teisių apsaugos, švietimo ir ugdymo, sveikatos priežiūros, užimtumo ir kitų sričių specialistais, be to socialinis darbuotojas organizuoja socialinių darbuotojų padėjėjų veiklą, telkia įstaigas, kurioje dirba specialistus bendrai komandinei veiklai.

Budrytės, Kocai (2017, p.76) atlikto tyrimo išvadose nurodoma, jog pagrindinis socialinio darbuotojo, dirbančio globos namuose, **veiklos tikslas** yra: „vaiko gerovės užtikrinimas, saugumas siekiant pozityvios jo integracijos ir socializacijos į visuomenę, skatinant visavertę asmenybės raišką ir pilietinę brandą, vaiko biologinės šeimos konsultavimas bei socialinių įgūdžių ugdymas – būdai, kurie sudaro galimybę biologinei vaiko šeimai padėti stiprinti ryšius su vaiku bei sustiprėti pačiai“. Kaip teigia Vyšniauskytė-Rimkienė, Matulevičiūtė (2016, p.77) atlikti moksliniai tyrimai įrodė, kad vaiko ir biologinių tėvų ryšys turi didelės įtakos ir yra ypač reikšmingas tolimesniam vaiko socialiniam, psichologiniam ir kognityviniam vystymuisi, todėl pasak Budrytės, Kocai (2017, p.72) socialinis darbuotojas turi gebėti rasti tinkamų šeimos įgalinimo būdų, siekiant stiprinti tėvų ir vaikų tarpusavio santykius. Kalbant toliau apie veiklos tikslus Kiaunytė ir Lygnugarienė (2019, p.73) nurodo, jog: „socialiniai darbuotojai savo profesinėje veikloje dirbdami vaiko globos sistemoje planuoja ir įgyvendina prevencijos, intervencijos strategijas ir priemones, planuoja ir vertina vaiko poreikius, jo padėtį, vaiko ir jo šeimos interesus“. Pasak Adomaičio ir Vaitkienės (2016, p.59): „socialinis darbuotojas vaikų globos namuose vykdo tokias veiklas: tarpininkauja patyčių prevencijos procese, ugdo socialinius įgūdžius, vykdo sociokultūrinę veiklą, modeliuoja tinkamą elgesį, analizuoja kilusias problemas, numato psichologo pagalbos poreikį, kuria jaukią ir draugišką aplinką“. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinime“ nurodoma, kad: „pagrindiniai socialinio darbuotojo **veiklos tikslai** yra:

- ugdyti, atstatyti ir palaikyti asmens gebėjimus savarankiškai spręsti jam ar jo šeimai iškylančias socialines problemas, inicijuoti pokyčius asmeniniame ir šeimos socialiniame gyvenime, tam panaudojant paties asmens, jo šeimos galimybes bei bendruomenės išteklius;
- gerinti asmenų, jų socialinių grupių, bendruomenių socialinį gyvenimą, mažinant jų socialinę atskirtį ir skatinant jų socialinę integraciją į visuomenę;
- siekti užkirsti kelią galimoms asmens, šeimos ar bendruomenės socialinėms problemoms atsirasti.
- Šių tikslų socialinis darbuotojas turi siekti tiesiogiai dirbdamas socialinį darbą, organizuodamas socialinių paslaugų teikimą, vykdydamas prevencinę socialinę veiklą bei bendrai veiklai telkdamas kitus specialistus ir bendruomenę“.

Pasak Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos (2017, p.158) vaikų netekusių tėvų globos ir gyvenančių vaikų globos namuose rengimasis savarankiškam gyvenimui didele dalimi priklauso nuo su jais dirbančių socialinių darbuotojų, todėl labai svarbiu socialinių darbuotojų **veiklos tikslu** tampa vaikų paruošimas savarankiškam gyvenimui. Savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo tikslas, kaip teigia Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila (2017, p.164) yra : „sudaryti sąlygas kiekvienam vaikui pagal galimybes įgyti žinių ir įgūdžių, leidžiančių kuo funkcionaliau, ekonomiškiau ir estetiškiau tvarkyti savo buitį, sveikai gyventi, maitintis, įgyti išsilavinimą, sėkmingai integruotis į visuomenę ir, sulaukus pilnametystės, būti kuo mažiau priklausomiems nuo aplinkinių“. Dudaitė (2016, p.161) nurodo, kad: „socialinis darbuotojas, ugdydamas vaikų globos namų auklėtinių savarankiškumą, ne tik aktyviai dalyvauja ir teikia pagalbą, analizuoja pagalbos veiksmingumą, bet ir domisi bei renka informaciją apie našlaičius, jau pradėjusius savarankiškai gyventi“, tačiau pasak autorės Dragu (2019, p. 278) teorija dažnai prasilenkia su realybe ir daug mokslinių tyrimų rodo, kad jaunuoliai sulaukę pilnametystės ir paliekantys vaikų globos namus, visgi nėra pilnai pasirengę savarankiškam gyvenimui ir neturi gerai išlavintų savarankiško gyvenimo įgūdžių. Toliušytė ir Plaušinitė (2015, p.136) tyrusios vaikų, gyvenančių globos namuose nuomonę apie jų savarankiško gyvenimo įgūdžius ir pažymi: „kad savarankiškų gyvenimo įgūdžių ugdymas yra vienas iš svarbiausių gyvenimo kokybės veiksnių, padedančių ugdytiniui adaptuotis visuomenėje, sėkmingai susidoroti su kasdieninėmis savarankiško gyvenimo problemomis“, auklėtiniai savarankiškumą supranta, kaip : „gebėjimą pasirūpinti savimi, gebėjimą būti nuo nieko nepriklausomu bei atsakyti už savo veiksmus“.

Kiti mokslinės literatūros autoriai, taip pat nagrinėja globos namuose gyvenančių vaikų pasiruošimą savarankiškam gyvenimui: Sašamok (2013) akcentuoja globos namuose gyvenančių vaikų ir paauglių savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymą bei su tuo susijusius sunkumus, Dudaitė (2016) pažymi globos namų auklėtinių verslumo kompetencijos kaip pasiruošimo savarankiškam gyvenimui prielaidą, Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila (2017) nagrinėja socialinių darbuotojų patirtis ugdant vaikus savarankiškam gyvenimui bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Užsienio mokslinės literatūros autorius Dragu (2019, p.277) išanalizavęs jaunimo prisitaikymą prie institucinio gyvenimo ir kaip nuo jos pereina į savarankišką gyvenimą, teigia, kad: „jaunuolių pasirengimui savarankiškam gyvenimui ir integracijai į visuomenę didelės įtakos turi su juo dirbančio socialinio darbuotojo palaikymas, pagalba reikalingų įgūdžių skiepijimas“, nes pasak Valužytės ir Žebrauskaitės (2020, p. 482): „socialiniai darbuotojai geba atsižvelgti į kiekvieno asmens unikalumą, individualumą, jo stipriąsias ir silpnąsias puses“.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinime“ nurodoma, kad: „**socialinis darbuotojas turi būti pasirengęs vykdyti šias veiklas:**

- vertinti ir nustatyti pagalbos poreikius asmeniui, šeimai ar bendruomenei ir inicijuoti jos teikimą;
- planuoti socialines paslaugas asmeniui, šeimai ar bendruomenei;
- organizuoti socialinį darbą ir socialinių paslaugų teikimą asmeniui, šeimai ar bendruomenei;
- vertinti socialinio darbo su asmeniu, šeima ar bendruomene ir pagalbos teikimo jiems veiksmingumą“.

Remiantis Adomaičio, Vaitiekienės (2016, p.59) atlikto mokslinio tyrimo rezultatais, socialinis darbuotojas dirbdamas su vaikais netekusiais tėvų globos **vykdo ir šias veiklas:** „ugdo vaikų socialinius įgūdžius, organizuoja renginius, konkursus, demonstruoja prevencinius filmus, nusiunčia pas psichologą, modeliuoja vaikų elgesį bei kuria draugišką aplinką. Dažniausiai socialinių darbuotojų prevencinė veikla vykdoma per individualius pokalbius, kurių metu yra aptariamoms elgesio taisyklėms, analizuojamos problemos, skiriamos nuobaudos ir ieškoma veiksmingiausių sprendimo būdų“.

Budrytė, Kocai (2017, p.72), akcentuoja, kad pagrindinės **veiklos kryptys** dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais, kuriomis vadovaujasi su vaikais dirbantis socialinis darbuotojas yra šios:

1. „Socialinis darbuotojas : „vertina ir nustato socialinės pagalbos poreikius vaikui;
2. Dirba su vaikais individualiai ir grupėmis, spręsdamas problemas susijusias su vaiko elgesiu, pagrindinių jo reikmių tenkinimu, adaptacija, saugumo užtikrinimu, saviraiška ir saviaktualizacija, mokymosi motyvacija ir lankomumu, užimtumu, profesiniu orientavimu ir kt.;
3. Planuoja ir vykdo vaiko ugdymo ir integracijos į visuomenę procesą: formuoja socialinius, darbinius, higieninius, sveikos gyvensenos, savarankiškumo įgūdžius, dorovines nuostatas;
4. Rūpinasi vaikų išvaizda, švara, tvarka, apranga, gyvenimo sąlygomis ir kt.
5. Viena iš pagrindinių socialinio darbuotojo funkcijų yra ir bendravimas su globos namų ir kitų institucijų specialistais bei vaiko šeima“.

Apibendrinant galima teigti, jog socialinis darbuotojas savo profesinėje veikloje turi pasižymėti lankstumu įvairiose situacijose, gebėti atlikti daug skirtingų vaidmenų, turėti pakankamai tiek teorinių, tiek praktinių žinių, išmanyti įstatymus, gebėti bendradarbiauti ir užmegzti ryšius su įvairių sričių atstovais, organizuoti socialinių darbuotojų padėjėjų veiklą, telkti savo įstaigos, organizacijos darbuotojus į bendrą komandinę veiklą. Socialinio darbuotojo dirbančio su tėvų globos netekusiais vaikais pagrindiniai veiklos tikslai ir kryptys yra: užtikrinti vaiko gerovę ir jo saugumą, pozityvią jo integraciją ir socializaciją į visuomenę, skatinant visavertę asmenybės raišką ir pilietinę brandą, ugdyti socialinius įgūdžius, paruošti vaiką savarankiškam gyvenimui, teisiškai atstovauti ir ginti vaiko interesus, rūpintis vaiko ugdymusi, laisvalaikiu, užimtumu, taip pat konsultuoti ir sudaryti galimybę biologinei vaiko šeimai stiprinti ryšius su vaiku, spręsti vaikui ar jo šeimai iškylančias socialines problemas, inicijuoti pokyčius asmeniniame vaiko ir jo šeimos socialiniame gyvenime, tam panaudojant paties vaiko, jo šeimos galimybes bei bendruomenės išteklius.

1.2 Socialinio darbo ypatumai dirbant su vaikais, likusiais be tėvų globos teikiant pagalbą globos institucijoje ypatumai

Pati pirmoji vaiko socialinio ugdymosi institucija yra jo šeima, joje vaikas įgyja ir įtvirtina pagrindines socialines normas, vertingą socialinę patirtį, tačiau ne visos šeimos sugeba suteikti vaikui reikiamas sąlygas vaikui normaliai augti, vystytis, kaip asmenybei (Samašonok, 2015, p.220). Samašonok (2015, p. 220) akcentuoja: „kai vaikas auga tokioje šeimoje, kurioje tėvai dėl menkų socialinių įgūdžių nemoka ar negali tinkamai pasirūpinti ir prižiūrėti savo vaiko, žalingai vartoja alkoholį, svaiginasi narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, smurtauja prieš vaiką ir ar kitaip kelia pavojų vaiko protinei, fizinei, dorovinei raidai, bei saugumui“, tokiu atveju Gvaldaitės ir Šimkonytės (2016, p. 57) teigimu: „šiuolaikinė socialinė teisinė valstybė įgyja pilną teisinį pagrindą atskirti vaiką nuo jo biologinių tėvų (bet tik tokiu atveju, kai jau yra išnaudotos visos galimos priemonės apsaugoti vaiko interesus neatskiriant jo nuo šeimos)“. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 20 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad : „vaikas, kuris laikinai arba visam laikui yra netekęs savo šeimos aplinkos arba kuris dėl savo interesų negali toje aplinkoje būti, turi teisę į ypatingą valstybės teikiamą apsaugą ir paramą“. Burvytė ir Kocai (2017, p.63) pažymi, kad: „teikiama pagalba įgalinti tėvus auginti savo vaikus ne visada būna veiksminga ir efektyvi, todėl siekiant apsaugoti vaiko interesus tenka vaiką atskirti nuo jo biologinės šeimos ir užtikrinti jo alternatyvią globą, visų pirmą vaikui siekiama surasti globėjų (rūpintojų) šeimą, šeimyną arba įtėvių šeimą ir tik tokiu atveju, kai jų nepavyksta rasti vaikas yra apgyvendinamas globos namuose“.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (2000) 3.252 straipsnis įtvirtina dvi globos (rūpybos) rūšis :**1. „Vaiko laikinoji globa (rūpyba) –** laikina be tėvų globos likusio vaiko priežiūra, auklėjimas, jo teisių ir teisėtų interesų atstovavimas bei gynimas šeimoje, šeimynoje ar institucijoje. Vaiko laikinosios globos (rūpybos) tikslas – grąžinti vaiką į šeimą“ (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 2000, 3.253 str.).Vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma, kai vaiko (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (2000) 3.254 straipsnis): tėvai arba turimas vienas iš tėvų yra dingęs, laikinai negali rūpintis vaiku dėl ligos, bausmės atlikimo ar kt., tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų nesirūpina, nesidomi vaiku, netinkamai auklėja, smurtauja arba kitaip piktnaudžiauja tėvų valdžia ir kelia pavojų vaiko fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi ir saugumui. Remiantis Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2019 metų veiklos ataskaitos duomenimis (p. 53): „vaiko laikinoji globa (rūpyba) gali trukti ne ilgiau kaip dvylika mėnesių ir tik tokiu atveju, kai nustatoma, kad tėvams yra teikiamos socialinės paslaugos ir kita kompleksinė pagalba, tėvai stengiasi keisti savo elgesį ar yra kitos rimtos ir pagrįstos priežastys leidžiančios manyti, jog yra galimybė grąžinti vaiką į biologinę šeimą, tokiu atveju Valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija gali priimti sprendimą pratęsti laikinąją vaiko globą (rūpybą), bet bendra laikinosios globos (rūpybos) trukmė su pratęsimu negali viršyti aštuoniolikos mėnesių termino“.

2. „Vaiko nuolatinė globa (rūpyba) – nuolatinė globa (rūpyba) nustatoma be tėvų globos likusiems vaikams, kurie esamomis sąlygomis negali grįžti į savo šeimą, ir jų priežiūra, auklėjimas, teisių bei teisėtų interesų atstovavimas ir gynimas pavedamas kitai šeimai, šeimynai ar vaikų globos (rūpybos) institucijai“ (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 2000, 3.256 str.). Remiantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (2000), 3.257 str. ši globos forma vaikui nustatoma, kai: „abu tėvai arba turėtas vienintelis iš tėvų yra miręs, ar paskelbti mirusiais arba pripažinti nežinia kur esančiais, vaikas įstatymų nustatyta tvarka atskirtas nuo tėvų, tėvystės ar artimos giminystės ryšiai nuo vaiko radimo dienos nenustatyti per tris mėnesius, tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų nustatyta tvarka pripažinti neveiksniais, tėvams arba turimam vieninteliam iš tėvų yra neterminuotai apribota tėvų valdžia“. 2019 metų pabaigoje Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2019 metų veiklos ataskaitos duomenimis (p. 58) nuolatinė globa, vaikų globos institucijoje nustatyta 1 660 vaikų, laikinoji globa (rūpyba) – 294 vaikams, iš viso globos institucijose buvo globojami (rūpinami) 1 954 vaikai, tai sudarė 26,2 proc. nuo visų Lietuvoje globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus, per paskutinius metus globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius sumažėjo 3,8 proc., pastaraisiais metais taip pat pastebimas nuoseklus globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus mažėjimas : 2017 m.- 2 872 vaikai, 2018 m. – 2 419 vaikų.

Pasak Dudaitės (2016, p. 92 p.): „pagrindinis vaikų globos namų tikslas yra sudaryti tinkamas sąlygas ir užtikrinti saugią aplinką globojamam vaikui, kad šis galėtų augti, mokytis,

tobulėti, vystytis, kaip asmenybė, bei įgytų reikiamus savarankiško gyvenimo įgūdžius, leidžiančius jam sėkmingai integruotis į visuomenę“. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos aprašo įstatyme (2020, p.3-4) nurodoma, jog: „globos namai teisės aktais nustatytas jiems globėjo (rūpintojo) teises ir vykdydami teisės aktais priskirtas funkcijas, privalo:

- sukurti vaikui šeimai artimą aplinką;
- sukurti vaikui visapusiškai saugią aplinką;
- parengti ir patvirtinti reagavimo į ypatingus atvejus tvarkos aprašą;
- sudaryti bei įgyvendinti ISGP (individualų socialinės globos planą),
- pagal vaiko individualius poreikius teikti jam socialines, ugdymosi, sveikatos apsaugos ir paslaugas;
- taikyti vaikui pagal jo individualius poreikius, amžių tinkamas ugdymo, drausminimo priemones (fizinės ar kitos smurto formos bausmės yra draudžiamos);
- aprūpinti vaiką priemonėmis reikalingomis jo individualiems poreikiams tenkinti, bei savarankiškumui ugdyti;
- ruošti vaiką savarankiškam gyvenimui;
- organizuoti ir užtikrinti vaiko ugdymą, profesinį informavimą ir konsultavimą;
- padėti vaikui (susiejant tai su vaiko pomėgiais ir būsimą profesine veikla) pasirinkti mokymosi profilį, brandos egzaminus;
- motyvuoti mokytis ir įgyti išsilavinimą;
- kartu su vaiko formaliojo ugdymo įstaiga siekiant padidinti vaiko akademinį pažangumą, organizuoti papildomas ugdymo paslaugas, padėti vaikui spręsti iškylančias ugdymo(si) problemas ir mokymo(si) sunkumus;
- sudaryti sąlygas darbuotojams nuolat tobulinti savo profesinę kvalifikaciją;
- gautą paramą veiklos tikslams ir funkcijoms įgyvendinti naudoti vadovaujantis Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymu ir kitais teisės aktais;
- atstovauti tėvų globos netekusio vaiko interesus, įstatymų nustatyta tvarka;
- užtikrinti vaiko dalyvavimą priimant su jo gyvenimu, situacija, ateitimi susijusius sprendimus, atitinkančius vaiko geriausius interesus“.

Veiklos organizavimas BVGN

Bendruomeninių vaikų globos namų veiklos apraše (2020, p. 4) nurodoma, jog:

- „BVGN veikla organizuojama vadovaujantis šeimai artimos aplinkos sukūrimo principu.
- Kartu su vaiku aptariama jo dienotvarkė (kėlimasis, prausimasis, pusryčiai, išleidimas ar palydėjimas į ikimokyklinę ugdymo įstaigą ar mokyklą, būrelius, sveikatos priežiūros įstaigas,

pietūs, pamokų ruošą, laisvalaikis, vakarienė, pasiruošimas miegui ir kt.), atsižvelgiama į vaiko interesus, lūkesčius ir nuomonę, kai tai neprieštarauja bendrai BVGN tvarkai.

- Kartu su vaiku aptariamos jo teisės ir pareigos, atsakomybė, taip pat vaiko tėvų, artimų giminaičių, draugų lankymosi BVGN tvarka.
- Kartu su vaiku aptariamas ir organizuojamas turiningas ir įdomus vaiko laisvalaikis bei bendros šventės.
- Maistas ruošiamas kaip šeimoje. Atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandą, vaikas įtraukiamas į maisto gaminimo procesą, sudaroma galimybė maistą bei užkandžius pasigaminti patiems ar su pagalba jam patogiu laiku.
- Maisto produktai, rūbai, avalynė, kiti daiktai, skirti vaiko savarankiškumui ugdyti, perkami bet kuriame prekybos centre ar turguje, netaikant viešųjų pirkimų, dalyvaujant vaikui, atsižvelgiant į vaiko pageidavimus, mėgstamus dalykus. Vyresniam vaikui, atsižvelgiant į jo brandą ir poreikius, sudaromos sąlygos apsipirkti savarankiškai.
- Kartu su vaiku aptariamas jam skirtų išmokų, kišenpinigių naudojimas, ugdomas jo finansinis raštingumas. Vaikui, atsižvelgiant į jo brandą, sudaromos sąlygos pačiam disponuoti jo asmeninėje sąskaitoje turimomis lėšomis. Išmokos vaikui negali būti naudojamos būtiniausiems vaiko poreikiams tenkinti (mitybai, aprangai, medikamentams), neformaliajam ugdymui, stovykloms, sveikatos priežiūrai, prekėms ir kitoms paslaugoms (higienos, slaugos, techninės pagalbos prekėms, patalynei, vaiko transporto išlaidoms). Kišenpinigiai skiriami iš globos (rūpybos) išmokos Socialinės globos normų aprašo nustatyta tvarka.
- BVGN tvarka ir švara palaikoma pagal vaikų amžių, galimybes ir raidos ypatumus paskirstant darbus vaikams ir darbuotojams bei skatinant vaikus palaikyti tvarką savo kambariuose ir bendrose patalpose, formuojami vaiko higienos įgūdžiai. Vaikui negali būti skirti darbai, kurie neatitinka vaiko galimybių, amžiaus, raidos ypatumų“.

Apibendrinant, kai biologiniai tėvai negali užtikrinti vaikui saugios aplinkos t.y. žalingai vartoja alkoholį, svaiginasi narkotinėmis ar kitomis psichotropinėmis medžiagomis, turi labai menkus socialinius įgūdžius, negeba pasirūpinti ir tinkamai prižiūrėti savo vaiko, smurtauja prieš vaiką, ar kitaip kelia pavojų vaiko protinei fizinei sveikatai, jo raidai, taip pat tada, kai tėvai arba turimas vienas iš tėvų yra dingęs, laikinai negali rūpintis vaiku dėl ligos, bausmės atlikimo ar kt., valstybė turi pilną teisę atskirti vaiką nuo jo biologinės šeimos. Atskyrus vaiką nuo jo biologinės šeimos, šeimai visada stengiamasi suteikti galimybę pasitaisyti, keistis, siekiama įgalinti tėvus, kad šie susigrąžintų savo vaikus, juos augintų šeimoje, tačiau teikiama socialinė pagalba ne visada duoda teigiamų rezultatų, tada tokiu atveju vaikui siekiant užtikrinti geriausias vaiko interesus bandoma jam surasti alternatyvią globą -globėjų šeimą, įtėvius, šeimyną, tačiau jų nepavykus rasti vaikas apgyvendinamas vaikų globos namuose. Lietuvos Respublikos civilinio kodeksas įtvirtina

dvi globos rūšis: vaiko laikinąją globą (rūpybą) ir vaiko nuolatinę globą (rūpybą). Apgyvendinus vaiką globos namuose, globos įstaiga ir joje dirbantys darbuotojai įsipareigoja: sukurti vaikui netekusiam tėvų globos saugią aplinką, kurioje jis galėtų mokytis, augti, tobulėti, kaip asmenybė, sukurti kuo artimesnę aplinką šeimos modeliui, paruošti vaiką savarankiškam gyvenimui, jį motyvuoti, skatinti tobulėti, ugdyti atsakomybę, užtikrinti vaikui turiningą laisvalaikį, ginti vaiko interesus, aprūpinti vaiką jam reikalingomis priemonėmis (drabužiais avalyne, mokymosi priemonėmis ir kt.), mokyti jį finansinio raštingumo, teikti jam socialines, ugdymosi, sveikatos apsaugos ir kitas paslaugas.

1.3. Socialinių darbuotojų, dirbančių BVGN iššūkiai ir jų įveika

„Dirbant socialinį darbą susiduriama su daugybe įvairių problemų, iššūkių kuriems spręsti nėra vienos sistemos ar taisyklių rinkinio, kiekviena situacija ir kiekvienas klientas su savo problemomis yra unikalūs, todėl socialiniame darbe nuolat ieškoma pačių geriausių ir veiksmingiausių problemos sprendimo būdų“, ne išimtis ir socialinis darbas su tėvų globos netekusiais vaikais (Rimkus ir Žemgulienė, 2013, p.170).

„Savarankiško gyvenimo įgūdžiai kiekvienam žmogui yra labai svarbūs, jie lemia ne tik kiekvieno žmogaus gyvenimo kokybę, bet ir padeda įveikti problemas su kuriomis susiduriame kiekviena dieną, taip pat padeda žmogui adaptuotis visuomenėje, kaip asmenybei, lavėti ir būti savarankišku, tačiau nors Lietuvoje veikiantis vaiko globos mechanizmas, kuriame akcentuojamas savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymas nuolat tobulinamas, tačiau globos sistemoje dirbantys darbuotojai pastebi ne mažai kylančių sunkumų, kuriuos reikia spręsti“ (Toliušytė, Plaušinitienė, 2015, p.136). Atlikti moksliniai tyrimai rodo, kad socialiniai darbuotojai dirbdami su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose susiduria su daug iššūkių, pasak Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos (2017, p.170) : „socialiniai darbuotojai, ruošdami vaikus savarankiškam gyvenimui, susiduria su vaikų buitinių įgūdžių (maisto gaminimo, apsipirkimo parduotuvėje, mokesčių mokėjimo), socialinių įgūdžių (bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių ugdymosi ir pritaikymo, veiklos organizavimo) ir asmeninių įgūdžių (adekvataus savęs vertinimo, savikontrolės įgūdžių ir pasitikėjimo savimi įgūdžių) ugdymo(si) sunkumais“. Institucinės globos pertvarkos I-ojo etapo vertinimo galutinės ataskaitos duomenimis (2020, p. 75) ugdydami globotinių savarankiškumą BVGN darbuotojai taip pat susiduria: „ su globotinių motyvacijos stoka, tingėjimu, menkais asmeninės higienos įgūdžiais, taip pat vis dar vyrauja labai stiprus globojamų vaikų įsitikinimas, jog buitines darbus kažkas turi atlikti už juos, šiuos sunkumus socialiniai darbuotojai bando įveikti įtraukiant globotinius į namų priežiūros bei savarankiško apsitarnavimo veiklas, bei rodydami jiems teigiamą pavyzdį“. Gudžinskienė, Raudeliūnaitė,

Uscila (2017, p.170) nurodo, kad: „iškilusias sunkumus ugdant vaikų savarankiško gyvenimo įgūdžius socialiniai darbuotojai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose bando išspręsti pasitelkdami komandinį darbą, į jį įtraukdami socialinius darbuotojo padėjėjus, bei kitose institucijose dirbančius specialistus: psichologus, socialinius pedagogus, vaiko teisių apsaugos ir kitus specialistus, pasitelkdami žodinius metodus (individualius ir grupinius pokalbius), kurių metu ne tik duoda nurodymus ir pateikia informaciją, bet duoda patarimus, pamoko, papasakoja kaip reikėtų elgtis vienokiose ar kitokiose situacijose, skiria individualias ir grupines praktines užduotis“. Dromantienė, Indrašienė ir Sadauskas (2016, p.14) taip pat pritaria, kad: „sėkmę socialiniame darbe lemia aktyvus bendradarbiavimas su kitais specialistais ir institucijomis, nes taip yra klientui garantuojama kompleksinė pagalba, bei užtikrinamas greitesnis ir efektyvesnis problemų išsprendimas“. Toliušytė ir Plaušinitienė, (2015, p.133) tyrusios vaikų, gyvenančių globos namuose, savarankiško gyvenimo įgūdžių raidą pažymi, kad : „globotinių teigimu viena iš efektyviausių jų manymų veiklų, kurios skatina vaikų savarankiškumą, bei kitus svarbius gyvenime reikalingus įgūdžius yra individualūs ir grupiniai pokalbiai su socialiniais darbuotojais, tačiau globojami vaikai pirmenybę skiria individualiems pokalbiams, galima to prielaida, jog individualių pokalbių metu skiriamas didesnis dėmesys tenka vienam vaikui, vaikas gali labiau atsiverti, bei priimti informaciją, patarimus, o grupiniuose pokalbiuose dėmesys skiriamas visiems, todėl vaikas galbūt jaučiasi neišgirstas, nesuprastas, atstumtas“, Adomaitis ir Vaitiekienė (2016, p. 59) taip pat akcentuoja, jog: „vienas iš efektyviausių socialinio darbo metodų dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais- individualus darbas su klientu, jo metu yra aptariamos elgesio taisyklės, analizuojamos problemos, skiriamos nuobaudos ir ieškoma veiksmingiausių sprendimo būdų, šis metodas leidžia atsižvelgti į individualias vaiko savybes, poreikius, bei leidžia priimti kokybiškesnius ir optimalesnius sprendimus“.

Iššūkius socialiniame darbe vis dar kelia ir neigiamas visuomenės požiūris į vaikų globos namų auklėtinius, Čizikienė (2018, p. 33) pabrėžia, kad: „visuomenėje dažnai vyrauja neigiami stereotipai, akcentuojama, kad vaikai gyvenantys vaikų globos namuose yra linkę į nusikalstamumą, alkoholio, tabako, narkotinių medžiagų vartojimą, turi elgesio ir emocijų sutrikimų, todėl perkeliant institucinę vaikų globą į bendruomeninius vaikų globos namus dažnai tokia kaimynystė nedžiugina aplink supančios bendruomenės“. Atlikto sociologinio tyrimo „Lietuvos gyventojų požiūris į institucinės globos pertvarką“ rezultatų ataskaitos (2016, p.46) duomenys rodo, kad: „gyventojai neturėdami asmeninės patirties labiau pasitiki žiniasklaidoje bei savo aplinkoje esančia informacija, todėl dažnai vertina esamą institucinės globos sistemą bei jos dalyvius stereotipiniais, primestais įvaizdžiais, atliktos reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenimis, proto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys bei vaikai, netekę tėvų globos bei globojami institucijose, patiria visuomenės atstūmimą ir tik kas trečias Lietuvos

gyventojas sutiktų, kad šalia jų namų būtų įsteigti bendruomeniniai vaikų globos namai“. Institucinės globos pertvarkos I-ojo etapo vertinimo galutinės ataskaitos duomenimis (2020, p. 88) : „pagrindinis iššūkis BVGN integruojantis į bendruomenę vis dar išlieka neigiamos išankstinės visuomenės nuostatos globojamų vaikų atžvilgiu, nuostatos apie vaikų namų vaikus yra įtarumo ir priešiško tarp kaimynų priežastis, tai kelia ir daug iššūkių socialiniams darbuotojams. Pagrindinis tikslas siekiant įveikti nusigulėjusius stereotipus, darbuotojų ir globotinių pastangos užmegzti santykius, bendrauti ir rasti vietą bendruomenėje“. Remiantis šio tyrimo duomenimis (Institucinės globos pertvarkos I-ojo etapo vertinimo galutinė ataskaita, 2000, p. 90): „socialinių darbuotojų ir globojamų vaikų pastangos užmegzti glaudesnius santykius su bendruomene laikui bėgant duoda teigiamų rezultatų, nes didžiojoje dalyje BVGN santykiai su bendruomene pagerėjo, tapo draugiškesni. Pastebima, kad glaudesni santykiai su bendruomene yra dažnesni rajonų centruose, kaimiškosiuose vietovėse, kur mažesnis gyventojų skaičius, gyventojai geriau pažįsta vienas kitą, bendrauja glaudžiau ir palaiko artimesnius tarpusavio santykius“.

„Bendravimas su vaiko tėvais – vienas iš sudėtingiausių vaiko globos aspektų, tačiau kartu esminių, nes visiškai vaiko priėmimas įvyksta tada, kai kartu su vaiku priimama ir jo šeima, jo istorija“ (Gvaldaitė, 2017, p. 60). LR bendruomeninių vaikų globos namų apraše (2020, p. 2) nurodoma, kad viena iš BVGN funkcijų yra : „bendradarbiauti su vaiko biologine šeima bei kitais giminaičiais, su kuriais vaiką sieja emociniai ryšiai, kai tai neprieštaruoja geriausiems vaiko interesams, siekiant atkurti ar palaikyti tarpusavio ryšius, sudarančius prielaidas vaikui grįžti į biologinę šeimą, nustatyti globą (rūpybą) šeimoje ar įvaikinti vaiką, jei tai atitinka geriausius vaiko interesus ir užtikrina vaiko saugumą“, tačiau vaiko bendravimas su biologine šeima ir kitais giminaičiais dažnai kelia didelių iššūkių. Burvytė ir Kocai (2017, p. 75) nurodo, kad : „vaikams gyvenantiems vaikų globos namuose su tėvais ir kitas giminaičiais yra suteiktos galimybės bendrauti įvairiomis formomis: telefonu (skambučiais, SMS žinutėmis), laiškais, susitikimais vaikų globos namuose, taip pat gali vykti pas savo tėvus, giminaičius svečiuotis jų namuose, su jais gali išeiti pasivaikščioti, tačiau, kaip bebūtų gaila vaikai artimesnius ryšius palaiko su: močiutėmis, seneliais, broliais, seserimis, nei su biologiniais savo tėvais“. Institucinės globos Pertvarkos I-ojo etapo vertinimo, galutinės vertinimo ataskaitos duomenimis (2020, p. 60): „ištyrus BVGN globotinių prierašumą, paaiškėjo, kiti 13 proc. globotinių yra prisirišę prie suaugusio brolio arba sesers, 5 proc. – prie kitų giminaičių, didžiausia dalis – 46 proc. – globotinių yra prisirišę prie BVGN darbuotojų, dar 9 proc. – prie kitų asmenų (globėjų, krikštatėvių), 11 proc. globotinių visai neturi ilgalaikių, prierašių santykių ir tik 13 proc. globotinių išlaiko prierašų ryšį su biologiniais tėvais arba vienu iš tėvų“. Burvytė ir Kocai (2017, p. 74) akcentuoja, jog: „didžiausios problemos, trukdančios tėvams ir vaikams, gyvenantiems globos namuose, palaikyti tarpusavio ryšius, yra tėvų nesidomėjimas savo vaikais bei asocialus tėvų elgesys, toks kaip dažnas

alkoholio vartojimas, kiti žalingi įpročiai, pasak specialistų tėvai dažnai girtauja, todėl nesiryžta ateiti aplankyti savo vaikų, nors dažnai gyvena tam pačiam mieste ar toje pačioje gyvenvietėje“. Bendravimo sunkumus su globojamų vaikų biologiniais tėvais, socialiniai darbuotojais stengiasi išspręsti: „, pasitelkdami glaudų komandinį darbą, siekiama, kad prie vaiko ryšių stiprinimo prisidėtų visi globos namų specialistai: socialiniai darbuotojai, socialiniai pedagogai, globos namų direktoriai, pavaduotojai, socialinio darbuotojo padėjėjai, psichologai, specialistai kviečia tėvus dalyvauti rengiamuose renginiuose, teikia informaciją tėvams apie vaiko savijautą, sveikatą, mokymosi ir elgesio rezultatus, socialiniai darbuotojai ragina vaikus rašyti laiškus savo tėvams, pasveikinti savo tėvus su didžiosiomis metų šventėmis“ (Burvytė ir Kocai, 2017, p. 75-76).

Apibendrinant, bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbantys socialiniai darbuotojai, susiduria su daug iššūkių vienas iš jų globojamų vaikų pasiruošimas savarankiškam gyvenimui. Vaikų palikusių globos įstaigas savarankiškas gyvenimas yra komplikuoatas, kadangi iš globos namų išėję vaikai dažniausiai lieka vieni, šalia jų nėra artimų giminaičių, tėvų, kurie galėtų jiems padėti, juos pagloboti, priglausti, todėl tėvų globos netekę vaikai privalo turėti išeidami iš globos namų gerus savarankiško gyvenimo įgūdžius, nuo kurių priklausys jų tolimesnis gyvenimas, jo kokybė, gebėjimas adaptuotis visuomenėje ir gebėjimas spręsti kasdienines problemas. Remiantis mokslinių tyrimų duomenimis pastebima, kad vis dar nepakankami išvystyti yra globotinių buitiniai, socialiniai, asmeniniai savarankiško gyvenimo įgūdžiai, to priežastimi dažniausiai tampa globotinių motyvacijos stoka, tingėjimas ir įsitikinimai, kad įvairius buitines ruošos darbus už juos turi atlikti kas nors kitas. Socialiniai darbuotojai šiuos sunkumus bando išspręsti pasitelkę komandinį darbą, rodydami teigiamą pavyzdį, patardami, pamokydami, įtraukdami vaikus į individualias ir grupines veiklas, taikydami individualius ir grupinius socialinio darbo metodus. Kitas iššūkis su kuriuos susiduria tiek socialiniai darbuotojai, tiek patys globojami vaikai - neigiamos išankstinės visuomenės nuostatos, neigiami stereotipai globojamų vaikų atžvilgiu, tai siekiama įveikti sutelktomis pastangomis užmezgant šiltus, glaudžius, bei draugiškus santykius su kaimynais, bei bendruomene. Bendravimas su globojamo vaiko biologiniais tėvais taip pat kelia ne mažai iššūkių socialiniams darbuotojams ir visai komandai dirbančiai BVGN, kaip bebūtų gaila biologiniai tėvai dažniausiai nesidomi, negeba užmegzti ryšio su savo vaikais, dėl turimų priklausomybių ir netinkamo gyvenimo būdo. Tėvus nuolat bandoma skatinti bendrauti su savo vaikais, tėvai kviečiami dalyvauti renginiuose, praleisti laisvalaikį su savo vaikais, socialiniai darbuotojai reguliariai teikia informaciją tėvams apie vaiko sveikatą, mokymosi pasiekimus, elgesį, tai vyksta pasitelkus visų su tėvų globos netekusiais vaikais dirbančių specialistų komandinį darbą.

2. KOMANDINIS DARBAS BENDRUOMENINIUOSE GLOBOS NAMUOSE TEORINIAI PAGRINDAI

„Komandinis darbas yra procesas, kurio metu kiekvienas komandos narys įdėdamas savo asmeninį indelį ir tuo pačiu kartu bendradarbiaudamas su kitais komandos nariais siekia bendro pasitenkinimo darbo rezultatais ir bendrų užsibrėžtų tikslų“, teigia Driskell, Salas, Driskell (2018, p. 334.). Kiti autoriai taip pat panašiai suprato komandinį darbą Šakienė, Šalkauskienė, Būto, Istomina (2015, p. 99) pateikia tokį komandos apibrėžimą: „komanda – tai grupė, pasiekusi aukštesnę pakopą, kurioje drauge dirbantys žmonės turi specifines užduotis ir siekia to paties tikslo bendrai numatyto būdu“. Ervin, Kahn, Cohen, Weingart (2018, p.469) pažymi, kad: „komandinis darbas, tai grupė 2 ir daugiau žmonių dinamiškai sąveikaujančių ir gebančių prisitaikyti tarpusavyje, kuriems yra priskirti specifiniai vaidmenys ar funkcijos, kurias reikia atlikti siekiant bendro tikslo, objekto ar misijos“.

2.1 Komandinio darbo apibrėžtis ir jo privalumai

„Šiandien nuolat didėjanti konkurencija, naujų technologijų atsiradimas, kintanti organizacijos aplinka, nauji reikalavimai verčia organizaciją greitai keistis ir ieškoti naujų geresnių sprendimų“, teigia Petrauskaitė ir Korsakienė (2019, p. 1), todėl: „šiuolaikinėje organizacijoje komandinis darbas tampa pagrindiniu sėkmę organizacijai garantuojančiu veiksmu ir ne veltui komandomis domimasi pačiose įvairiausiose srityse tokiose, kaip gamybos, verslo, karybos, sporto ir kt.“ (Aleksandravičiūtė, Liekis, 2020, p. 25). „Organizacijoje darbdavys iš darbuotojo tikisi, kad darbuotojas gebės dirbti įvairiausiose srityse, sugebės bendradarbiauti, spręsti sudėtingiausias problemas, nes tik darnus komandinis darbas užtikrina tinkamą komandos narių bendradarbiavimą, tinkamą sprendimų priėmimą, užduočių formavimą, vertinimą, komandinio darbo dėka organizacijai yra lengviau reaguoti ir prisitaikyti prie kintančios aplinkos, nes komandoje dirbantys darbuotojai gali pasiekti geresnių darbo rezultatų nei dirbdami pavieniui“ (Aleksandravičiūtė, Liekis, 2020, p. 25).

Landon, Slack, Barrett (2018, p.571), pažymi, kad: „komandiniu darbu galima darbą pavadinti tada, kai komandos narių veiksmai yra susiję tarpusavyje, kurie indėlius paverčia rezultatais per pažintinius, žodinius ir elgesio procesus, nukreiptus į užduočių organizavimą, kad būtų pasiektas bendras tikslas“. Kiti mokslinės literatūros autoriai taip pat tyrinėja komandinį darbą ir jį apibūdina, kaip: „drauge dirbančių darbuotojų grupę, kurie yra įprastai nepriklausomi vienas nuo kito, tačiau dirbdami drauge siekia bendro tikslo ir pasitenkinimo tarpasmeniniais ryšiais“ (Vilkaitė-Vaitonė, Sologubas 2019, p. 29). „Komandiniame darbe bendradarbiavimas yra grįstas tarpusavio pagarba, pasitikėjimu, atvirumu“, nurodo Babinskas, Kanapeckienė (2019, p.

25), „komandos nariai dalijasi vaidmenimis iš kurių kiekvienas yra lygiavertis, svarbus ir reikšmingas“ (Istomina, Šakienė, Bagdonas, Bakaitė, 2013, p.155), „keičiasi individualiais informacijos ištekliais, taip kurdami socialinį kapitalą, kuris padidina ir veiklos efektyvumą“ (Večkienė, Brunevičiūtė, Eidukevičiūtė, 2018, p. 101), „turi panašią viziją, siekius ir vertybes, bei tikslingai veikia iš vien siekdami bendro tikslo“ nurodo tyrusios Bagdonienė ir Simanavičienė (2012, p. 1166).

Analizuojant mokslinę literatūrą dažnai galima susidurti su tuo, kad komandinis ir grupinis darbas yra tapatinamas ir tarp jų dedamas lygybės ženklas. Tai labai klaidina ir verčia susipainioti, kai bandoma analizuoti ir ieškoti skirtumų, nes visgi skirtumai tarp komandos ir grupės yra, todėl būtina apibrėžti komandos ir grupės sąvokas ir skirtumus. Mathieu, Wolfson, Park (2018, p. 308) pažymi, kad: „pagrindinis skirtumas tarp grupės ir komandos yra tas, kad komandos nariai užima konkrečias pareigas ir atlieka tam tikras funkcijas komandoje vardan bendro rezultato, o grupėje dirbantys žmonės yra atsakingi tik už individualius savo darbo rezultatus“. Šakienė, Šalkauskienė, Būta, Istomina (2015, p. 99) taip pat išvelgia skirtumus tarp grupės ir komandos ir pažymi, kad: „skirtumas tarp grupės ir komandos yra toks, kad komandos narių bendradarbiavimas ir bendrumas lemia komandos narių didesnę pasitenkinimą darbu, komandos nariais, kuris padeda lengviau ir efektyviau siekti bendrų užsibrėžtų tikslų, bei pasidalinti vaidmenimis ir atsakomybe, ko nebūtų galima pasiekti dirbant grupėje“. „Kiekvienas komandos narys orientuojasi į visą komandą, o ne į ką nors atskirai ir veikia, kaip vienas vienetą, be to kiekvienas komandos narys dalijasi savo įgūdžiais, kompetencijomis su visa komanda vardan bendro rezultato, todėl norint, kad grupė taptų komanda visų pirma visi jos nariai privalo įsipareigoti, jausti atsakomybę vienas kitam ir sugebėti išspręsti problemas, kai tik jos iškyla“ (Janutaitė, Vosyliūtė, Vizgirdaitė (2015, p. 69). Šakienė, Šalkauskienė, Būta, Istomina (2015, p. 99), pateikia tokį grupės apibrėžimą: „grupė – tai žmonių bendrija, kurios narius jungia koks nors bendras požymis, grupinio darbo požymiais gali būti bendra veikla, tarpusavio santykiai, bendri interesai bei priklausymas tai pačiai organizacijai“. Janutaitė, Vosyliūtė, Vizgirdaitė (2015, p. 68) akcentuoja, jog: „komanda yra nedidelė žmonių grupė, kuriai yra svarbus tarpusavio bendradarbiavimas, tarpusavio supratimas, bendri tikslai, tikslai ir supratimas, asmuo dirbdamas vienas niekada negalės pasiekti geriausių rezultatų ir jei trūksta vieno iš komponentų, nebus sudaroma gerai veikianti komanda, nebus pasiekti norimi rezultatai ir tai apsunkins užduoties atlikimą“. Kadangi tiek grupės, tiek komandos samprata yra aiški, žemiau pateiksiu 1 lentelę, kurioje išryškinsiu pagrindinius ir esminius grupės ir komandos skirtumus.

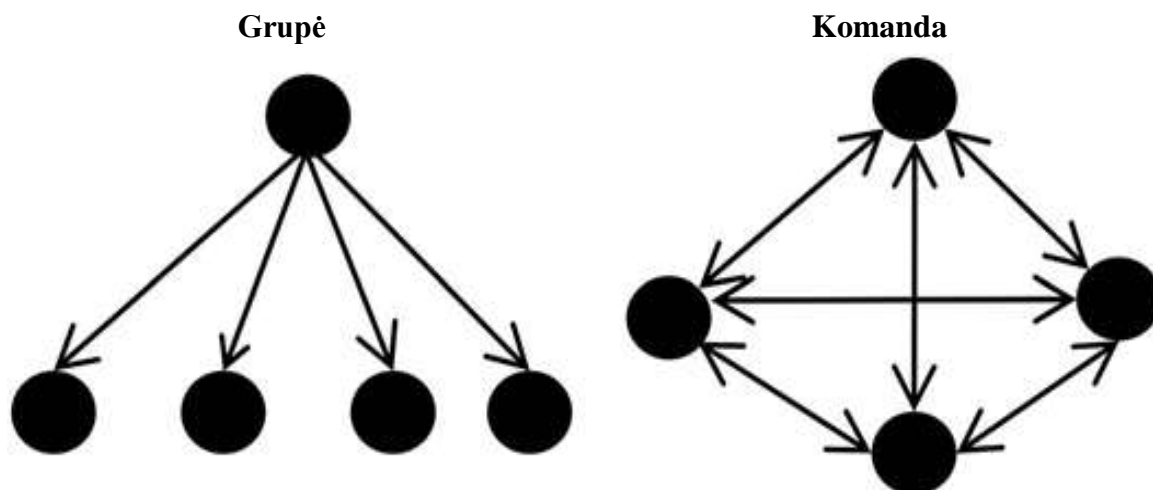
1 lentelė. Grupės ir komandos skirtumai

(Sudaryta darbo autorės pagal: Vaicekauskienė, 2015, p.119; Janutaitė, Vosyliūtė, Vizgirdaitė, 2015, p. 68)

Eil.nr.	Grupė	Komanda
1.	Vienintelis ir aiškus lyderis, dažnai įkūrėjas ir oficialus vadovas.	Vadovavimą pasidalija visi komandos nariai.
2.	Grupės tikslas atitinka bendrus organizacijos tikslus.	Komanda turi savo specifinius atitinkamo laikotarpio tikslus ir uždavinius, prie kurių derinama veikla.
3.	Grupės darbe egzistuoja akivaizdi individuali atsakomybė, kai kiekvienas atsako tik už save.	Komandos darbo yra ir individuali, ir bendra atsakomybė, kiekvienas atsako ir už save, ir už komandą.
4.	Vertinamas ir atlyginamas individualus darbas.	Vertinamos ir atlyginamos ne tik individualios pastangos, bet ir bendras komandos darbo rezultatas.
5.	Susitikimuose grupės nusprendžia, kam pavesti atlikti kokius darbus.	Komandos nariai kiekvieną darbą dirba visi kartu, tik kiekvienas prisiima atitinkamą darbo vaidmenį pagal savo gebėjimus ir pomėgius.
6.	Siekdami savo asmeninių tikslų ir interesų nariai gali išeiti iš grupės.	Komandos nariai priklauso vieni nuo kitų ir įsipareigoja dirbti komanda, kol pasieks reikiamą rezultatą.
7.	Tikslą, tikslus ir požiūrį į darbą formuoja vadovas;	Tikslą, tikslus, požiūrį į darbą formuoja komandos vadovas bendradarbiaudamas kartu su komandos nariais;
8.	Individuali atsakomybė ir individualus dėmesio sutelkimas;	Individuali ir bendra atsakomybė ir bendras dėmesio sutelkimas;

Apibendrinant 1 lentelės duomenis, galime pastebėti, kaip aiškiai išryškėja pagrindiniai skirtumai tarp grupės ir komandos darbo: grupei vadovauja vienas aiškus lyderis, kuris skirsto darbus kitiems grupės nariams, už paskirtų darbų atlikimą ir vykdymą yra atsakingas tik tas asmuo, kuriam buvo pavesta užduotis, dažnai grupės darbe vyrauja konkurencija, nes yra vertinamais tik asmens individualus indelis į atliekamą darbą ir vertinami tik individualūs pasiekti rezultatai, priešingai nei grupėje, tikslus, požiūrį į darbą komandoje formuoja komandos vadovas, tačiau glaudžiai bendradarbiaudamas ir pasitardamas su komandos nariais, formuojant tikslus yra atsizvelgiama į kiekvieno nario gebėjimus, pomėgius. Tarp komandos narių vyrauja bendrystė, kadangi kiekvienas komandos narys atsako ne tik už save, bet kartu atsako už visą komandą ir yra įsipareigoję dirbti vardan vieno tikslo ir bendro rezultato, komandoje vertinamos ne tik individualios tiek bendros pastangos, todėl komandoje mažiau jaučiama konkurencija.

1 pav. pateikiama komandos ir grupės lyderystės pasidalijimo skirtumų schema, kurioje aiškiai matyti, kaip vysta darbas grupės ir komandos viduje.

2 pav. Komandos ir grupės lyderystės pasidalijimo skirtumu schema
(Šaltinis: Nordback, Espinosa, 2019, p.324)

Apibendrinant komandos ir grupės lyderystės pasidalijimo skirtumų schema, galime puikiai matyti, kaip vyksta darbas grupės ir komandos viduje: grupė, kaip yra matyti iš pateiktos schemos turi aiškų lyderį, kuris kiekvienam grupės nariui duoda nurodymus ir paskirsto darbus, o tuo tarpu grupės nariai gavę nurodymus yra atsakingi tik už savo užduoties, darbo atlikimą, grupės narių nesieja jokie bendri interesai, vyrauja visiškai individuali atsakomybė ir nepriklausomybė, o tuo tarpu pažvelgia į komandos schema puikiai matyti, kad visi komandos nariai yra lygūs, visi keičiasi informacija ir dirba vardan vieno tikslo, komandiniame darbe vyrauja bendra atsakomybė ir komandos narių tarpusavio priklausomybė.

Komandinio darbo privalumai. Šakienė, Šalkauskienė, Būto, Istomino (2015, 99 p.) pažymi, kad: „komandinės veiklos rezultatai ženkliai skiriasi nuo atskirai dirbančių individų arba grupių darbo rezultatų (mažesnės sąnaudos, daugiau galimybių atsiskleisti kiekvieno individo gabumams, lankstumas, gebėjimas prisitaikyti prie pokyčių, savikontrolė)“. Vilkaitės-Vaitonės, Sologubo (2019, p. 31) akcentuoja, kad: „komandinis darbas turi tiesioginį poveikį darbuotojų pasitenkinimui savo darbu, kuris gerina ir darbuotojų lojalumą“. Daugiau komandinio darbo privalumų išskiria ir kiti autoriai, Varžinskienė, Vyšniauskytė-Rimkienė, Motiečienė (2013, p. 201) nurodo, kad: „komandinis darbas leidžia tiksliau įvertinti susiklosčiusias problemines situacijas, padeda lengviau rasti alternatyvius problemų sprendimus, leidžia lanksčiau ir kūrybiškiau pažvelgti į situaciją, komandos nariai yra atviresni naujoms idėjoms ir netradiciniams sprendimams“. Aleksandravičiūtė, Liekis (2020, p.25) pažymi, kad: „komandoje dirbdami žmonės pasiekia geresnių darbo rezultatų nei dirbdami pavieniui“. Klimovienės ir Barzdžiukienės (2018, p. 88) atliktas tyrimas patvirtino, jog: „komandinis darbas padeda įveikti psichologinius, asmeninius bei motyvacinius skirtingumus, skatina saviugdą, bei vienodą atsakomybės prisiėmimą vardan geresnių rezultatų, o dirbant komandoje tarp jos narių vyrauja aukštas sinergijos lygis,

padedantis drauge priimti ir įveikti net globalius iššūkius“. Kiti komandinio darbo privalumai, lyginant su individualiu darbu yra tokie, kad: „dirbant komandoje komandos nariai labiau įsitraukia į darbą, o bendradarbiaujat tarpusavyje yra sumažinama padarytų klaidų tikimybė, nes komandos nariai dalinasi savo patirtimi, mokosi vienas iš kito, taip pat yra tolygiai yra pasidalinamas darbo krūvis“ (Salas, Reyes, McDaniel, 2018, p.594). Mikuličiūtė (2012, p. 105) akcentuoja, jog: „komandai priklausantys žmonės jaučiasi labiau įsipareigoja organizacijai, dirbdami išvien patiria mažiau streso, įtampos, baimės, nerimo savo darbe, o gera komandos narių savijauta ir emocinė būklė duoda daugiau teigiamų rezultatų, tokių kaip: geresni veiklos rezultatai, darbuotojai yra labiau linkę laikytis taisyklių, darbuotojai rečiau palieka organizaciją“.

„Komandinis darbas ir bendradarbiavimas organizacijoje skatina ir pozityvų, bei produktyvų jos klimatą tarp darbuotojų, nes padarytos klaidos yra toleruojamos, todėl nėra baimės suklysti ir galima mokytis iš padarytų klaidų, tarp komandos narių vyrauja paritetiniai santykiai ir bendradarbiavimas, teikiamas konstruktyvus grįžtamasis ryšys bei suteikiama autonomija ir atsakomybė“, teigia Lipinskienė, Siudikas (2018, p. 105). Torrente, Salonova, Llorens, Schaufeli (2012, p.356) akcentuoja, kad: „komandinis darbas leidžia pasiekti geresnių darbo rezultatų, nes komandos nariams yra būdinga bendra su darbu susijusi psichologinė būseną, bendros patirtys, atsidavimas darbui, didesnis darbo veržlumas, daugiau teigiamų emocijų atsirandančios dėl bendros narių sąveikos ir išgyvenimų patirtų dirbant kartu“. Petrauskaitės ir Korsakienės (2019, p. 9) atlikto mokslinio tyrimo išvadose nurodoma, kad: „komandinis darbas yra vienas iš sėkmingą pokyčių valdymą lemiančių veiksnių organizacijoje“. Danauskaitė ir Krančiukaitė-Butylkinienė (2019, p. 86) pažymi, kad: „komandos nariai dirbdami komandoje vienareikšmiškai visada pasiekia geresnius darbo rezultatus“.

Apibendrinant galima teigti, kad komandinis darbas šiuolaikinėse organizacijose yra siekiamybė, nes jis užtikrina sėkmingus ir kokybiškus darbo rezultatus, bei leidžia lengviau reaguoti ir prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Mokslinėje literatūroje komandinis darbas yra dažnai sulyginamas su darbu grupėje, tačiau paaiškėjo, kad skirtumai visgi yra ir jie labai akivaizdūs: priešingai nei grupėje, komandoje yra pasidalijama bendra atsakomybė, vaidmenimis, įgūdžiais, komandos nariai yra įsipareigoja vienas kitam, pasižymi panašiomis vertybėmis, įsitikinimais, bei visi komandos nariai dirba, lyg vienas vienetas siekdami bendro tikslo ir bendrų rezultatų, todėl tarpusavyje dalijasi savo asmenine patirtimi, įgūdžiais, įgytomis kompetencijomis, o iššūkiai, problemos su kuriais susiduria komandos nariai yra pasidalijami ir yra visos komandos rūpestis, o ne vieno asmens, priešingai nei grupėje, taip pat pasiekti laimėjimai dirbant komandoje yra priskiriami kiekvienam komandos nariui atskirai ir visai komandai bendrai yra gerbiamas kiekvieno komandos nario indelis, o grupėje rūpinamasi tik individualiais savo darbo rezultatais ir iššūkiais, problemomis. Pagrindiniai komandinio darbo privalumai yra: didesnis darbo

veržlumas, atvirumas naujovėms, laiko ir išteklių sutaupymas, geresnė atmosfera darbe, geresnė darbuotojų emocinė būsena, geresni darbo, paslaugų kokybės rezultatai ir kt.

2.2 Komandos formavimas ir funkcionavimas bendruomeniniuose globos namuose

„Komandinį darbą efektyviu galima laikyti tada, kai tarp komandos narių vyksta bendradarbiavimas, jaučiama tarpusavio pagarba, atsakomybė už kartu atliekamą darbą, jaučiamas visos komandos narių bendras ir individualus įsipareigojimas vardan tikslo, gebama vertinti atliktus darbus, patirtas sėkmes ir nesėkmes, tarp komandos narių vyksta refleksija“, teigia Eismontienė, Gedrimė, Žilinskienė, Kurienė, Davydenko, Fatkulina (2020, p. 143). Pasak Vaicekauskienės (2015, p. 119) „kiekvieną komandą galima vadinti grupe, bet ne kiekviena grupe komanda, darbo grupė kol tampa efektyviai dirbančia komanda, išgyvena kelias komandos formavimosi stadijas, jos būdingos ir bendruomeniniuose vaikų globos namuose“ (2 lentelė).

2 lentelė. Komandos formavimosi stadijos
(Šaltinis: Vaicekauskienė, 2015, p. 120)

Komandos formavimas		
Stadijos	Vykstantys procesai	Psichologinės problemos
Formavimosi	Tikslų ir uždavinių apibrėžimas	Tarpusavio priklausomybės
Diferenciacijos	Vaidmenų pasiskirstymas	Atsakomybės ir nepasitenkinimo
Integracijos	Darbo metodų pasiskirstymas ir normų formavimas	Atvirumo
Brandos	Komandos santykių susiformavimas	Pasitikėjimo
Komanda		

Gricius (2018, p. 42) nurodo šias komandos formavimosi stadijas: formavimosi stadija, sumaišties stadija, normalizavimosi stadija, brandos stadija, išsiskaidymo stadija. Gražulis, Račelytė, Dačiulytė ir kt. (2015, p. 82) akcentuoja 4 svarbiausias komandos formavimosi stadijas, kurias toliau apžvelgsiu plačiau:

- Formavimosi stadija (*angl. forming*);
- Sumaišties stadija (*angl. storming*);
- Normalizavimosi stadija (*angl. norming*);
- Brandos stadija (*angl. performing*).

Formavimosi stadija – pasak Gražulio, Račelytės, Dačiulytės ir kt. (2015, p. 82): „vertintina kaip grupės narių pirminio susiorientavimo laikotarpis, nes į organizaciją priimti nauji asmenys formuojamoje grupėje dar tik susipažįsta vieni su kitais, paprastai apie save pateikia oficialaus pobūdžio informaciją susijusia su darbine patirtimis, aktyvesni pasiūlo būsimojo darbo organizavimo principus. Šioje formavimosi stadijoje darbuotojams dažnai būdingi nerimo, nežinomybės jausmai, nes į kolektyvą prisijungia asmenys pradžioje dar tik bando susidėlioti

mintis, susidaryti įspūdį apie būsimus kolegas, darbo aplinką ir kt.“ Gražulis (2014, p. 25) akcentuoja, kad: „šioje stadijoje, grupės organizacinei struktūrai yra būdingi formalaus padalinio požymiai ir menkai veikiantis komunikacijos procesas, grupės nariai dažniausiai vykdo tik jiems asmeniškai paskirtas užduotis. Grupės pasyvumą lemia grupės vadovo nurodymai, šioje stadijoje sunkiai įsivaizduojamos diskusijos, kurios vestų į bendrą tikslo siekimą“.

Sumaišties stadija - Gražulis (2014, p. 26) akcentuoja, kad: „ši stadija tai grupės narių savo vietos grupėje paieškų laikotarpis, kurio metu dažnai išsiskiria darbuotojų požiūriai, nuomonės, interesai, tikslai susiję su vykdomu darbu, paprastai darbuotojams būdinga bandyti įpiršti savo nuomonę, idėjas vieni kitiems, o tai kelia įtampą ir nepasitenkinimą grupės viduje, grupės nariai ima suprasti, kad pasiekti teigiamus darbo rezultatus bus daug sunkiau, nei manė prieš tai, tačiau to pasekoje pradeda formuotis priimtinių elgesio normų suvokimas, bandoma prisiderinti prie organizacijoje puoselėjamų vertybių, papročių, jos misijos ir vizijos“. Gražulis, Račelytė, Dačiulytė ir kt. (2015, p. 82) nurodo, jog: „formalaus grupės vadovo pareiga šioje stadijoje yra kontroliuoti ir suprasti vykstantį procesą, o kiekvieno grupės nario skirtumus ir panašumus paversti privalumais, vadovas nuo darbo proceso valdymo pereina prie vadovavimo darbuotojams“.

Normalizavimosi stadija - Gražulis, Račelytė, Dačiulytė ir kt. (2015, p. 82) pažymi, jog: „ši stadija yra grupės narių suvokimo laikotarpis, kuriame grupės nariai pradeda save suvokti, kaip komandą, bando ieškoti bendrų darbo metodų, kurie būtų veiksmingi ir duotų teigiamų rezultatų, po truputį ima ryškėti kiekvieno grupės nario vaidmenys, stipriosios pusės, atsiranda komunikacija tarp grupės narių, pradedama pripažinti atskiro grupės nario asmeninės lyderystės teisė pagal jo individualius gebėjimus, dėl to didėja bendro darbo veiklos efektyvumas, grupė parodo pirmuosius konkurencingumo požymius“. „Formalus grupės vadovas savo vaidmenį pradeda derinti su kitų grupės narių vaidmenimis, kiekvienas grupės narys prisiima daugiau atsakomybės už vykdomus darbus, pastebimi komandai būdingi bruožai“ (Gražulis, 2014, p. 27).

Brandos stadija - „darbo grupė geba veikti kartu vardan bendro tikslo, darbo organizavimas vysta remiantis kiekvieno grupės nario kompetencijomis, sugebėjimais, kiekvienas narys geba panaudoti savo geriausias savybes ir stipriausias puses vardan bendro tikslo, geba lanksčiai reaguoti į iškylančias problemines situacijas“ (Gražulis, Račelytė, Dačiulytė ir kt., 2015, p. 84). Gražulis (2014, p. 28) akcentuoja, kad: „komandai šiame etape yra svarbiausia yra susitelkti ir stengtis išnaudoti kiekvieno komandos nario išskirtinumą, bei jo individualius gebėjimus vardan bendro tikslo, o paskirtas vadovas šiame etape vykdo skirtingų darbo etapų lyderio - koordinatoriaus (derintojo) funkciją“.

Alytaus miesto šeimos centro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos apraše (2019, p. 3) nurodoma, jog: „ilgalaikė ir trumpalaikė globa netekusiems tėvų globos vaikams

organizuojama pagal šeimai artimą modelį ir teikiama 24 valandas per parą, darbuotojai dirbantys padalinyje dirba pamainomis, BVGN padalinio veiklą koordinuoja ir kontroliuoja direktoriaus pavaduotojas socialiniam darbui, o tiesiogiai su tėvų globos netekusiais vaikais BVGN padalinyje dirba *socialiniai darbuotojai ir socialinio darbuotojo padėjėjai*. Socialiniai darbuotojai yra tiesiogiai pavaldūs direktoriaus pavaduotojui socialiniam darbui, o socialinio darbuotojo padėjėjai tiesiogiai pavaldūs socialiniam darbuotojams“. Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio veiklos apraše Nr. 1- 72 (2018, p.9) pažymima, jog : „kiekvienuose BVGN, kuriuose gyvena 8 vaikai, turėtų dirbti ne mažiau kaip du socialiniai darbuotojai ir trys socialinių darbuotojų padėjėjai“. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakyme „Dėl Socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvų patvirtinimo“ pakeitime Nr. A1- 461 (2017, p. 2) nurodoma, kad : „ 1 likusiam be tėvų globos vaikui gyvenančiam bendruomeniniuose vaikų globos namuose turi būti įdarbinta mažiausiai nuo 0,25 iki 0,35socialinio darbuotojo pareigybės ir nuo 0,40 iki 0,55 individualios priežiūros personalo (pvz., socialinio darbuotojo padėjėjo) pareigybės, tačiau atsižvelgiant į tai jei vaikas turi negalia (sunkia negalia) arba emocijų ir elgesio sutrikimų, pareigybių intervalai personalui yra didesni“. BVGN padalinyje dienos metu vienoje komandoje dirba socialinis darbuotojas kartu su socialinio darbuotojo padėjėju, darbuotojai dirba pagal slenkantį darbo grafiką, socialinio darbuotojo padėjėjas dirba 24 valandų per parą darbo grafiku, o socialinis darbuotojas dirba nuo 8.00 iki 20.00 val. (Utenos šeimos ir vaiko gerovės Centro atitikties socialinės globos normoms įsivertinimo ataskaita, 2020, p. 47 - 48).

LR socialinės apsaugos ir darbo ministro (2006, p.3) įstatyme Nr. A1 - 92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo“ nurodoma, kad: „socialinis darbuotojas turi organizuoti socialinių darbuotojų padėjėjų veiklą, telkti juos bei kitus įstaigos, įmonės ar organizacijos, kurioje jis dirba, specialistus bendrai komandinei veiklai, o socialinio darbuotojo padėjėjas dirba socialinį darbą pagal socialinio darbuotojo nurodymus ir jam vadovaujant, socialinio darbuotojo padėjėjas ir socialinis darbuotojas glaudžiai bendradarbiauja siekdami geriausio žmogaus intereso“. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme (2006, p. 8) akcentuojama, kad: „socialinių darbuotojų padėjėjai dirba socialinį darbą pagal socialinio darbuotojo nurodymus“. Bendruomeninių vaikų globos namų veiklos apraše (2020, p. 3) teigiama, jog: „BVGN darbuotojai teikdami pagalbą vaikams netekusiems tėvų globos glaudžiai bendradarbiauja su savivaldybės administracija (tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriumi, atvejo vadybininkais, švietimo įstaigos darbuotojais / pedagogais, sveikatos priežiūros ar kitokią pagalbą vaikui teikiančiais specialistais), Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir

darbo ministerijos įgalioto teritorinio skyriaus (VVTAĮT) specialistais, globos centrais ir kitomis socialinių paslaugų įstaigomis, švietimo, sveikatos, teisėsaugos įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, dirbančiomis šeimos ir (ar) vaiko gerovės, ir (ar) vaiko teisių apsaugos srityje“. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro (2006, p.3) įstatyme Nr. A1 - 92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo“ reikalavimuose pažymima, kad: „savo profesinėje veikloje socialinis darbuotojas turi aktyviai bendradarbiauti su vaiko teisių apsaugos, savivaldybės socialinės paramos, švietimo ir ugdymo, sveikatos priežiūros, teisėsaugos, užimtumo ir kitų sričių darbuotojais, kitais socialiniais darbuotojais, organizacijų, ginančių žmogaus teises ir interesus, atstovais, bendruomenės nariais, savanoriais“. Atlikus dokumentų analize galima teigti, kad bendruomeninių vaikų globos namų komandos lyderis yra socialinis darbuotojas, pasak Baravykaitės-Dagienės ir Burvytės (2019, p.49): „komandos lyderio funkcija prasideda nuo komandos formavimosi stadijos ir tęsiasi iki pat komandos veiklos pabaigos, komandos lyderis dalyvauja visose komandos veiklose ir veikia kartu su komanda formuojant komandą, ieškant problemų sprendimo būdų, koordinuojant komandos darbą, teikiant grįžtamąjį ryšį, komandos lyderio patikimumas daro įtaką komandinio darbo efektyvumui“. Siekiant plačiau apžvelgti ir atskleisti socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo funkcijų skirtumus ir panašumus bendruomeniniuose vaikų globos namuose, juos detaliau pateikiu žemiau (3 lentelė).

3 lentelė. Socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo funkcijų skirtumai ir panašumai
BVGN

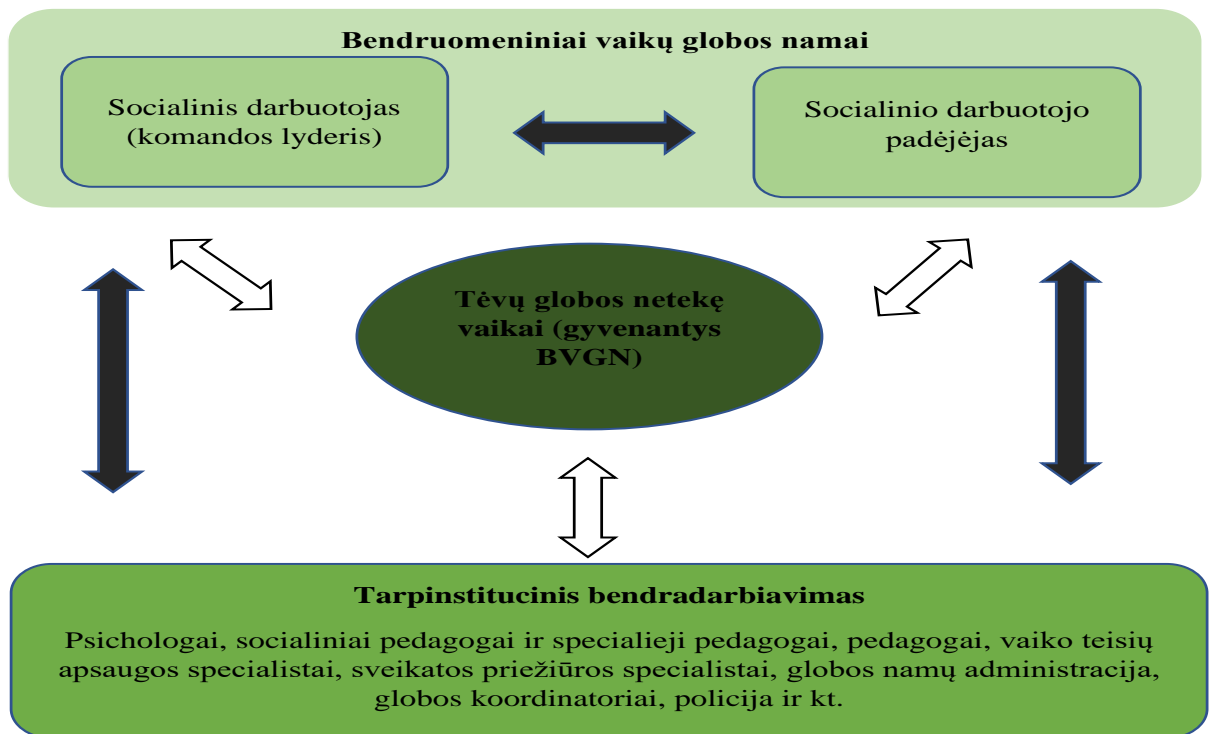
(Sudaryta darbo autorės pagal: Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašymas (2020, p. 2-3); Pajūrio paramos šeimai padalinio socialinio darbuotojo padėjėjo vykdančio veiklą bendruomeniniuose vaikų globos namuose pareigybės aprašymas (2020, p. 2-3))

Eil.nr.	Socialinio darbuotojo funkcijos BVGN	Socialinio darbuotojo padėjėjo funkcijos BVGN
1.	Dirba vadovaudamasis komandinio darbo principais, keičiasi turima informacija su kitais darbuotojais, bei užtikrina informacijos konfidencialumą;	
2.	Saugo ir stiprina vaikų sveikatą, įvykus BVGN nelaimingam atsitikimui, smurtui prieš vaiką ar incidentui su vaiku nedelsiant informuoja Centro administraciją, organizuoja savavališkai iš BVGN pasišalinusių ar laiku negrįžusių iš globėjų vaikų paiešką;	
3.	Rengia vaikus savarankiškam gyvenimui, formuoja vaikų kasdienio gyvenimo įgūdžius, motyvuoja vaikus siekti geresnių mokymosi rezultatų, organizuoja vaikų pamokų ruošą, organizuoja ir rūpintis turinigu vaikų laisvalaikiu;	Atsižvelgdamas į socialinio darbuotojo nurodymus ir vaikų poreikius, padeda organizuojant turiningą vaikų laisvalaikį ir visų vaikų užimtumą, papomokinę veiklą, užimtumą moksleivių atostogų metu, moko vaikus finansinio raštingumo, ugdo vaikų darbinis įgūdžius, moko juos: siūti, megzti, gaminti, prižiūrėti augalus, prižiūrėti patalpas, turimą inventorių ir kt.;
4.	Savo darbe taiko įvairius socialinio darbo metodus (socialinį konsultavimą, stebėjimą, socialinių ryšių sudarymą, atvejo analizę, individualius ir grupinius socialinio darbo metodus ir pan.), vertinti vaikų poreikius ir numatyti galimus jų teikimo būdus	Bendradarbiaudamas, bei pasitardamas su socialiniu darbuotoju pasirenka tinkamus darbo metodus dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais;
5.	Bendradarbiauja su medicinos įstaigomis, kitomis socialinėmis įstaigomis bei socialiniais partneriais, nevyriausybiniomis organizacijomis, fondais, rėmėjais, vaikų esamais bei potencialiais globėjais, tėvais bei įvaikinimo tarnybomis, tarpininkauja tarp vaiko ir Centro kitų sričių specialistų, bendradarbiauja su visomis ugdymo įstaigomis, kuriose mokosi BVGN padalinyje gyvenantys vaikai;	Bendradarbiauja su socialiniais darbuotojais, kitais socialinio darbuotojo padėjėjais, bei kitais Centro specialistais, vaiko tėvai ir giminaičiais;
6.	Vykdo vaikų aprūpinimą drabužiais, avalyne, higienos priemonėmis, maisto produktais, kitomis reikalingomis priemonėmis;	Suderinus su socialiniu darbuotoju vykdo vaikų aprūpinimą drabužiais, avalyne, higienos priemonėmis, maisto produktais, kitomis reikalingomis priemonėmis;
7.	Rengia ir dalyvauja rengiant individualų socialinės globos planą, kitus su vaiko globa susijusius dokumentus, rengia dokumentus išvykstantiems ir išvykusiems iš BVGN vaikams, rengia dokumentus dėl kišenpinigių išmokėjimo, organizuoja tikslingą vaikų kišenpinigių panaudojimą, kuruoja vaikų asmens bylų tvarką ir priežiūrą;	-

Apžvelgiant socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo funkcijų skirtumus ir panašumus BVGN pateiktus 3 lentelėje galima teigti, kad tiek socialinis darbuotojas, tiek jo padėjėjas savo darbe turi dirbti vadovaudamiesi komandinio darbo principais, keistis turima informacija su kitais darbuotojais, užtikrinti informacijos susijusios su globojamais vaikais konfidencialumą, saugoti ir stiprinti vaikų sveikatą, reaguoti į nelaimingus atsitikimus, smurtą prieš vaiką, reaguoti į vaiko dingimą ir, bet kuriuo iš paminėtų atvejų privalo nedelsiant imtis veiksmų. Socialinis darbuotojas ir socialinio darbuotojo padėjėja vykdo vaikų aprūpinimą

drabužiais, avalyne, higienos priemonėmis, maisto produktais, kitomis reikalingomis priemonėmis, taip pat ruošia tėvų globos netekusius vaikus savarankiškam gyvenimui, formuoja jų kasdieninio gyvenimo, darbinius įgūdžius, motyvuoja vaikus siekti geresnių mokymosi rezultatų, organizuoja vaikų pamokų ruošą, organizuoja ir rūpintis turiniu vaikų laisvalaikiu, bet tai socialinio darbuotojo padėjėjas turi daryti atsižvelgdamas į socialinio darbuotojo nurodymus, patarimus, bei nuolat bendradarbiaudamas su socialiniu darbuotoju. Pagrindiniai išryškėja socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo atliekamų funkcijų BVGN skirtumai: socialinis darbuotojas vykdo tarpinstitucinį bendradarbiavimą, taip pat bendradarbiauja su socialiniais partneriais, nevyriausybinėmis organizacijomis, fondais, rėmėjais, vaikų esamais bei potencialiais globėjais, biologiniais tėvais, giminaičiais, o socialinio darbuotojo padėjėjas bendradarbiauja tik su socialiniais darbuotojais, kitais socialinio darbuotojo padėjėjais, bei kitais Centro specialistais, vaiko tėvai, giminaičiai ir tik socialinis darbuotojas yra atsakingas už vedama dokumentaciją BVGN t.y. rengiamus vaikų individualios globos planus, vaikų asmens bylas, dokumentus išvykstantiems ir išvykusiems iš BVGN vaikams, dokumentus dėl kišenpinigių išmokėjimo, nes visa tai neįeina į socialinio darbuotojo padėjėjo vykdomas funkcijas.

Vaikų globos namuose vyrauja komandinis darbas, Burvytė ir Kocai (2017, p. 75-76) pažymi, kad: „specialistų susitelkimas komandiniam darbui yra labai svarbus dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais, į komandinį darbą yra įtraukiami: socialiniai darbuotojai, socialiniai pedagogai, globos namų direktoriai, pavaduotojai, socialinio darbuotojo padėjėjai, psichologai ir kitais specialistai“. Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila, (2017, p.169) nurodo, jog: „nors bendruomeniniuose vaikų globos namuose pagrindinis bendradarbiavimas vyksta tarp socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų, pripažįstama, kad pagalba įveikiant sunkumus tėvų globos netekusiems vaikams nėra tik vieno specialisto darbas, tam reikalingas komandinis darbas, todėl socialiniai darbuotojai ir jų padėjėjai bendradarbiauja su kitose institucijose dirbančiais specialistais: psichologais, socialiniais pedagogais ir specialiaisiais pedagogais, vaiko teisių apsaugos ir kitais specialistais, taip dalindamiesi bendra atsakomybe, patarimais, pagalba vieni kitiems vardan bendro tikslo“. 2 pav., darbo autorė pateikia komandinio darbo schemą, teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams BVGN.

2pav. Komandinio darbo schema, teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams BVGN
 (Sudaryta darbo autorės pagal: Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila, 2017, p.169-170; Burvytė ir Kocai, 2017, p. 75-76)

Apibendrinant galima teigti, kad darbo grupė kol ji tampa efektyviai dirbančia komanda bendruomeniniuose vaikų globos namuose išgyvena kelias komandos formavimosi stadijas, tai: formavimosi, sumaišties, normalizavimosi, brandos stadijas. Bendruomeniniuose vaikų globos namuose ilgalaikė ir trumpalaikė globa vaikams netekusiems tėvų globos teikiama visą parą, su klientais tiesiogiai dirba socialiniai darbuotojai ir socialinio darbuotojo padėjėjai, dirbdami pamainomis. Vienu metu BVGN dirba vienas socialinis darbuotojas, komandoje su socialinio darbuotojo padėjėju, socialinis darbuotojas dirba dienos metu nuo 8 iki 20 val., o socialinio darbuotojo padėjėjas su klientais dirba 24 valandų per parą darbo grafiku. Kiekvienoje BVGN, kuriuose gyvena 8 vaikai, turėtų dirbti ne mažiau kaip du socialiniai darbuotojai ir trys socialinių darbuotojų padėjėjai. Socialinis darbuotojas yra numatomas komandos lyderis BVGN, kuris dalyvauja visose komandos veiklose ir veikia kartu su komanda, ieško problemų sprendimo būdų, koordinuojant komandos darbą, vykdo tarpinstitucinį bendradarbiavimą, telkia įvairių specialistų komandinį darbą, bendradarbiauja ir palaiko ryšius su globojamų vaikų tėvais, giminaičiais, organizuoja socialinių darbuotojų padėjėjų veiklą, bei glaudžiai su jais bendradarbiauja siekdami geriausio kliento intereso. Apžvelgiant socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo funkcijas BVGN galima daryti išvadą, kad socialinio darbuotojo padėjėjas atlieka beveik tokias pačias funkcijas, kaip socialinis darbuotojas, tačiau visada prieš priimat, bet kokį sprendimą pasitaria ir bendradarbiauja su socialiniu darbuotoju, socialinis darbuotojas ir jo padėjėjas dirbdami BVGN komandoje dalijasi bendra atsakomybe.

3. KOMANDINIO DARBO BENDRUOMENINIUOSE GLOBOS NAMUOSE KOKYBINIS TYRIMAS

Šiame skyriuje bus pateikta tyrimo metodologija, atskleisti kokybinio tyrimo rezultatai, pateiktos interpretacijos ir apibendrinimai, taip pat pristatytos išvados ir rekomendacijos.

3.1 Tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas. Atskleisti komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose. Tyrimo tikslui pasiekti pasirinkta socialinių darbuotojų, dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose, patirčių analizė apie tai, kaip vyksta komandinis darbas persikėlus vaikams gyventi į bendruomeninius vaikų globos namus.

Probleminiai klausimai:

1. Kaip vyksta komandinis darbas bendruomeniniuose vaikų globos namuose?
2. Kaip pasidalijama darbais bendruomeniniuose vaikų globos namuose?
3. Kaip sprendžiamos globojamų vaikų problemos pasitelkus komandinį darbą?

Tyrimo tipas. Kokybinis tyrimas. „Kokybinis tyrimas padeda tyrėjui geriau suprasti žmogaus būseną, jo elgseną skirtinguose kontekstuose ir skirtingose situacijose“ (Bengtsson, 2016, p. 8). Pasak Žydzūnaitės ir Sabaliausko (2017, p. 15) kokybinės tyrimo nuostatos padeda išvelgti, kaip veikia įvairūs socialiniai procesai, perprasti, kaip socialiniai veikėjai įjungia savo bruožus ir įpročius į elgseną, sprendimus ir veiklos rezultatus, kuriuos galima stebėti įvairiuose lygmenyse, o socialiniai tyrėjai nori suprasti, kaip asmenys mąsto, ką jaučia ir kaip elgiasi konkrečiose situacijose ir sąveikose su kitais, nes sąveikaujame nuolatos. Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016, p.22-23) pažymi, kad: „kokybinio tyrimo procesas yra lankstus, skirtingi jo etapai yra glaudžiai tarpusavyje susiję ir aktyviai (vyksmo metu) veikiantys vieni kitus“. „Kokybinio tyrimo metu surinkti duomenys panaudojami suformuluoti logiškiems teoriniams teiginiams, tarpusavio sąsajoms, nuoseklioms išvadoms pateikti, todėl kol šis tikslas bus pasiektas galimas duomenų rinkimo, jų interpretavimo, teorijos peržiūrėjimo etapų pakartojimas (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p.23-24). Kokybinis tyrimas tiriant komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose pasirinktas, todėl, kad šis tyrimas leis geriau įsigilinti į socialinių darbuotojų dirbančių BVGN patirtis, komandos narių tarpusavio sąveikas, leis suprasti, kaip BVGN vyksta komandinis darbas, kaip komandos nariai dalijasi darbais, kaip sprendžia iškilusias problemas.

Tyrimo metodas. Tyrimui bus naudojamas - pusiau struktūruotas interviu, darbo autorė su tyrimo dalyviais bendraus susitikusi gyvai arba naudodamasi interneto pagalba, su tyrimo dalyviais bendraus per vaizdo skambutį. Pasak Gaižauskaitės ir Valavičienės (2016, p.20): „paprastai

kokybiniams interviu taikomas iš dalies struktūruotas klausimynas, t.y. tyrėjas prieš imdamas interviu iš anksto apsvarsto pagrindines klausimyno pokalbio temas, tačiau pusiau struktūruotas interviu klausimynas ir jo eiga yra pakankamai lanksti ir reaguojanti į realią interviu eigą, nes užduodamų klausimų tvarką ir formuluotę galima keisti atsižvelgiant į tam tikrą situaciją, taip pat galima užduoti papildomų klausimų“.

Tyrimo metodo pagrindimas. Kaip teigia Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016, p.15-16): „tyrėjas imdamas interviu siekia įsigilinti į kitų žmonių patirtis, mintis, nuostatas, motyvus, jausmus, elgesį, sąveikas su kitais žmonėmis, kitaip tariant į tai ko pats tyrėjas negali matyti ir apčiuopti tiesiogiai, todėl siekiant išsiaiškinti tai ko negali matyti ir apčiuopti užduoda klausimus, kurie leidžia įžengti į kito žmogaus perspektyvą ir įsigilinti į konkrečią situaciją, taigi pusiau struktūruotas interviu metodas leidžia surinkti giluminius, su kontekstu susietus, atvirus tyrimo dalyvių atsakymus, išreiškiančius jų požiūrius, nuomones, jausmus, žinias, patirtį“. Pusiau struktūruotas interviu su socialiniais darbuotojais dirbančiais BVGN pasirinktas, nes šis interviu metodas leidžia iš kart apsvarstyti pagrindines rūpimas temas, kurias bus siekiama aptarti tyrimo metu, taip pat leidžia lanksčiai reaguoti į interviu eigą atsižvelgiant į kiekvieną situaciją ir į kiekvieną tyrimo dalyvį individualiai, tyrėjui ir tyrimo dalyviams bus lengviau užmegzti glaudesnę tarpusavio ryšį, kai vyks ne toks formalus pokalbis, todėl tyrėjui bus lengviau įžengti į kito žmogaus perspektyvą.

Tiriamųjų atrankos pagrindimas. Tyrimo dalyviai buvo atrinkti „sniego gniūžtės“ atrankos būdu.

Atrankos kriterijai: Žydžiūnaitė (2011, p. 80) nurodo, kad : „sniego gniūžtės atrankoje pirmasis respondentas parenkamas pagal tyrėjo suformuotus konkrečius kriterijus. Po įvykdyto interviu tyrėjas respondento prašo nurodyti bent vieną asmenį, kuris turi tokią pat problemą arba ligą, arba patirtį, ar kitą tyrimui aktualią charakteristiką. Savo ruožtu, pirmasis respondentas nurodo antrą, antrasis – trečiąjį, kuris turi adekvačią problemą ar patirtį ir t. t.“

Siekiant pasiekti tyrimo tikslą, tyrimui pasirinkti šie kriterijai:

1. Išsilavinimas – aukštasis socialinio darbo;
2. Pareigybė – socialinis darbuotojas, dirbantis bendruomeniniuose vaikų globos namuose;
3. Darbo stažas bendruomeniniuose vaikų globos namuose – ne mažiau 1 metai.

Tyrimo imtis. „Kokybiniam tyrimui neaktualus tiriamųjų skaičius, o aktualus gauto interviu teksto turinys – jo gilumas, išsamumas, nauja informacija“ (Žydžiūnaitė, 2011, p. 78), todėl interviu bus imamas pagal aplinkybes tol, kol duomenys imsis kartotis ir bus pasiektas tyrimo duomenų prisotinimo principas. Pasak Žydžiūnaitės ir Sabaliausko (2017, p. 62) prisotinimo principas yra pasiektas tada, kai tyrėjas pasiekia tokį momentą, kada iš informantų nebegauna daugiau naujos ir reikšmingos informacijos susijusios su tyrimo objektu ir nagrinėjamo reiškinio

požymiai ar savybės jau buvo paminėti bent vieną kartą interviu metu. Kaip teigia Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016, p. 41): „...nauji interviu imami tol, kol informacija pradeda kartotis ir iš esmės nebe atskleidžiama naujų, su tyrimo tikslu susijusių aspektų. Kai pasiekiamas toks prisotinimas, atlikti daugiau interviu nedraudžiama, tačiau nėra tikslinga“.

Tiriamųjų pristatymas. Tyrime dalyvavo 6 socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, kad tiriamųjų nebūtų galima identifikuoti ir nebūtų pažeistas tyrimo dalyvių anonimiškumo ir tyrimo duomenų konfidencialumo principai, pateikiami koduoti tiriamųjų vardai (A, B, C, D...) ir tiriamųjų darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose patirtis (4 lentelė).

4 lentelė. Tiriamųjų duomenys

Tiriamųjų vardai pakeisti juos koduojant (A, B, C, D...)	Socialinių darbuotojų darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose patirtis
A	2,5 metai
B	2 metai
C	1 metai
D	3,5 metai
E	4 metai
F	3 metai

Tyrimo instrumentas. Pusiaus struktūruotas interviu. Kaip nurodo Rupšienė (2007, p. 73) taikydamas pusiau struktūruotas interviu: „tyrėjas iš anksto numato temas arba problemas, kurias aptars interviu metu, bet „neprisiriša“ prie klausimų tvarkos ar numatytų pasakyti žodžių, laisvai juos keičia vietomis, užduoda papildomų klausimų. Pagrindinis privalumas: interviu gaunama išsamesnių, susistemintų duomenų, lyginant su neformaliu pokalbiu-interviu, o pats interviu lieka neformalus, vyksta pokalbio forma“.

Tyrimo metu taikomas pusiau struktūruotas interviu, kuris susideda iš 2 klausimų blokų. Pirmas pusiau struktūruoto interviu blokas skirtas išsiaiškinti, kaip vyksta komandinis darbas ir kaip komandos nariai pasidalija darbais BvGN, antras klausimų blokas skirtas išsiaiškinti, su kokiomis globojamų vaikų problemomis susiduria ir kaip jas sprendžia BvGN dirbantys specialistai pasitelkdami komandinį darbą. Interviu klausimų temos buvo suformuluotos remiantis aukščiau pateiktais probleminiais klausimais. Klausimai pateikiami 1 priede. Darbo autorė pateikia interviu klausimų sąsajas susietas su teorine magistrinio darbo dalimi, kurios pagrindžia tyrimo instrumentą ir jo svarbą (2 priedo, 1 lentelė).

Duomenų rinkimo procesas: 2021 m. vasario - kovo mėn. Kiekvienas interviu truko nuo 50 iki 120 minučių.

Tyrimo duomenų apdorojimo metodas. Interviu metu gauti duomenys buvo apdoroti turinio (content) analizės būdu. Analizuojant tyrimo duomenis, remiantis Gaižauskaite ir Valavičiene (2016, p. 344), buvo laikomasi šių žingsnių:

- daug kartų perskaitomi interviu išrašai (transkribuoti interviu);

- tinkamos dalys pažymimos ir koduojamos;
- kodai grupuojami išskiriant kategorijas;
- kategorijose prasminiai elementai suskirstomi į subkategorijas;
- kategorijos paaiškinamos ir aprašomos;
- interpretuojami rezultatai.

Tyrimo etika- atliekant tyrimą buvo laikomasi svarbiausių interviu tyrimo etikos principų remiantis Gaižauskaite ir Valavičiene (2016, p.61-63), kurios nurodo, kad yra:

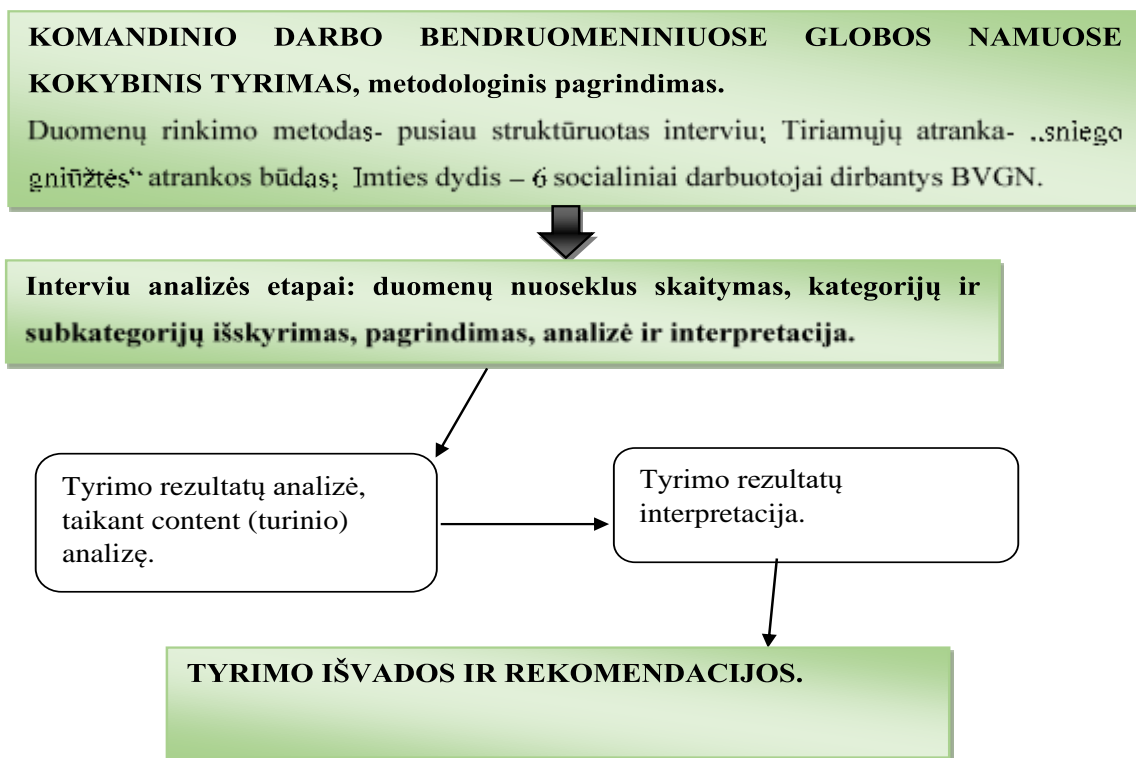
- 1) „pripažįstama ir gerbiama asmens nepriklausomybė, jo laisvė pasirinkti dalyvauti arba atsisakyti dalyvauti tyrime, tyrimo dalyviai turėjo laisvę bei teisę atsisakyti dalyvauti bet kuriame tyrimo etapu;
- 2) tyrimo dalyviams buvo suteikta informacija apie tyrimą, paaiškintas tyrimo tikslas, metodai, tyrimo eiga ir trukmė, paaiškintas tyrimo dalyvių vaidmuo kurį jie atlieka tyrime, iš anksto informuota, kad bus naudojamas diktofonas, gauti tyrimo dalyvių žodiniai susitikimai dalyvauti tyrime;
- 3) užtikrintas tyrimo dalyvių anonimiškumas ir konfidencialumas, asmenį identifikuojančios informacijos neatskleidimas, tyrimo dalyvių vardai buvo koduojami (A, B, C...)
- 4) rūpintis tyrimo dalyvių saugumu, buvo siekiama apsaugoti tyrimo dalyvius nuo moralinės žalos arba kiek įmanoma jos vengti“.

Sunkumai ir ribotumai. Atliekant tyrimą buvo gana sunku surasti tyrimo dalyvius, kurie norėtų ir galėtų skirti savo laiko atsakant į klausimus, tyrimo autorė pastebėjo, kad kai kurie informantai dalyvavę tyrime vengia išsakyti visas jiems kilusias problemas, dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose, vengia atviriau papasakoti apie savo darbo specifiškumą, taip pat pastebėta, kad tyrimo dalyviai nerimavo dėl to, kad išsakyta informacija nepasiektų globos namų administracijos, nors jie buvo supažindinti su konfidencialumo ir anonimiškumo principais. Dėl šalyje susiklosčiusios pandeminės situacijos susijusios su Covid - 19 virusu, didžioji dalis interviu vyko nuotoliniu būdu, nes buvo siekiama išvengti asmeninio kontakto, tarp darbo autoriaus ir informantų, tai galėjo įtakoti ne tokiu išsamius tyrimo dalyvių atsakymus į klausimus, kadangi tarp tyrėjo ir tyrimo dalyvių nebuvo jaučiamo tiesioginio, gyvo kontakto, taip pat kai kuriems tyrimo dalyviams kilo nesklandumų su interneto ryšiu, problemų su teisingu vaizdo programos naudojimu.

Empirinio tyrimo loginė schema: Tyrimo procesas, sudarytas iš keletas etapų:

1. Rengiama tyrimo metodika;
2. Empirinių duomenų rinkimas, jų apdorojimas, tyrimo rezultatų analizė;
3. Gautų rezultatų pagrindu suformuluotos darbo išvados ir parengtos rekomendacijos.

Komandinio darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose išsami kokybinio, empirinio tyrimo loginė schema pateikta žemiau 4 pav.

4 pav. Komandinio darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose, empirinio tyrimo loginė schema

3.2 Empirinio tyrimo rezultatų analizė

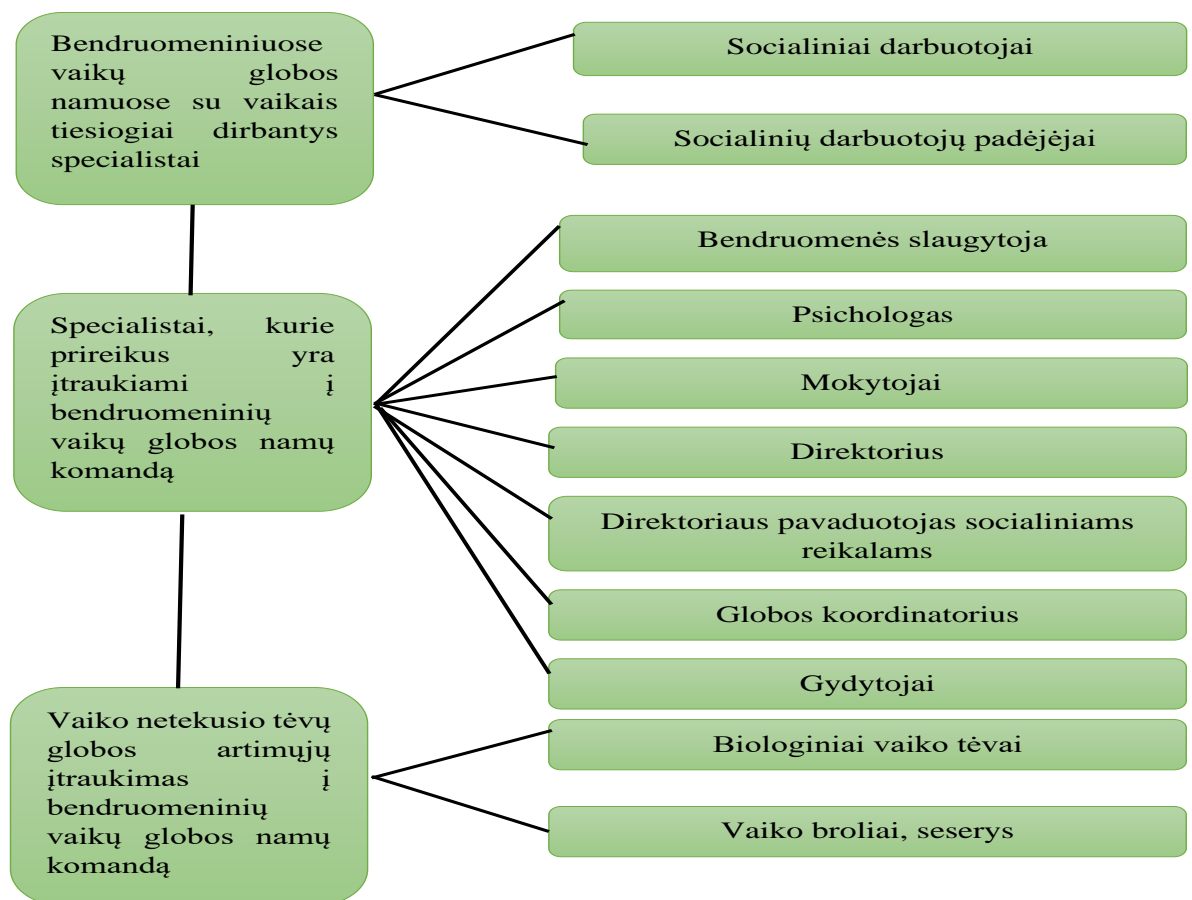
Tyrimo metu buvo kalbama su socialiniais darbuotojais, kurie teikia paslaugas tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, apie tai kaip vyksta komandinis darbas, kaip komandos nariai pasidalija darbais, su kokiomis tėvų globos netekusių vaikų problemomis susiduria specialistai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, bei kaip jas sprendžia. Kalbant su informantais buvo taikomas pusiau struktūruotas interviu metodas, kurio metu buvo pasitelktas jau iš anksto darbo autorės sudarytus interviu klausimynas, tačiau taip pat šis interviu metodas darbo autorei leido interviu eigoje užduoti informantams ir papildomų klausimų.

3.2.1 Bendruomeninių vaikų globos namų komanda

Šiandien kiekvienos šiuolaikinės darbo organizacijos siekiama yra kokybiškas komandinis darbas, kuris leidžia geriau prisitaikyti prie kasdieninių pokyčių, leidžia būti atviresniems naujiems pokyčiams, lanksčiau ir kūrybiškiau žiūrėti į susiklosčiusias problemas

situacijas, bei greičiau rasti joms sprendimus. Pripažįstama, kad komandoje dirbantys žmonės pasiekia geresnių darbo rezultatų, nei dirbdami atskirai, nes bendradarbiaudami tarpusavyje ir dalindamiesi savo patirtimi, dalijasi darbo krūviu, taip sumažindami padarytų klaidų tikimybę. Apie komandinio darbo svarbą ir naudą plačiai kalba: Šakienė, Šalkauskienė, Būto, Istomino (2015); Klimovienė ir Barzdžiukienė (2018); Lipinskienė, Siudikas (2018); Salas, Reyes, McDaniel (2018); Danauskaitė ir Krančiukaitė-Butylkinienė (2019); Vilkaitė- Vaitonė, Sologubo (2019), Aleksandravičiūtė, Liekis (2020) bei kt.

Tyrimo dalyvių buvo prašoma papasakoti, kas sudaro komandą bendruomeniniuose vaikų globos namuose. Analizuojant informantų atsakymus, išskirtos trys kategorijos: **bendruomeniniuose vaikų globos namuose su vaikais tiesiogiai dirbantys specialistai; specialistai, kurie prireikus yra įtraukiami į bendruomeninių vaikų globos namų komandą; vaiko netekusio tėvų globos artimųjų įtraukimas į bendruomeninių vaikų globos namų komandą** (5 pav. ir 3 priedo 2 lentelė). Išanalizavus socialinių darbuotojų, dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose, pasisakymus apie bendruomeniniuose vaikų globos namuose su vaikais tiesiogiai dirbančius specialistus, išskirtos 2 subkategorijos: socialiniai darbuotojai; socialinių darbuotojų padėjėjai.

5 pav. Bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariai

Visi tyrimo dalyviai vieningai teigė, kad jų komandą bendruomeniniuose vaikų globos namuose sudaro socialiniai darbuotojai ir socialinių darbuotojų padėjėjai, kurie tiesiogiai dirba su tėvų globos netekusiais vaikais: „*Tai pas mus komandą sudaro darbuotojai: du socialiniai darbuotojai...*” (E), „*Tai va mūsų BVGN komandą sudaro darbuotojai visi, kurie dirba bendruomeniniuose vaikų globos namuose, tai socialinis darbuotojas, aš socialinė darbuotoja,...*” (F), „*Dvi socialinės darbuotojos ir...*” (B), „*Na komanda pas mus BVGN sudaro: <...> ir keturios socialinių darbuotojų padėjėjos, kurie tiesiogiai dirba su tėvų globos netekusiais vaikais gyvenančiais BVGN,...*” (A), „*... trys socialinio darbuotojo padėjėjos.*” (C). Alytaus miesto šeimos centro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos apraše (2019, p. 3) nurodoma, taip pat, jog bendruomeninių vaikų globos namų padalinyje su tėvų globos netekusiais vaikais tiesiogiai dirbantys specialistai yra: socialiniai darbuotojai ir socialinių darbuotojų padėjėjai, kurie vaikams teikia priežiūrą 24 valandas per parą.

Išanalizavus tyrimo dalyvių pasisakymus apie kitus specialistus, kurie prireikus yra įtraukiami į bendruomeninių vaikų globos namų komandą, išskirtos 7 subkategorijos: bendruomenės slaugytoja; psichologas; mokytojai; direktorius; direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams; globos koordinatorius; gydytojai. Tyrimo dalyviai teigė, kad: „*...iškilus problemoms į komandinį darbą įtraukiame ir kitus specialistus: <...> slaugytoją,...*” (A), „*... jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: vaikų mokytojus,...*” (E), „*... direktorė dalyvauja komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti...*” (F). Pasak Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos, (2017, p.169) darbas su globos netekusiais vaikais nėra paprastas ir kelia daug iššūkių, su kuriais vienas specialistas nėra pajėgus susidoroti, tam reikalinga visa komanda savo darbą išmanančių specialistų, todėl tiesioginį darbą su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbantys socialiniai darbuotojai ir socialinių darbuotojų padėjėjai į pagalbą pasitelkia kitų sričių specialistus, kad tėvų globos netekusių vaikų problemos būtų greičiau ir kokybiškiau išspręstos ir vaikams būtų suteikta pagalba į bendrą komandinį darbą yra įtraukiami: psichologai, vaiko teisių apsaugos specialistai, mokytojai, administracija ir kt.

Socialiniai darbuotojai dalyvavę tyrime išsakė, kad į savo komandą teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams, visuomet stengiasi įtraukti ir vaiko artimuosius, išskirtos 2 subkategorijos: biologiniai vaiko tėvai; vaiko broliai, seserys. Tyrimo dalyviai teigė, kad esant galimybei visuomet stengiasi įtraukti tėvų globos netekusio vaiko artimuosius į bendrą komandinį darbą: „*Taip stengėmės įtraukti tėvus į bendrą pagalbos teikimą vaikams...*” (D), „*...va vienas vaikas yra bendrauja labai su savo sesėm, o sesės yra jau vyresnės, jos irgi kažkaip tai įtakoja jo elgesį, tai jeigu mes matom, kad kažkas negerai su tuo vaiku, mes jau žinom, kad galim per tas seses įtakot jo elgesį, mes išbandom visus būdus žinokit...*” (F).

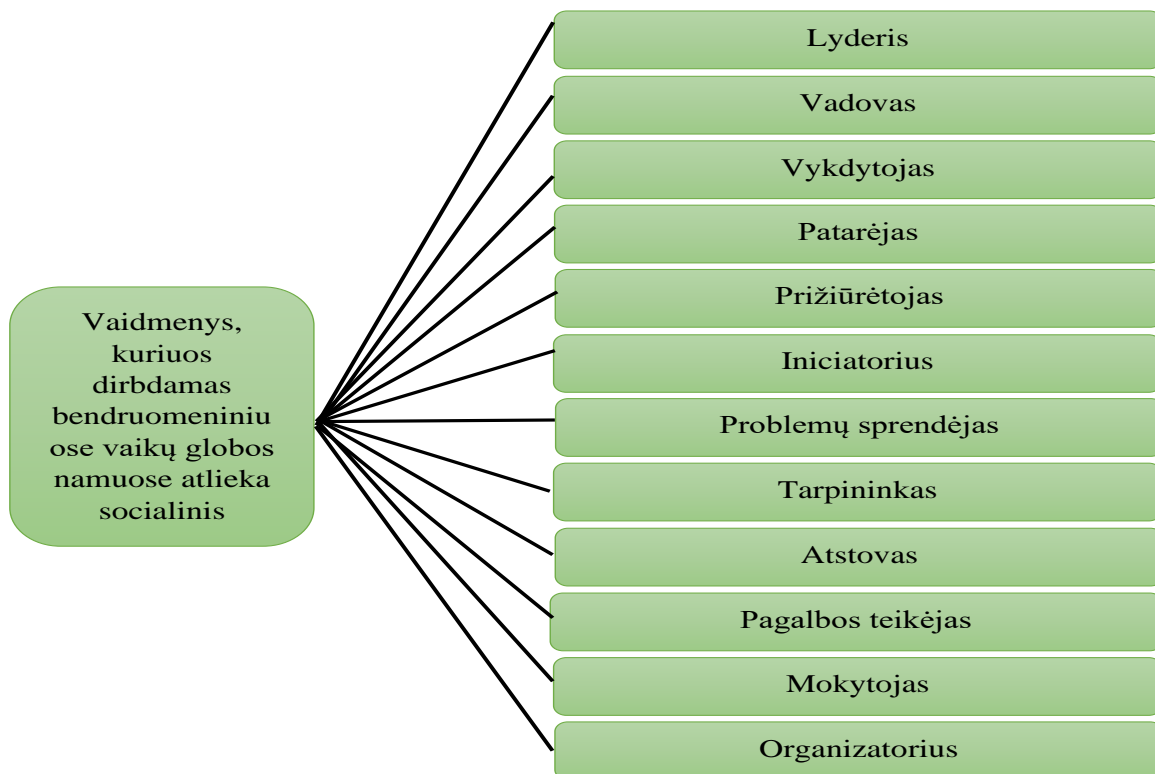
Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinis bendradarbiavimas bendruomeniniuose vaikų globos namuose vyksta tarp tiesiogiai su vaikais dirbančių socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų, kurie nuolat komunikuoja tarpusavyje ir šie specialistai informantų nuomone, bei vadovaujantis Alytaus miesto šeimos centro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos aprašu (2019), sudaro pagrindinę bendruomeninių vaikų globos namų specialistų komandą, kurie tiesiogiai dirba su tėvų globos netekusiais vaikais gyvenančiais BVGN, tačiau tyrimo dalyviai pripažįsta, kad tokiais atvejais, kai tėvų globos netekusieji vaikai susiduria su rimtesnėmis problemoms, kurių nebėra pajėgūs išspręsti tik tiesiogiai su jais dirbančių specialistų komanda, į pagalbą ir į bendrą komandinį darbą yra pasitelkiami ir įtraukiami kitų sričių specialistai, kurių dėka bendras komandos narių susitelkimas leidžia greičiau ir lengviau išspręsti vaikams iškilusias problemas, bei sunkumus, taip pat socialiniai darbuotojai dalyvavę tyrime teigė, kad esant galimybėms ir tėvų globos netekusių vaikų artimųjų norui bendradarbiauti, šie taip pat yra įtraukiami į pagalbos teikimą vaikui, bei bendrą komandinį darbą.

3.2.2 Socialinių darbuotojų vaidmenys komandoje ir jų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams gyvenantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose

Tyrimo dalyvių buvo klausama, koks yra Jų vaidmuo bendruomeninių vaikų globos namų komandoje. Analizuojant informantų atsakymus, išskirta viena kategorija: **vaidmenys, kuriuos dirbdamas bendruomeniniuose vaikų globos namuose atlieka socialinis darbuotojas** (6 pav. ir 3 priedo 3 lentelė). Tyrimo metu buvo siekiama atskleisti socialinių darbuotojų vaidmenis komandoje, kuriuos jie atlieka dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namų, išskirta 12 subkategorijų: lyderis; vykdytojas; patarėjas; prižiūrėtojas; vadovas; iniciatorius; problemų sprendėjas; tarpininkas; atstovas; pagalbos teikėjas; mokytojas; organizatorius.

Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai nurodo, kad dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose, jiems tenka atlikti labai daug skirtingų vaidmenų ir būti įvairialypėmis asmenybėmis, tyrimo dalyviai teigė, kad visų pirma jie yra komandos lyderiai: „*Manau, kad esu komandos lyderis...*” (A), „*...esam, kaip ir lyderės visos komandos,...*” (D), vadovaujantys ir teikiantys nurodymus kitiems komandos nariams: „*...dažnai duodu nurodymus socialinio darbuotojo padėjėjui,...*” (A), „*... kitiems darbuotojams duodu nurodymus,...*” (C), prižiūrėtojai, prižiūrintis likusių komandos narių atliekamą darbą: „*... prižiūriu, kad paskirtos užduotys būtų atliktos laiku.*” (A), „*... pasižiūriu, kaip atliekamos užduotys, ar atsakingai, ar neatsakingai...*” (F), vykdytojai ir patys įsitraukiantys į visus procesus bendruomeniniuose vaikų globos namuose, bei užduočių vykdymą: „*..., vykdaug daug procesų bendruomeniniuose vaikų globos namuose.*” (C). Socialiniai darbuotojai dalyvavę tyrime

pasisako, kad jie inicijuoja komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose ir yra iniciatoriai ir organizatoriai: „Komandinį darbą savo pamainoje tai inicijuojau aš pati...” (A), „Inicijuojam komandinį darbą, tai mes socialinės darbuotojos...” (B), organizatoriai: „... organizuoju vaikų užimtumą...” (C), „... na žodžiu organizuojam visą tą socialinį procesą...” (D).

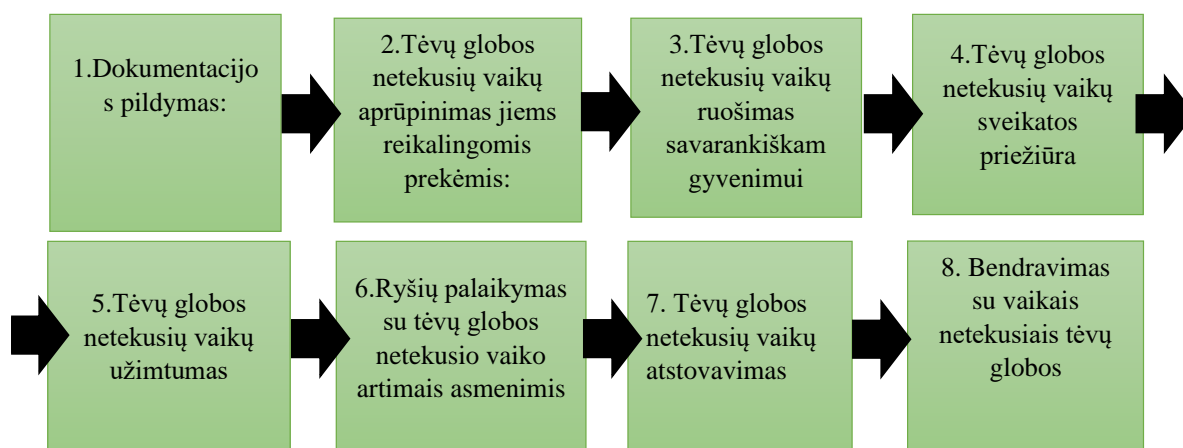

6 pav. Socialinių darbuotojų vaidmuo bendruomeninių vaikų globos namų komandoje

Tyrimo dalyvavę socialiniai darbuotojai jų teigimu taip pat yra patarėjai, kurie stengiasi visuomet padėti kitiems komandos nariams paaiškinti, patarti, iškilus problemoms tariasi su kitais komandos nariais: „... patariu, kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje...” (A), „... kad va iškilo tokia problema reikia pasikalbėti, pasitarti.” (C), yra problemų sprendėjai, kurie prireikus padeda išspręsti vaikams kilusias problemas, sunkumus: „... sprendžiu visas jiems iškilusias problemas...” (B) ir pagalbos teikėjai: „Aš teikiu visą reikalingą pagalbą vaikams...” (C), „Teikiam visą pagalbą, pradedant...” (D). Savo darbe tyrimo dalyviai yra atstovai, kurie atstovauja tėvų globos netekusių vaikų interesus: „...kaip socialinės darbuotojos daugiau yra, tai kad aš daugiau atstovauju vaikus...” (E), „Atstovauju vaikus pavyzdžiui, jeigu kokie teisminiai procesai vyksta...” (F), tarpininkai tarp vaiko ir kitų asmenų: „... einam konsultuojamės ir tada parėję kalbam su vaiku, mes tai vadinam per trečia asmenį, psichologas- tarpininkas- vaikas, ...” (E), tyrimo dalyvavę socialiniai darbuotojai yra ir tėvų globos netekusių vaikų gyvenančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose mokytojai, kurie moko vaikus: „...mokau skaičiuoti pinigus...” (C), „... net mokyti reikia išmokyti...” (D).

Mokslinės literatūros autorės: Verseckaitė, Snieškienė (2011), Gudžinskienė, Jaruševičienė (2010), Adomaitienė, Balčiūnienė (2017), pritaria, kad socialinio darbuotojo dirbančio paslaugų sektoriuje veikla yra daugialypė, bei labai įvairi ir, kad dirbant socialinį darbą su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose socialinis darbuotojas turi suvaidinti daug skirtingų vaidmenų, pasižymėti išradingumu, būti žingeidus, nuolat domėtis naujovėmis, įstatymais, neapsiriboti tik savo specialybės srityje, socialinis darbuotojas turėtų stengtis būti lanksčia ir kompetentinga asmenybe, kuri sugebėtų teikti įvairiapusišką pagalbą vaikams netekusiems tėvų globos, bei galėtų jiems ne tik padėti, bet ir patarti, pamokyti.

Tyrimo dalyvių buvo klausiama, kokią pagalbą jie teikia tėvų globos netekusiems vaikams, dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose. Analizuojant informantų atsakymus, išskirtos aštuonios kategorijos: **dokumentacijos pildymas; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas jiems reikalingomis prekėmis; tėvų globos netekusių vaikų ruošimas savarankiškam gyvenimui; tėvų globos netekusių vaikų sveikatos priežiūra; tėvų globos netekusių vaikų užimtumas; ryšių palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko artimais asmenimis; tėvų globos netekusių vaikų atstovavimas; bendravimas su vaikais netekusiais tėvų globos (7 pav.).**

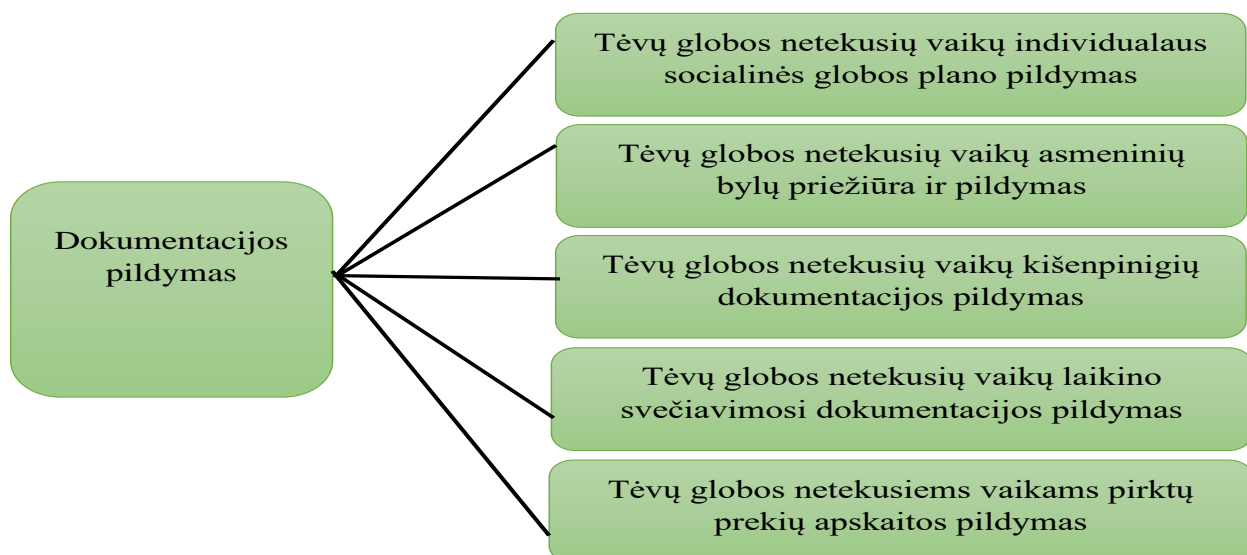
7 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose

Darbo autorė kiekvieną išskirtą kategoriją pateikia atskirai, bei apžvelgia pateiktuose paveiksluose žemiau ir lentelėse 3 priede (8 pav. ir 3 priedo 4 lentelė; 9 pav. ir 3 priedo 5 lentelė; 10 pav. ir 3 priedo 6 lentelė; 11 pav. ir 3 priedo 7 lentelė; 12 pav. ir 3 priedo 8 lentelė; 13 pav. ir 3 priedo 9 lentelė; 14 pav. ir 3 priedo 10 lentelė; 15 pav. ir 3 priedo 11 lentelė).

Išanalizavus socialinių darbuotojų, dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose, pasisakymus apie tai, kokią dokumentaciją jiems tenka pildyti dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose (8 pav. ir 3 priedo 4 lentelė), išskirtos 5

subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų individualaus socialinės globos plano pildymas; tėvų globos netekusių vaikų asmeninių bylų priežiūra ir pildymas; tėvų globos netekusių vaikų kišenpinigių dokumentacijos pildymas; tėvų globos netekusių vaikų laikino svečiavimosi dokumentacijos pildymas; tėvų globos netekusiems vaikams pirktų prekių apskaitos pildymas.

Tyrimė dalyvavę socialiniai darbuotojai, teigia, kad jie pildo tėvų globos netekusių vaikų individualios socialinės globos planus: „... na rašau individualios globos planus,...” (B), „... individualius socialinės globos planus rašom daugiau jau mes socialiniai darbuotojai,...” (F), prižiūri ir pildo tėvų globos netekusių vaikų asmenines bylas: „..., prižiūriu vaikų asmens bylas,...” (A), „... vaikų asmeninių bylų priežiūra, sužiūrim, kad visi dokumentai ir visa reikalinga informacija būtų vaiko byloje...” (E). Socialiniai darbuotojai rūpinasi tėvų globos netekusių vaikų kišenpinigiais, prižiūri jų apskaitą: „...tvarkau dokumentus dėl vaikų kišenpinigių...” (A), „... kišenpinigių irgi fiksuojam kiek buvo nuimta, kiek išleido...” (D), tėvų globos netekusiems vaikams vykstant svečiuotis pas artimuosius pildo su svečiavimosi susijusius dokumentus: „... pildau svečiavimosi dokumentus, jei vaikai išvyksta svečiuotis pas tėvus ar gimines,...” (B), „...pildau svečiavimosi dokumentacija,...” (C), taip pat tyrimo dalyviai registruoja ir veda dokumentacija apie tai, kokios prekės yra nupirktos tėvų globos netekusiam vaikui: „...vedam apskaitas kai perkam vaikams drabužius, avalyne registruojam kiek nupirko, ko nupirkom, kuriam vaikui nupirkom, už kokią sumą...” (D), „..., o taip taip tai su kuriuo vaikas eina apsipirkt darbuotoju tas jau surenka čekius, sąskaitas <...>, tik mes jau socialiniai sudėliojam, sužiūrim sąskaitas, čekius,...” (F).

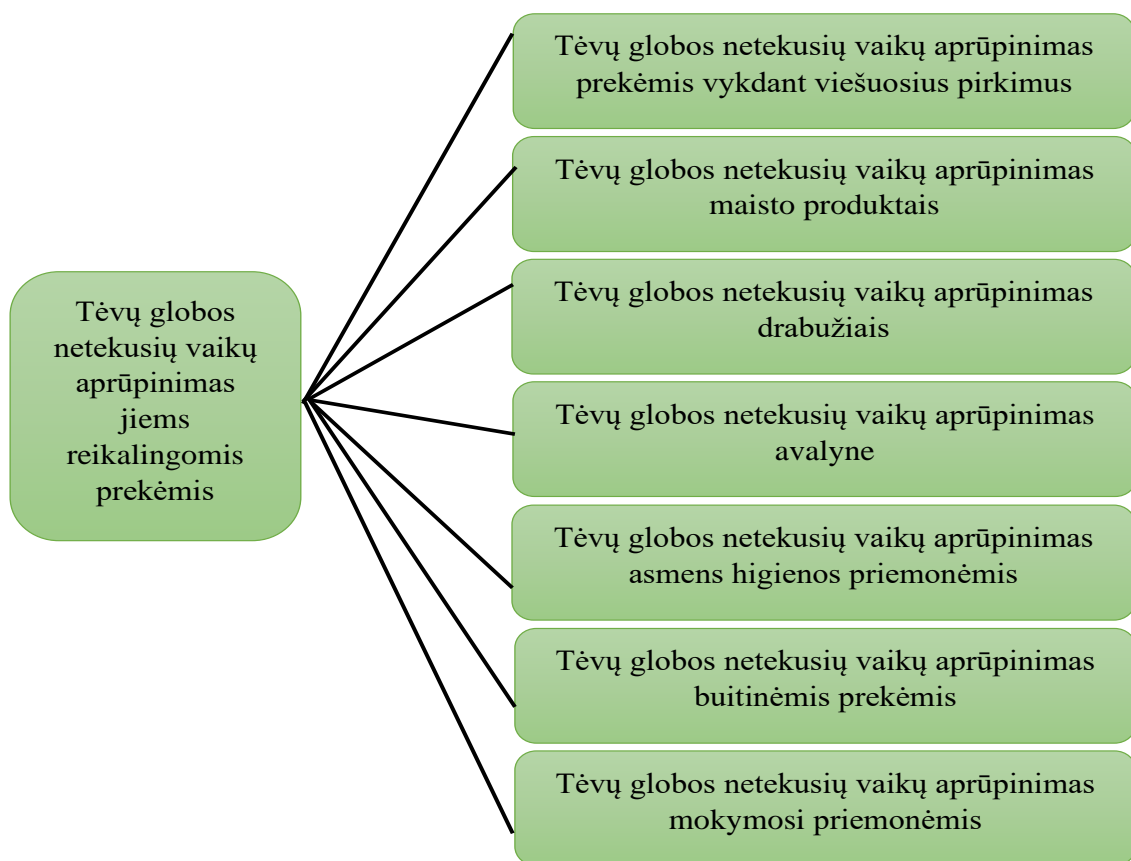

8 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, pildant dokumentaciją

Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašyme (2020, p. 2-3) nurodoma, kad bendruomeniniuose

vaikų globos namuose dirbantis socialinis darbuotojas rengia tėvų globos netekusių vaikų individualios socialinės globos planus, rūpinasi vaikų asmeninių bylų priežiūra, rengia dokumentus vaikams vykstant svečiuotis, rūpinasi vaikų kišenpinigių panaudojimu ir apskaita, ruošia kitus su tėvų globos netekusiais vaikais susijusius dokumentus.

Išanalizavus informantų atsakymus buvo nustatyta, kad socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, tėvų globos netekusius vaikus aprūpina įvairiomis jiems reikalingomis prekėmis (9 pav. ir 3 priedo 5 lentelė), išskirtos septynios subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas prekėmis vykdant viešuosius pirkimus; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas maisto produktais; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas drabužiais; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas avalyne; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas asmens higienos priemonėmis; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas buitinėmis prekėmis; tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas mokymosi priemonėmis.

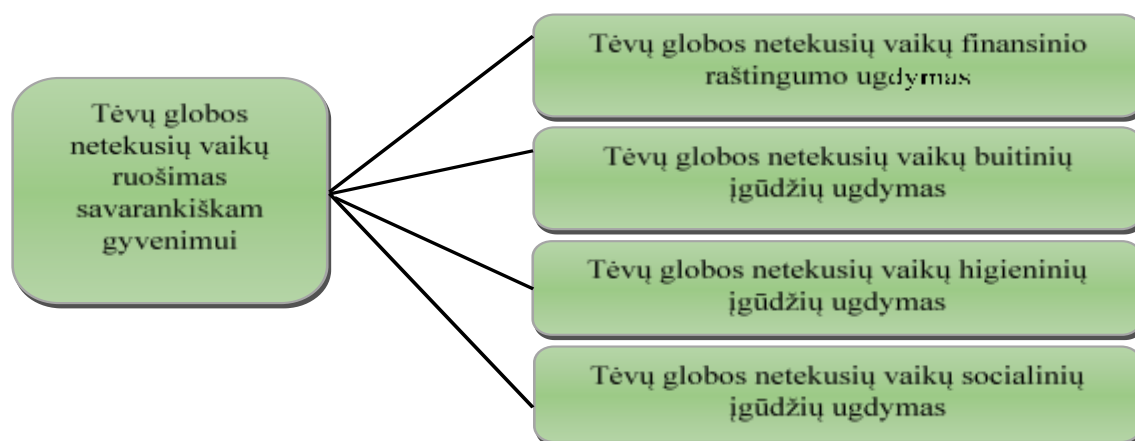

9 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, aprūpinant juos reikalingomis prekėmis

Tyrimo dalyviai įvardino, kad vaikus aprūpindami prekėmis, jas perka vykdydami viešuosius pirkimus: „...bet mums priklauso ir viešieji pirkimai, mes socialinės esam pirkimų iniciatoriais...” (D), „... aišku socialinio darbuotojai turi daugiau atsakomybių pavyzdžiui ir <...> viešieji pirkimai...” (E), taip pat tyrimo dalyviai vykdo tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimą maisto prekėmis: „...vykstu į parduotuvę perku maistą...”(B), „... aš dar apiperku

maisto,...” (F), aprūpina tėvų globos netekusius vaikus drabužiais, avalyne: „... kai perkam vaikams drabužius,...” (D), „*Rūpinamės savo kontaktinių vaikų apranga,...*” (F), „... rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: <...>, avalyne,...” (C), „...kai perkam vaikams <...>, avalyne,...” (D). Tyrimo dalyviai akcentavo, kad jie perka tėvų globos netekusiems vaikams asmens higienos priemones: „...vykstu į parduotuvę perku <...>, asmens higienos priemones,...” (B), „... rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: <...>, higienos priemonėmis,...” (C), aprūpina tėvų globos netekusius vaikus buityje reikalingomis priemonėmis: „...vykstu į parduotuvę perku <...>, buitine chemiją,...” (B), „...priemonėmis visokiomis rūpinuosi: buitinėm,...” (F), teikia aprūpinimą reikalingomis mokymosi priemonėmis tėvų globos netekusiems vaikams: „...rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: <...>, mokymosi priemonėmis,...” (C), „...priemonėmis visokiomis rūpinuosi: <...>, mokymosi... (F).

LR socialinės apsaugos ir darbo ministro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos aprašo įstatyme (2020, p.3-4) nurodoma, jog globos namai teisės aktais nustatytas jiems globėjo (rūpintojo) teises ir vykdydami teisės aktais priskirtas funkcijas, privalo tėvų globos netekusius vaikus aprūpinti visomis jiems reikalingomis prekėmis ir priemonėmis, kurios reikalingos jų fiziologiniams, individualiems poreikiams tenkintis, bei savarankiškam gyvenimui ugdyti, Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašyme (2020, p. 2-3), teigiama, kad socialinis darbuotojas vykdo tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimą visomis jiems reikalingomis prekėmis, tai: maisto produktais, drabužiais, avalynė, asmens higienos priemonėmis, mokymosi priemonės ir kitomis jiems reikalingomis priemonėmis.

10 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, ruošiant juos savarankiškam gyvenimui

Išanalizavus socialinių darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose pasisakymus apie tai, kaip tėvų globos netekę vaikai gyvenantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose yra ruošiami savarankiškam gyvenimui (10 pav. ir 3 priedo 6 lentelė), išskirtos keturios subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų finansinio raštingumo ugdymas; tėvų globos

netekusių vaikų buitinių įgūdžių ugdymas; tėvų globos netekusių vaikų higieninių įgūdžių ugdymas; tėvų globos netekusių vaikų socialinių įgūdžių ugdymas.

Tyrimo dalyviai įvardino, kad ruošdami tėvų globos netekusius vaikus savarankiškam gyvenimui didelį dėmesį teikia jų finansiniam raštingumui: „... mokau vaikus finansinio raštingumo, <...>, mokau taupyti pinigus,...” (B), „..., bet vis tiek mokai vaiką nusiimti tuos pinigus, kalbi apie tai kur tuos pinigus protingai gali panaudoti...” (D), „...mokom vaikus finansinio raštingumo,...” (F). Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai teigia, kad : „... mokau vaikus visų reikalingų buitinių įgūdžių...” (C), „... mokom vaikus <...> ir namų ruošos visokius darbus atlikti,...” (F). Bendruomeniniuose vaikų globos namuose vaikas yra ugdomi asmens higienos įgūdžiai: „...ir jie, kaip mes moko vaikus <...>, asmens higienos įgūdžių,...” (A), „Teikiame visą pagalbą, pradedant visų įgūdžių ugdymu: <...>, higieninių įgūdžių, ...” (D), bei ugdomi socialiniai tėvų globos netekusių vaikų įgūdžiai: „Teikiame visą pagalbą, pradedant visų įgūdžių ugdymu: socialinių, ...” (D), „...vaikas irgi turi planuoti, kadangi vaikui pačiam planuoti dar yra sunku, tai jam padedam planuoti mes...” (E).

Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila (2017, p. 164) akcentuoja, kad vienas iš pagrindinių socialinio darbuotojo dirbančio bendruomeniniuose vaikų globos namuose veiklos tikslų yra paruošti vaikus netekusius tėvų globos savarankiškam gyvenimui taip, kad išėję iš bendruomeninių vaikų globos namų vaikai sugebėtų savimi pasirūpinti, išmanyti finansinį raštingumą, sugebėtų protingai panaudoti savo asmenines lėšas, gebėtų pasirūpinti savo buitimi, išsilavinimu, sugebėtų sėkmingai integruotis į darbo rinką, bei visuomenę ir tiesiog gebėtų būti nepriklausomais nuo kitų žmonių, todėl pasak Dudaitės (2016, p.161) socialinis darbuotojas dalyvauja tėvų globos netekusių vaikų savarankiško gyvenimo ugdyme, bei teikia jiems visokeriopą pagalbą.

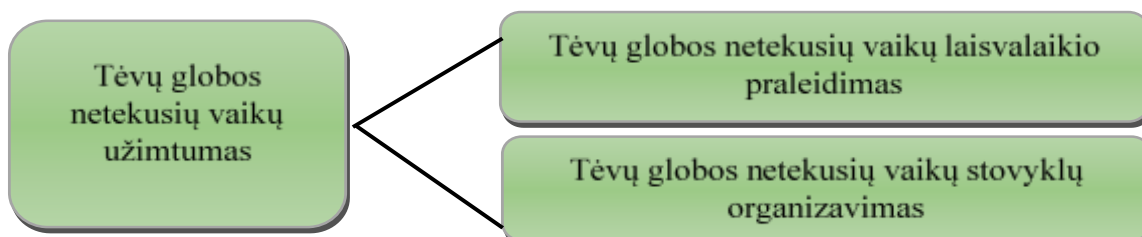
Išanalizavus informantų atsakymus buvo nustatyta, kad socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, rūpinasi tėvų globos netekusių vaikų sveikata (11 pav. ir 3 priedo 7 lentelė), išskirtos dvi subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų fizinės sveikatos priežiūra; tėvų globos netekusių vaikų emocinės sveikatos priežiūra. Informantų teigimu socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose teikia pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams rūpindamiesi jų fizine sveikata: „...rūpinuosi <...> jų fizine <...> sveikata,...” (A), „... rūpinuosi vaikų sveikata <...> tiek fizine,...” (B), taip pat didelį dėmesį kreipdami ir į tėvų globos netekusių vaikų emocinę būklę, bei emocinę sveikatą: „...rūpinuosi „...jeigu matom, kad kažkas negerai, ar nuotaikų kaita kažkokia, tai irgi ieškom kažkokios tai pagalbos,...” (F), „... rūpinuosi vaikų sveikata tiek emocine,...” (B), „..., rūpinuosi emocine vaikų būseną...” (C), „...jeigu matom, kad kažkas negerai, ar nuotaikų kaita kažkokia, tai irgi ieškom kažkokios tai pagalbos,...” (F).

11 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, rūpinantis jų sveikata

Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašyme (2020, p. 2-3) teigiama, kad socialinis darbuotojas dirbdamas bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais, turi rūpintis šių vaikų sveikata, saugoti ir stiprinti ją.

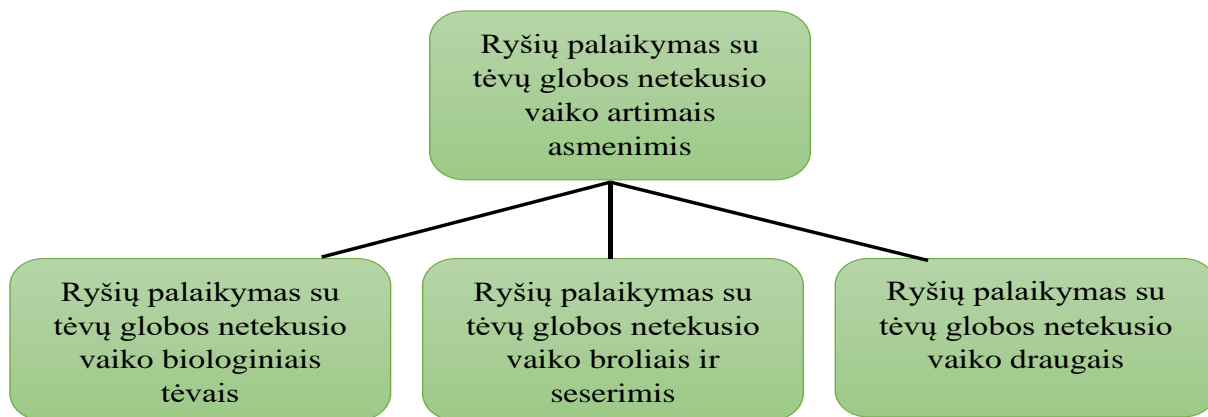
Tyrimu nustatyta, kad socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, teikia pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams, organizuodami jų užimtumą (12 pav. ir 3 priedo 8 lentelė), išskirtos dvi subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų laisvalaikio praleidimas; tėvų globos netekusių vaikų stovyklų organizavimas. Tyrimo dalyviai rūpinasi, bei organizuoja tėvų globos netekusių vaikų turiningą laisvalaikio praleidimą: „...rūpinuosi vaikų <...>, laisvalaikiu, ...” (B), „... organizuoju vaikų <...>, laisvalaikį, ...” (C), „ Visi kiti darbai toliau yra lygiai tokie pat <...> ir pilnas laisvalaikio organizavimas...” (D), „... aš pavyzdžiui, kaip socialinė darbuotoja važiuoju į gyvūnų prieglaudą su vaikais...” (E), organizuoja stovyklas: „... stovyklų organizavimu, ...“ (B), „... organizuoju vaikų <...>, vasaros stovyklas, ...” (C).

12 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, rūpinantis jų užimtumu

Kaip nurodoma Bendruomeninių vaikų globos namų veiklos apraše (2020, p. 4) bendruomeniniuose vaikų globos namuose turi būti organizuojamas turiningas, įdomus tėvų globos netekusių vaikų laisvalaikis, užimtumas, pasitariant ir atsižvelgiant į tėvų globos netekusių vaikų nuomonę, poreikius.

Išanalizavus informantų atsakymus apie ryšių palaikymą su tėvų globos netekusių vaikų artimais asmenimis (13 pav. ir 3 priedo 9 lentelė).

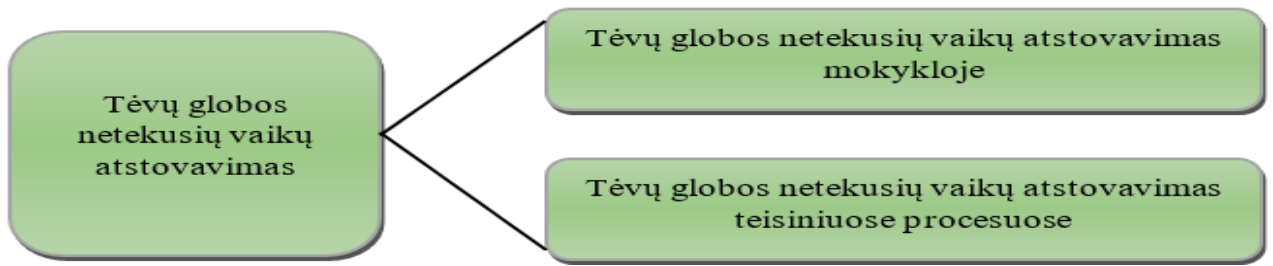

13 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, palaikant ryšius su jų artimais asmenimis

Buvo išskirtos trys subkategorijos: ryšių palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko biologiniais tėvais; ryšių palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko broliais ir seserimis; ryšių palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko draugais. Socialiniai darbuotojai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose stengiasi palaikyti ryšius ir bendravimą su tėvų globos netekusio vaiko biologiniais tėvais, tai leidžia geriau pažinti ir patį vaiką ir parodyti vaikui, jog jis yra priimamas su visa savo atsinešta praeitimi ir patirtimis, kad tėvai yra jo gyvenime ir darbuotojai, tai pripažįsta: „*Su biologiniais vaikų tėvais bendraujame...*” (A), „*... bendrauju su <...>, biologiniais tėvais,...*” (B), „*... žinoma nuolat stengėmės palaikyti ryšius su vaikų biologiniais tėvais...*” (C), „*Na pavyzdžiui mes labai daug bendraujam su tėvais vaikų...*” (E). Dažnai tėvų globos netekusių vaikų broliai ar seserys yra suaugę ir gyvena savarankiškai, tokiu atveju socialiai darbuotojai stengiasi palaikyti artimus ryšius ir su jais: „*... daug bendraujam <...>, o jei jau tėvų nebėra, tai yra sesės, broliai...*” (E), „*Pasikalbam labai su tomis sesėmis...*” (F). Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai palaiko ryšius ir su tėvų globos netekusių vaikų draugais: „*... bendrauju su <...>, jų draugais,...*” (B), „*... kai į svečius ateina mūsų vaikų draugai tada daug kalbamės ir su jais,...*” (D).

Remiantis Gvaldaite (2017, p. 60) ir LR bendruomeninių vaikų globos namų aprašu (2020, p. 2), galima teigti, kad bendravimas su tėvų globos netekusio vaiko artimaisiais, yra viena iš svarbiausių, bet tuo pačiu ir sudėtingiausių socialinių darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose uždavinių, bei funkcijų.

Analizuojant gautus informantų atsakymus apie tėvų globos netekusių vaikų atstovavimą (14 pav. ir 3 priedo 10 lentelė), išskirtos dvi subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų atstovavimas mokykloje; tėvų globos netekusių vaikų atstovavimas teisiniuose procesuose.

14 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, juos atstovaujant

Iš gautų atsakymų matyti, kad socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, atstovauja tėvų globos netekusius vaikus mokykloje: „..., tai kad aš daugiau atstovauju vaikus...bet pavyzdžiui į <...> kartais pats vaikas pasirenka pas mus, kas eis pas jį į mokyklos susirinkimą,...(E), „...mokykloj pilna ir prašymai būreliams vaikų, tai jau mes socialiniai pasirašom, atstovaujame vaiką...” (F), bei teisiniuose procesuose, kur dažniausiai sprendžiasi vaikų globos rūšies nustatymo klausimai ir kita: „Kiekvienas jau darbuotojas ateidamas dirbt <...>, aišku nuolat iškyla nenumatytų problemų, įvykių, tai teismai...” (E), „Atstovauju vaikus pavyzdžiui, jeigu kokie teisminiai procesai vyksta, ...” (F).

Išanalizavus socialinių darbuotojų, dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose, pasisakymus apie jų bendravimą su tėvų globos netekusiais vaikais (15 pav. ir 3 priedo 11 lentelė), išskirtos dvi subkategorijos: individualūs pokalbiai su vaikais netekusiais tėvų globos; grupiniai pokalbiai su vaikais netekusiais tėvų globos.

15 pav. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, bendraujant su globotiniais

Paiškėjo, kad socialiniai darbuotojai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose, su tėvų globos netekusiais vaikais, bendrauja pasitelkdami individualius pokalbius, taip suteikdami individualų savo dėmesį kiekvienam vaikui atskirai: „Bendrauju, kalbuosi su vaikais nuolat, stengiuosi kiekvienam vaikui skirti laiko individualiai, ...” (D), „... ir pokalbius vedam su vaikais individualius, ...” (E). Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai, taip po gi teigė, kad be individualių pokalbių, jie vykdo ir grupinius pokalbius su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose, kurių metu aptariamos bendros taisyklės, planai, bendros vaikams

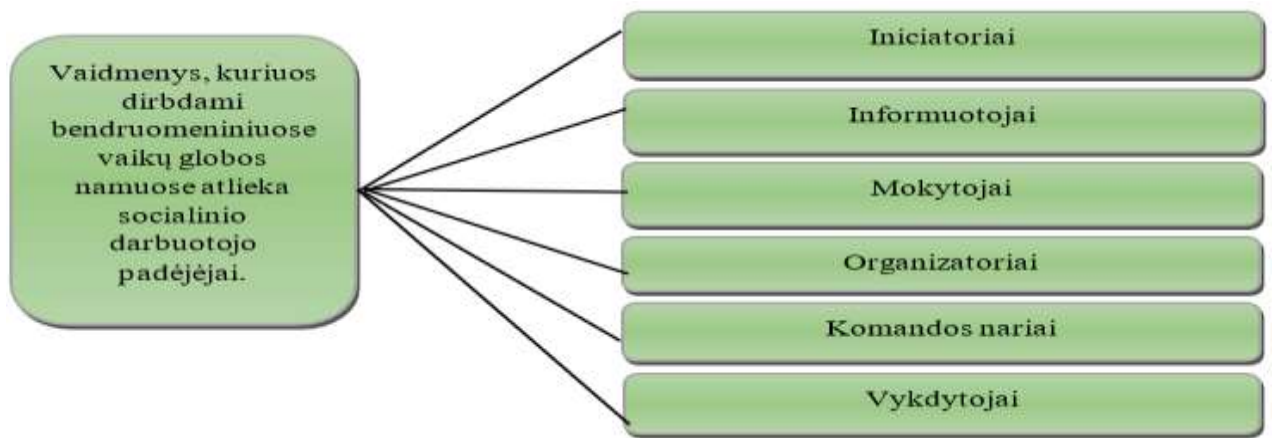
iškiliusios problemos: „...,vedu grupinius pokalbius su vaikais,...(D), „...ir pokalbius vedam su vaikais <...>, grupinius,...” (E).

Pasak Budrytės, Kocai (2017, p.72) ir Adomaičio, Vaitiekienės (2016, p.59) socialinis darbuotojas su tėvų globos netekusiais vaikais bendrauja dažniausiai per individualius ir grupinius pokalbius, kurių metu yra aptariamos, bei sprendžiamos vaikams kilusios problemos, aptariamas jų elgesys, mokymosi rezultatai, sunkumai, planuojamas užimtumas, bei laisvalaikis, aptariamos taisyklės ir pan.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais, nors yra socialinio darbo atstovai, tačiau informantai dalyvavę tyrime pripažįsta, kad jų veikla ir vaidmenys neapsiriboja tik socialiniu darbu, specialistai teigia, kad savo veikloje jie turi būti įvairialypės asmenybės, vaidinančios daug skirtingų vaidmenų. Visų pirma socialinių darbuotojų dalyvavusių tyrime teigimu jie yra visos bendruomeninių vaikų globos namų komandos lyderiai, kurie kuruoja ir prižiūri, kad viskas vyktų pagal planą, socialiniai darbuotojai duoda kitiems komandos nariams nurodymus ir inicijuoja visą komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose, bei teikia patarimus kolegoms, tėvų globos netekusiems vaikams, sprendžia jų problemas. Socialiniai darbuotojai pilnai atstovauja tėvų globos netekusius vaikus įvairiuose teisiniuose procesuose, mokykloje, teikia jiems visą reikalingą pagalbą, organizuoja vaikų užimtumą, bei laisvalaikį, moko vaikus ir ruošia juos savarankiškam gyvenimui. Kaip ir socialinių darbuotojų vaidmenys bendruomeniniuose vaikų globos namuose, taip ir jų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams yra daugialypė ir apimanti daug sričių, todėl tai dar kartą įrodo, kad socialinis darbuotojas turi būti labai lankstus ir išmanantis savo darbą žmogus, socialiniai darbuotojai ne tik pildo dokumentaciją, ruošia tėvų globos netekusių vaikų individualios socialinės globos planus, bet ir aprūpina vaikus visomis jiems reikalingomis priemonėmis, prižiūri, kad visų pirktų prekių apskaita ir dokumentacija būtų tvarkinga, rūpinasi vaikų kišenpinigiais, finansiniu jų raštingumu, bei teikia visokeriopą pagalbą su sveikata susijusiais klausimais, bendrauja su tėvų globos netekusio vaiko artimaisiais, draugais, bei pačiais tėvų globos netekusiais vaikais.

3.2.3 Komandos narių bendruomeniniuose vaikų globos namuose vaidmenys komandoje

Tyrimo dalyvių buvo prašoma papasakoti, kokie yra kitų komandos narių vaidmenys bendruomeniniuose vaikų globos namuose. Analizuojant informantų atsakymus, išskirta viena kategorija: **vaidmenys, kuriuos dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose atlieka socialinio darbuotojo padėjėjai** (16 pav. ir 3 priedo 12 lentelė).

16 pav. Socialinių darbuotojų padėjėjų vaidmuo bendruomeninių vaikų globos namų komandoje

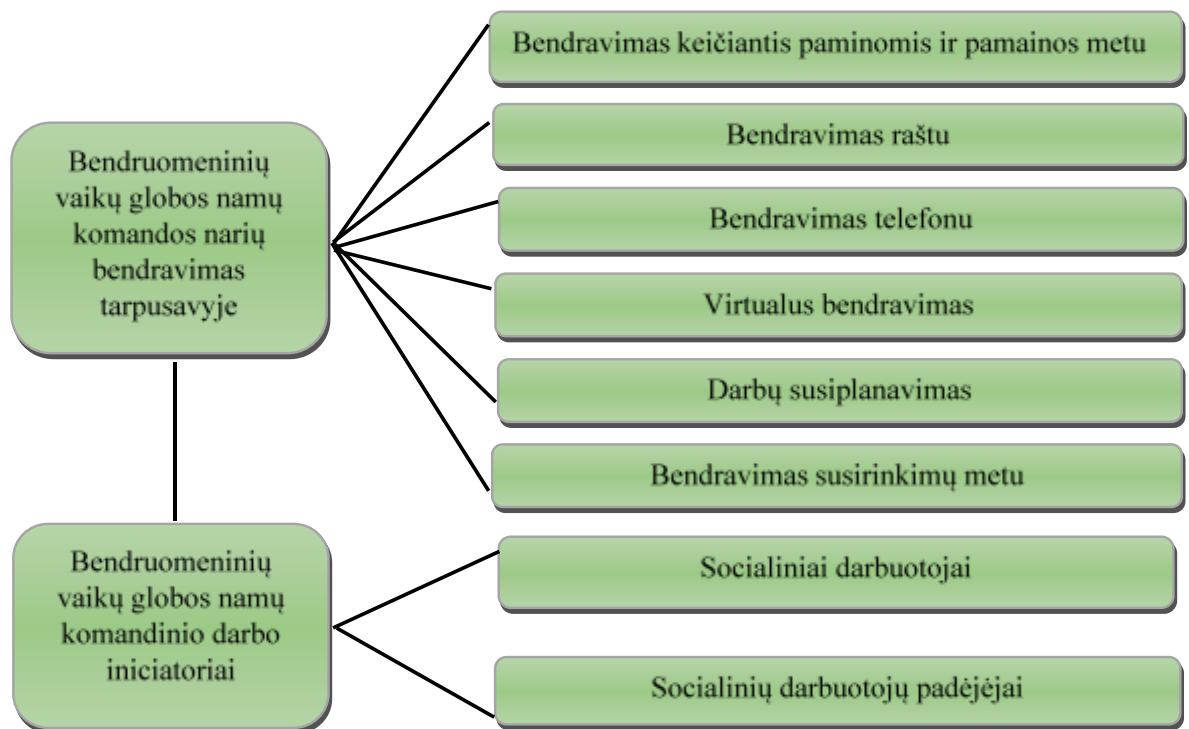
Tyrimo dalyviai pateikė savo pasisakymus apie vaidmenis, kuriuos jų nuomone atlieka bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbantys socialinio darbuotojo padėjėjai, išskirtos šešios subkategorijos: iniciatoriai; informuotojai; mokytojai; organizatoriai; komandos nariai; vykdytojai.

Informantų teigimu socialinių darbuotojų padėjėjai, iškilus problemoms inicijuoja komandos narių pasitarimus, vaikų laisvalaikį ir užimtumą: „...inicijuoją pasitarimą tas darbuotojas kuris dirba tuo metu, nesvarbu ar socialinė ar socialinė darbuotojo padėjėja.” (B), „... socialinio darbuotojo padėjėja inicijuoja tuos laisvalaikio užsiėmimus, užimtumą,...” (D). Socialinio darbuotojo padėjėjai, tyrimo dalyviu teigimu yra ir komandos informuotojai, kurie teikia informaciją socialiniams darbuotojams apie vaikams iškilusias problemas, apie vaikų elgesio pakitimus, kitus svarbius įvykius: „, Socialiniai darbuotojo padėjėjai nuolat informuoja mus socialinius darbuotojus, jei kokie įvykiai atsitinka, informuoja apie kylančias problemas.” (B), „, Na tai ir socialinių darbuotojų padėjėjai <...>, informuoja mus apie vaikų elgesio pakitimus, vaikų problemas,...” (C), „, ...,tai padėjėjai irgi atsiliepia į skambučius, kalbasi, mums perduoda paskui,...” (F). Socialiniai darbuotojo padėjėjai teikdami pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams atlieka ir mokytojo vaidmenį: „, ..., tačiau ir jie, kaip mes moko vaikus buitinių, asmens higienos įgūdžių,...”(A), „, ...,socialinių darbuotojų padėjėjai <...>, pamoko juos,...” (C), „, Aišku viską jie daro kartu su vaikais, juos moko,...”(F), atlieka organizatoriaus vaidmenį: „, Visi kiti darbai toliau yra lygiai tokie pat ir <...> ir pilnas laisvalaikio organizavimas...” (D), „, Pati padėjėja <...> važiavimą į žirgyną, pati surado, kas priims, suderino laiką,...” (E). Tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų teigimu, socialiniai darbuotojų padėjėjai vykdo jų duodamus nurodymus ir pavestas užduotis: „, ..., dažnai duodu nurodymus socialinio darbuotojo padėjėjui,...” (A), „, ...,socialinių darbuotojų padėjėjai <...>, atlieka jiems pavestas užduotis,....” (C), tačiau tyrimo dalyviai pripažįsta ir tai, kad socialinių darbuotojų padėjėjai yra pilnaverčiai ir lygiaverčiai jų komandos nariai: „, ...,yra lygiaverčiai komandos

nariai, ...” (A), „ Mes esam lygiaverčiai komandos nariai, ...” (D), „ ..., kažkaip pas mus nėra labai to didelio atotrūkio, kad uoj čia man tas nepriklauso, o tas priklauso...” (E).

Apibendrinant galima teikti, kad socialinio darbuotojo padėjėjai dirbdami su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose, taip pat, kaip ir socialiniai darbuotojai atlieka daug vaidmenų: inicijuoja ir organizuoja tėvų globos netekusių vaikų laisvalaikį, pastebėję, kad kyla problemos inicijuoja visos komandos pasitarimą, teikia visą informaciją susijusią su globojamais vaikams socialiniams darbuotojams, moko vaikus buitinių, asmens higienos įgūdžių, visus buitines darbus atlieka kartu su vaikais, taip ruošdami tėvų globos netekusius vaikus savarankiškam gyvenimui, taip pat nors socialiniai darbuotojų padėjėjai vykdo visas jiems socialinių darbuotojų pavestas užduotis ir veiklas, tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai sutinka, kad tiek jie, tiek socialinio darbuotojai yra tokie pat komandos nariai ir tarp jų nėra labai didelio atotrūkio ir visi komandoje dirba iš vien ir vardan bendro tikslo.

3.2.4 Komandinio darbo organizavimas ir inicijavimas bendruomeniniuose vaikų globos namuose

17 pav. Bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių bendravimo ir bendradarbiavimo formos

Tyrimo dalyvių buvo prašoma papasakoti, kaip bendruomeniniuose vaikų globos namuose yra organizuojamas komandinis darbas ir kas jį inicijuoja, išskirtos dvi kategorijos: **bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių bendravimas tarpusavyje; bendruomeninių vaikų globos namų komandinio darbo iniciatoriai** (17 pav. ir 3 priedo 13 lentelė). Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus apie tai, kaip

bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbanti specialistų komanda bendrauja tarpusavyje, išskirtos šešios subkategorijos: bendravimas keičiantis paminomis ir pamainos metu; bendravimas raštu; bendravimas telefonu; virtualus bendravimas; darbų susiplanavimas; bendravimas susirinkimų metu. Paaiškėjo, kad bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių bendravimas vyksta keičiantis paminomis ir pamainos metu: „...keisdami pamainomis aptariame iškilusias problemas, persiduodame svarbia su globojamais vaikais susijusia informacija su pamainą paliekančiais darbuotojais,...“ (A), „...dirbdami pamainoje su socialinio darbuotojo padėjėju,...(D), „...taip aš ryte atėjusi randu padėjėją, kuri dirbo visą parą ir mes kalbamės, persiduodam...“(E). Komandos nariai svarbią informaciją fiksuoja ir raštu, šią informaciją gali pasiskaityti ir su ja susipažinti visi komandos nariai: „...ai dar turime sąsiuvinį kuriame fiksuojame svarbia informaciją...“ (C), „...sąsiuviniai kur viską susirašom, kada vaikai pas kokį gydytoją eis ir mes asmenišką savo knygą turim kur detaliau dar viską susirašom...“ (F), tarp bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių vyksta nuolatinis bendravimas ir informacijos perdavimas telefonu: „.....nuolat susiskambinam su kolegomis, net ir ne darbo metu vyksta nuolatinis bendradarbiavimas ...“ (B), „...su kolegomis bendraujame ir telefonu, jei kyla kokių klausimų ar neaiškumų, ar reikia pasitarti...., (C), „Aš jau galima sakyti prieš ateinant į darbą visus įvykius žinau, kas vyko, kokios problemos, kai nedirbau, nes nuolat kontaktuojam telefonu.“ (E). Iš informantų pateiktų atsakymų matyti, kad kai kurios bendruomeninių vaikų globos namų komandos taiko ir virtualų tarpusavio bendravimo būdą: „...turim „facebook“ savo 5 asmenų grupę, ten irgi daug bendraujame“. (B), „...renkamės visi ar nuotoliniu būdu per „Teams“ platformą,...“ (C), tyrimo dalyviu teigimu bendravimas vykdomas ir planuojant darbus: „...ryte apsitariam visą dienos planą...“(D), „...likę dirbti su socialinio darbuotojo padėjėja aptariame dienos eigą...“ (A), taip pat informantų teigimu bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių mėgstamas bendravimo būdas yra, kai visi komandos nariai susirenka vienu metu, bendrauja susirinkimo metu: „...o reikalui esant dažniau, mes darom susirinkimus...“ (D), „...jeigu jau nebūna kokio didelio „gaisro“ kurį reikia gesinti, tai mes patys visada renkamės vieni ir ieškom kažkokio tai būdo...“ (E).

Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašyme (2020, p. 2-3) ir Pajūrio paramos šeimai padalinio socialinio darbuotojo padėjėjo vykdančio veiklą bendruomeniniuose vaikų globos namuose pareigybės aprašyme (2020, p. 2-3) nurodoma, kad visi komandos nariai, nesvarbu ar tai socialinis darbuotojas ar socialinio darbuotojo padėjėjas, dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais tarpusavyje privalo dalintis visa turima informaciją susijusia su globojamais vaikais, užtikrinant jos konfidencialumą.

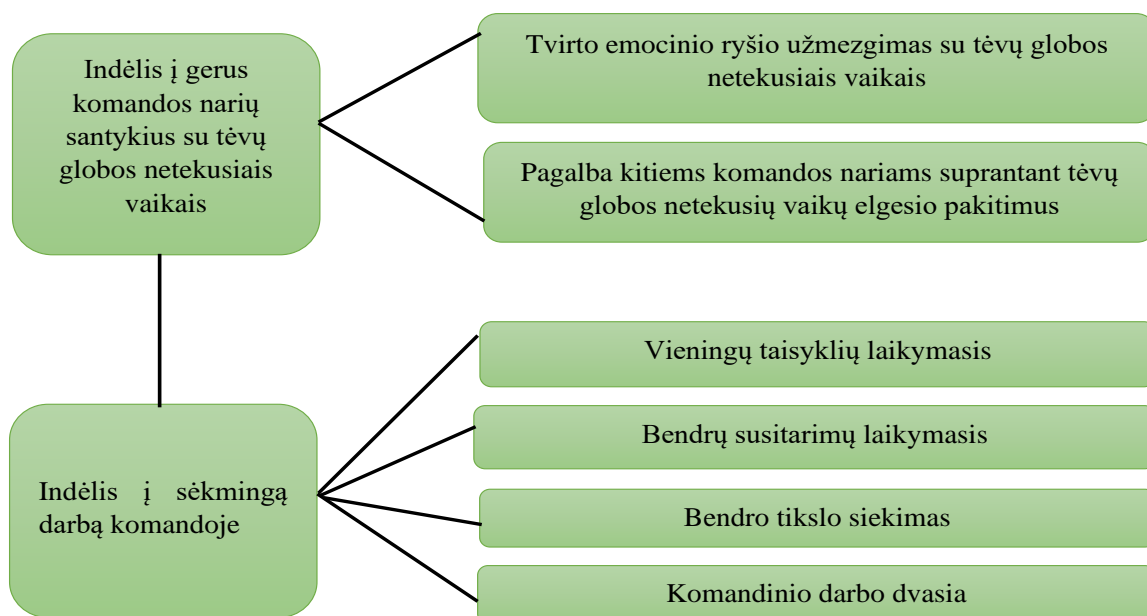
Tyrimė dalyvėve socialiniai darbuotojai pateikė savo pasisakymus apie tai, kas inicijuoja komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose, išskirtos dvi subkategorijos: socialiniai darbuotojai; socialinių darbuotojų padėjėjai. Komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose inicijuoja socialiniai darbuotojai: „*Inicijuojam komandinį darbą, tai mes socialinės darbuotojos...*” (B), „*Komandinį darbą dažniausiai inicijuoja socialiniai darbuotojai...*” (C), bei socialinių darbuotojų padėjėjai: „*...problemos, kurias reikia tuoj pat spręsti inicijuoja <...> socialinė darbuotojo padėjėja.*” (B), „*...socialinis darbuotojo padėjėjas kažką pastėbėjęs, jis transliuoja kitiems darbuotojams, duoda signalą apie problemą,...*” (D).

LR socialinės apsaugos ir darbo ministro (2006, p.3) įstatyme Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinime“ ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme (2006, p. 8), akcentuojama, kad socialiniai darbuotojai turi inicijuoti ir organizuoti komandinį darbą, o socialiniai darbuotojo padėjėjai privalo dirbti vadovaudamiesi socialinio darbuotojo nurodymais.

Apibendrinat galima teikti, kad bendruomeniniuose vaikų globos namuose tarp socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų bendravimas ir turimos informacijos keitimas tarpusavyje vyksta įvairiais būdais: informantų teigimu didžioji dalis informacijos yra perduodama žodžiu keičiantis pamainomis arba pamainos metu, komandos nariai taip pat fiksuoją su globojamais vaikais susijusią informaciją raštu, žymi numatytus svarbius įvykius ar vaikų vizitus, kad visi komandos nariai galėtų matyti šią informaciją, tyrimo dalyviai pabrėžė, kad dažnai jų tarpusavio bendravimas vyksta ir telefonu, komandos nariai kilus klausymams ar neaiškumas, visuomet skambina kolegoms net ir ne jų darbo metu, tariasi tarpusavyje. Tyrimo dalyviai teigė, kad jų bendravimas bendruomeniniuose vaikų globos namuose vyksta ir gyvų susirinkimų metu, bei su kolegomis susitinkant virtualiai, bei planuojantis darbus. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro (2006, p.3) įstatyme Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinime“ ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme (2006, p. 8) teigiama, kad socialinis darbuotojas turi inicijuoti ir organizuoti komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose, tačiau tyrimė dalyvėve socialiniai darbuotojai pažymi, kad teorija skiriasi nuo praktikos ir komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose gali inicijuoti tiek socialinis darbuotojas, tiek socialinio darbuotojo padėjėjas.

3.2.5 Socialinių darbuotojų padėjėjų indėlis ir trukdžiai sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose

Socialinių darbuotojų dalyvavusių tyrime buvo klausiama, kaip socialinio darbuotojo padėjėjai prisideda prie komandinio darbo sėkmės, bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbdami su tėvų globos netekusiais vaikais. Analizuojant gautus atsakymus, išskirtos dvi kategorijos: **indėlis į gerus komandos narių santykius su tėvų globos netekusiais vaikais; indėlis į sėkmingą darbą komandoje** (18 pav. ir 3 priedo 14 lentelė). Analizuojat informantų pasisakymus apie tai, kaip jų manymu socialiniai darbuotojo padėjėjai prisideda prie gerų visos komandos narių santykių su tėvų globos netekusiais vaikais, išskirtos dvi subkategorijos: tvirto emocinio ryšio užmezgimas su tėvų globos netekusiais vaikais; pagalba kitiems komandos nariams suprantant tėvų globos netekusių vaikų elgesio pakitimus.

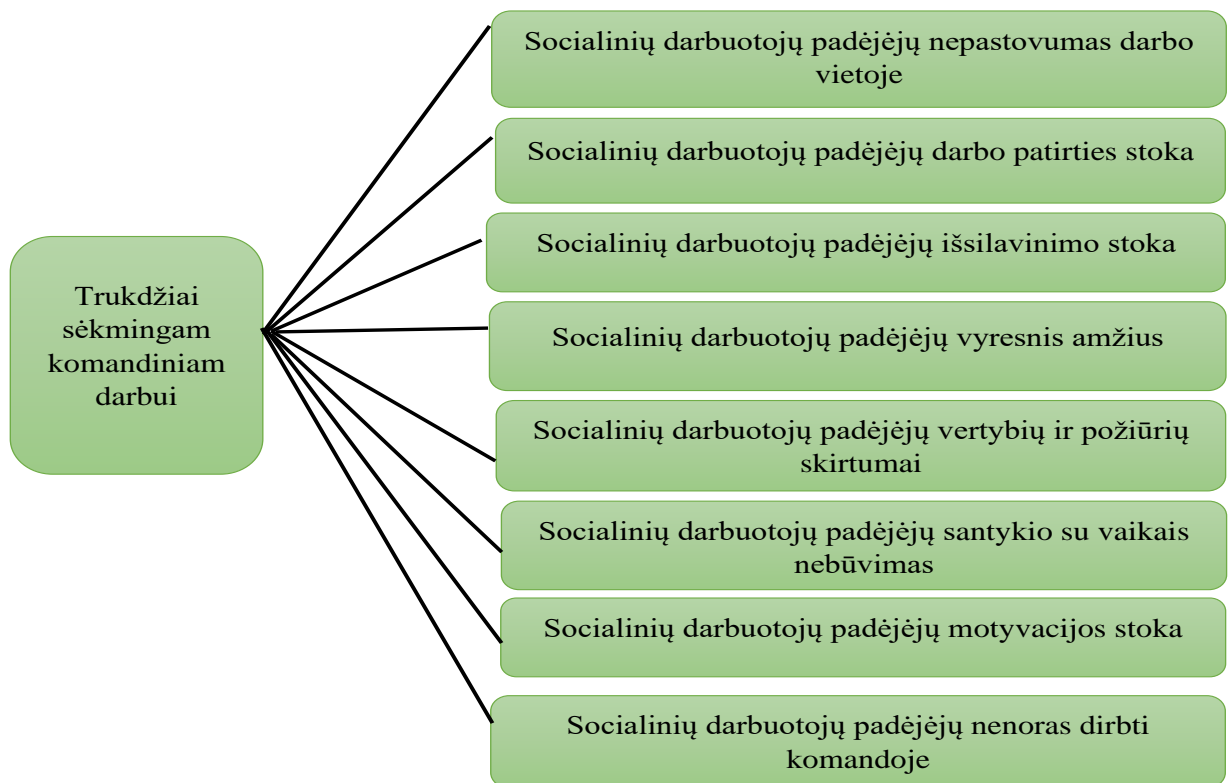

18 pav. Socialinių darbuotojų padėjėjų įdėtos pastangos, siekiant sėkmingo darbo rezultatų komandoje

Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai teigė, kad socialinių darbuotojų padėjėjai yra užmezgę tvirtus emocinius ryšius su tėvų globos netekusiais vaikais: „...vyresnieji ypač mėgsta vakarinius pašnekesius su jais, jų metu daug išsipasakoja, pasidalina, kas juos neramina...” (A), „...stengiasi ir su vaikais gerus santykius palaiko, kalbasi, rūpinasi, pamoko juos, ...” (C), taip pat socialinių darbuotojų padėjėjais pasak tyrimo dalyvių, padeda kitiems komandos nariams geriau suprasti tėvų globos netekusius vaikus, jų elgesio pakitimus: „...informuoja mus apie vaikų elgesio pakitimus, vaikų problemas, jei mes jų nepastebim, ...” (C), „...lengviau įeina į kontaktą, todėl ir kitiems yra lengviau suprasti vaikus, jiems padėti, prie jų priartėti per kitus asmenis...” (A).

Tyrimo dalyviai pateikė savo pasisakymus, kaip jų nuomone socialinių darbuotojų padėjėjai prisideda prie sėkmingo komandinio darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose,

išskirtos keturios subkategorijos: vieningų taisyklių laikymasis; bendrų susitarimų laikymasis; bendro tikslo siekimas; komandinio darbo dvasia. Informantų teigimu socialinių darbuotojų padėjėjai dirbdami komandoje su kitais specialistais vieningai laikosi tų pačių taisyklių: „...socialinio darbuotojo padėjėjai laikosi vieningai priimtų <...> taisyklių, tai tikrai padeda dirbant su vaikais, kadangi vaikai negali manipuliuoti ...” (A), „Na ir jie laikosi ir tų bendrų taisyklių,...” (F), taip pat laikosi bendrų komandos susitarimų: „...mūsų visų susitarimų, laikosi jau mūsų nusistovėjusios tvarkos...” (D), „...laikosi ir tų bendrų <...>, susitarimų su vaikais, kad jau visi panašiai vienodai reikalautumėm, kad reikalavimai būtų daug maž vienodi,...” (F). Tyrimo dalyvių teigimu socialinių darbuotojų padėjėjai kartu su kitais komandos nariais dirba iš vien ir siekia bendro tikslo: „...visi kaip kumštis dirbam iš vien...” (A), „...siekiame bendrų tikslų vieningai.” (B), socialinių darbuotojų padėjėjai prisideda prie bendruomeninių vaikų globos namų komandinės dvasios palaikymo: „...mes bendrai visi siekiame, kad komandinis darbas vyktų sklandžiai...” (B), „...dirba vardan visos komandos sėkmės.” (C), „Na kaip ir sakiau jie lygiaverčiai komandos nariai, todėl jų indelis į sėkmingą komandinį darbą yra toks pat, kaip ir mūsų socialinių darbuotojų, ...” (D).

19 pav. Socialinių darbuotojų padėjėjų sukelti trukdžiai, kurie neigiamai įtakoja komandos darbo rezultatus

Tyrimo dalyvavusių socialinių darbuotojų buvo prašoma papasakoti, kokių trukdžių komandiniam darbui sukelia socialinio darbuotojo padėjėjai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais, išskirta viena kategorija: **trukdžiai sėkmingam komandiniam darbui** (19 pav. ir 3 priedo 15 lentelė). Išanalizavus socialinių

darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais pasisakymus apie tai, kokius trukdžius jų komandiniame darbe kelia socialinių darbuotojų padėjėjai, išskirtos aštuonios subkategorijos: socialinių darbuotojų padėjėjų nepastovumas darbo vietoje; socialinių darbuotojų padėjėjų darbo patirties stoka; socialinių darbuotojų padėjėjų išsilavinimo stoka; socialinių darbuotojų padėjėjų vyresnis amžius; socialinių darbuotojų padėjėjų vertybių ir požiūrių skirtumai; socialinių darbuotojų padėjėjų santykio su vaikais nebūvimas; socialinių darbuotojų padėjėjų motyvacijos stoka; socialinių darbuotojų padėjėjų nenoras dirbti komandoje.

Tyrimo dalyviai teigė, kad trukdžių sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose, kelia socialinių darbuotojų padėjėjų kaita ir nepastovumas darbo vietoje: „...o žmonės keičiasi pas mus gana dažnai, na padėjėjai daugiau.” (F), „Žinoma buvo gana sunku kol pagaliau susiformavo mūsų dabartinė komanda, nes buvo daug socialinių darbuotojų padėjėjų, kurie buvo pradėję dirbti pas mus, <...> ilgai neužsiliko dirbti pas mus...” (A), socialinių darbuotojų padėjėjų darbo patirties stoka su tėvų globos netekusiais vaikais: „...manu jiems buvo sunku suprasti vaikų elgesį, kadangi pas mus yra vaikų su emocijų ir elgesio sutrikimais, tai juos išgąsdino, jie teigė, kad toks darbas ne jiems...” (A), „...sunku suprast ir vaikus tuos pažint ir psichologines jų visas problemas suprast...” (F), trukdžių sėkmingam komandiniam darbui kelia ir socialinių darbuotojų padėjėjų išsilavinimo stoka, tyrimo dalyviai teigė, kad su specialistais dirbti vienoje komandoje yra kur kas lengviau: „...pavyzdžiui padėjėjai, kurie turi kažkokį socialinio darbo išsilavinimą, kurie ne, nes tos žinios darbe matosi, viskas sėkmingiau vyksta, su specialistais yra dirbti lengviau...” (F), „...dėl išsilavinimo stokos...” (A). Tyrimo dalyvavę socialiniai darbuotojai pastebi, kad dirbti vienoje komandoje yra kur kas sunkiau su vyresnio amžiaus žmonėmis: „...tai kartais su ja kyla sunkumų...manau, dėl to, kad jau ji yra vyresniame amžiuje, sunkiau priima naujoves...” (B), „...pieš pusė metų išėjo į pensiją, tai ji kėlė tam tikrų trukdžių sklandžiam komandiniam darbui...” (C), „...o su tais žmonėmis, kurie ir vyresni <...>, tai sunku” (F), tai dažnai lemia išsiskiriančias vertybes, bei požiūrius tarp komandos narių: „Trukdo: skirtingas požiūris...” (C), „...skiriasi jos ir kitų komandos narių vertybės, požiūriai į tam tikrus dalykus...” (B). Socialinių darbuotojų požiūriu sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose trukdo ir socialinių darbuotojų padėjėjų santykio nebūvimas ir neturėjimas su tėvų globos netekusiais vaikais: „...kažkaip ir su vaikais bendros kalbos nerasdavo...” (C), „...net vaikai mūsų skundžiasi, kad ji jų nesupranta...” (B), socialinių darbuotojų padėjėjų motyvacijos stoka: „...ir taip ji tokia nemotyvuota būdavo darbe, atrodo niekas neįdomu, niekas nerūpi...” (B), „...manau nebuvo motyvuota dirbti, atrodydavo, kad ateidavo į darbą tik atbūti savo darbo valandas...” (C), bei nenoras tiesiog dirbti komandoje:

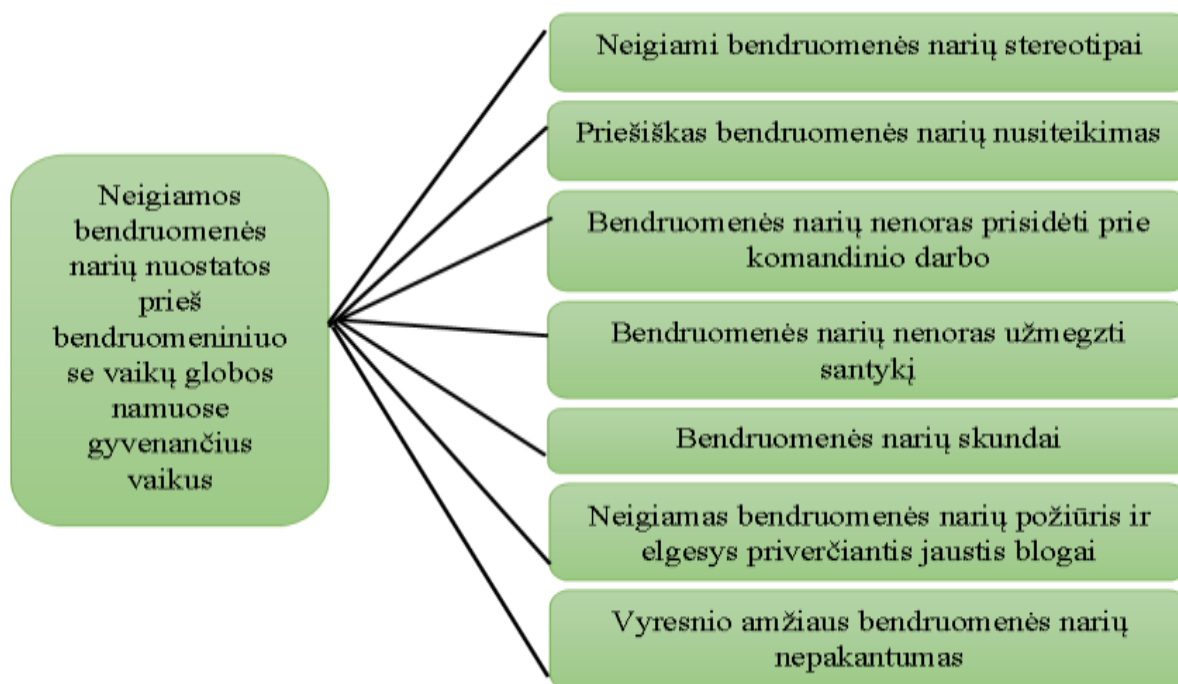
„...kadangi nenorėjo visai laikytis vieningų taisyklių, nesidalindavo informacija, na dirbo kaip ir atskirai nuo visu, ...” (C), „..., tik savais reikalais gyvendavo...” (B).

Apibendrinant galima teigti, kad socialinių darbuotojų padėjėjai prisideda prie sėkmingo komandinio darbo, bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais užmegzdami emocinį tarpusavio ryšį, bei padėdami kitiems komandos nariams suprasti tėvų globos netekusius vaikus jų problemas, elgesio pakitimus. Socialinių darbuotojų padėjėjai laikosi vieningų susitarimų ir bendrų taisyklių su kitais komandos nariais, siekia bendrų tikslų, palaiko bendrą komandinę dviasį dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose, tačiau toliau kalbant su informantais išaiškėja, kad socialinių darbuotojų padėjėjai kelia ir nemažai trukdžių sėkmingam komandiniam darbui. Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai pastebi, kad bendruomeniniuose vaikų globos namuose vyrauja dažna socialinių darbuotojų padėjėjų kaita, žmonės atėję dirbti ilgai neužsibūna ir palieka darbo vietą, galima daryti prielaidą, kad tai vyksta dėl darbo patirties stokos su tėvų globos netekusiais vaikais, dažnai socialinio darbuotojo padėjėjams pradėjus dirbti sunku suprasti tėvų globos netekusių vaikų elgesio ir emocijų sutrikimus, bei užmegzti su jais santykį. Socialiniai darbuotojai pripažįsta, kad komandinio darbo sėkmei trukdo ir socialinių darbuotojų padėjėjų išsilavinimo stoka, jų teigimu su žmonėmis turinčiais socialinio darbo išsilavinimą dirbti yra kur kas lengviau, darbai vyksta sklandžiau, vyresnis socialinių darbuotojų padėjėjų amžius taip pat turi įtakos komandinio darbo sėkmei, tyrimo dalyvių teigimu vyresnio amžiaus žmonių požiūriai, bei vertybės dažna skiriasi nuo jaunesnių komandos narių, tai kelia papildomų sunkumų. Pastebima, kad socialinių darbuotojų padėjėjams dirbant bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais pritrūksta motyvacijos, bei noro dirbt komandoje.

3.2.6 Bendruomenės narių įtaka komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose

Tyrimo dalyvių buvo klausama, kaip jų nuomone bendruomeninius vaikų globos namus supanti bendruomenė prisideda prie komandinio darbo sėkmės, išskirta viena kategorija: **neigiamos bendruomenės narių nuostatos prieš bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenančius vaikus** (20 pav. ir 3 priedo 16 lentelė). Analizuojant informantų pasisakymus apie tai kokios neigiamos bendruomenės nuostatos vyrauja prieš bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenančius ir tėvų globos netekusius vaikus, išskirtos septynios subkategorijos: neigiami bendruomenės narių stereotipai; priešiškas bendruomenės narių nusiteikimas; bendruomenės narių nenoras prisidėti prie komandinio darbo; bendruomenės narių nenoras

užmegzti santykį; bendruomenės narių skundai; neigiamas bendruomenės narių požiūris ir elgesys priverčiantis jaustis blogai; vyresnio amžiaus bendruomenės narių nepakantumas.

20 pav. Trukdžiai, kylantys dėl neigiamų bendruomenės narių nuostatų

Tyrimo dalyviai pažymi, kad bendruomenėje vyrauja neigiami stereotipai prieš tėvų globos netekusius vaikus ir jų kaimynystę: „... , manau juos dar lydi negatyvūs stereotipai, įsitikinimai apie vaikus iš vaikų globos namų, ...” (A), „... kažkas pavogė dviratį, senas toks visai tas dviratis buvo, tai kaimynai vėl puolė mūsų vaikus kaltinti...” (B), bendruomeninius vaikų globos namus supanti bendruomenė yra nusiteikusi priešiška: „... kol kas mus supanti bendruomenė yra nusiteikusi priešiška į mūsų kaimynystę, „ Kaimynai tai nusiteikia priešiška mūsų atžvilgiu, ...” (C), bendruomenės nariai nenori užmegzti santykių: „... , kaimynai neleidžia savo vaikams bendrauti su mūsų vaikais, ...” (A), „... buvo renkami parašai dėl nepageidaujamos mūsų kaimynystės, ...” (C), bendruomenė neprisideda prie tėvų globos netekusių vaikų gerovės ir prie bendro komandinio darbo: „ Mano manymu bendruomenė neprisideda prie sėkmingo komandinio darbo, priešingai...” (A), „... jie tikrai neprisideda prie kažkokio mūsų bendro komandinio darbo, ...” (C). Bendruomeninius vaikų globos namus supanti bendruomenė dažnai turi skundų ir pretenzijų globojamų vaikų atžvilgiu: „... kaimynai <...>, dažnai skundžiasi, kad mūsų vaikai lauke žaisdami kelia daug triukšmo, kad besimėtydami kamuoliu, kamuolį numeta į kaimynų kiemą ir pan.” (A), „... nuolat turi visokių pretenzijų...” (F), „... nuolat skundžiasi, kad mūsų vaikai triukšmauja, yra ne kartą yra iškvieta policija mums, kai vaikai išeina į kiemą pažaisti, ...” (C), tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų nuomonę didesnis bendruomenės narių nepakantumas pastebimas iš vyresnio amžiaus grupės žmonių: „ Mūsų kaimynai daugiausiai senyvo amžiaus žmonės, labai mažai jaunų žmonių, <...>...vieną kartą teko net susipykti ir susiginčyti su kaimynu,

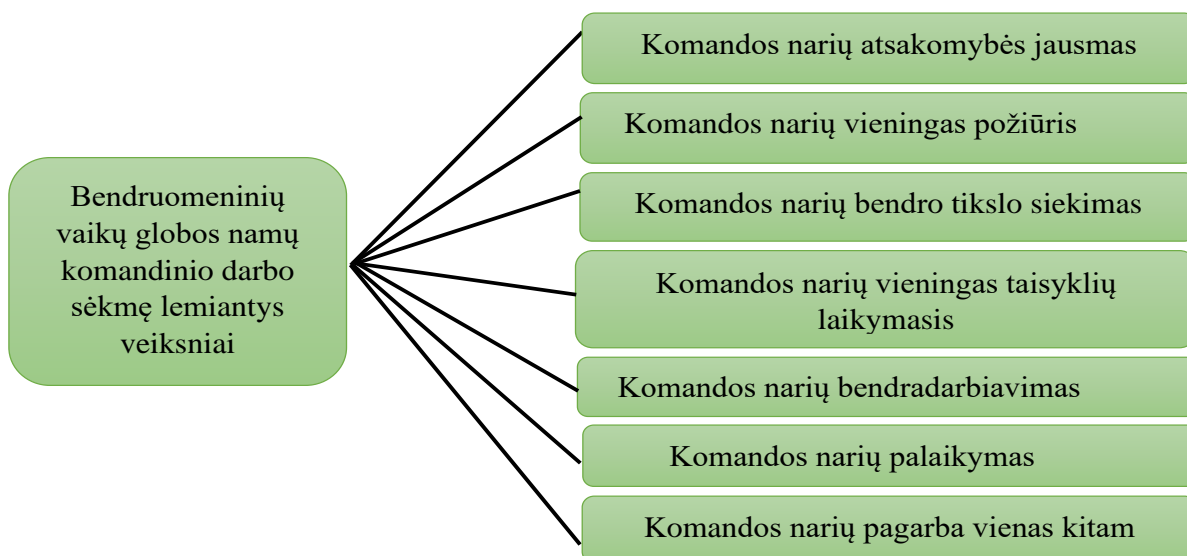
kai užsipuolė mūsų vaikus, ...” (B), „ Ai na tik viena tokia kaimynė yra senyvo amžiaus moteriškė, tai jos daržas netoliese, nors jame nelabai, kas ten jau pasodinta, bet vis pyksta ant mūsų vaikų jeigu jų kamuolys ten bežaidžiant nukrenta, ...” (F). Neigiamas bendruomenės narių požiūris priverčia blogai jaustis bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenančius vaikus: „ Vaikams tikrai toks požiūris ir elgesys bendruomenės yra tikrai nemalonus, vaikai jaučiasi blogai...” (B), „ ... manau tada ir mūsų vaikai jaustųsi geriau, jaustųsi lygiaverčiais...” (A).

Čižikienės (2018, p. 33) teigimu ir Lietuvoje atlikto sociologinio tyrimo „Lietuvos gyventojų požiūris į institucinės globos pertvarką“ rezultatų ataskaitos (2016, p.46) duomenimis, visuomenėje vis dar vyrauja neigiami stereotipai vaikų globos namuose gyvenančių vaikų atžvilgiu, nors institucinė vaikų globa persikelia į bendruomeninius vaikų globos namus, dažnai tokia kaimynystė bendruomenėje yra sutinkama gana neigiamai ir priešiška.

Apibendrinant galima teigti, kad bendruomeninius vaikų globos namus supanti bendruomenė visai neįtakoja ir nepriideda prie komandinio darbo, teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams. Pastebima, kad bendruomenėje vis dar vyrauja neigiami stereotipai ir bendruomenės nariai yra nusiteikia gana priešiškai globojamų vaikų atžvilgiu. Kaimynystėje gyvenantys žmonės skundžiasi triukšmu, kurį kelia globojami vaikai, dažnai turi įvairių pretenzijų, pastebima, kad bendruomenės nariai nenoriai mezga santykius su tėvų globos netekusiais vaikais ir specialistais dirbančiais bendruomeniniuose vaikų globos namuose. Tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų teigimu toks bendruomenės narių neigiamas nusistatymas priverčia bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenančius vaikus jaustis blogai ir neleidžia jiems jaustis lygiaverčiais bendruomenės nariais.

3.2.7 Sėkmingo komandinio darbo kriterijai ir trukdžiai trukdantys sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose

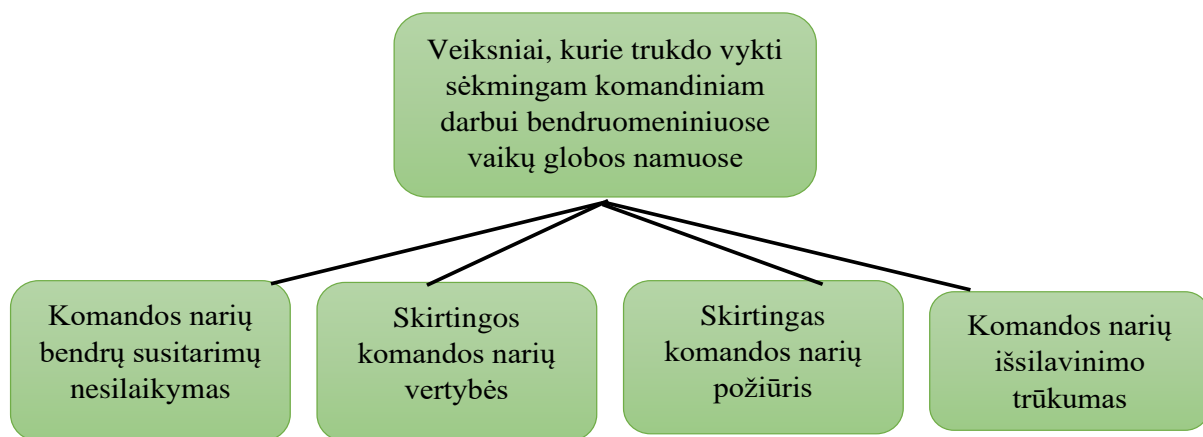
Tyrimo metu informantų buvo klausama, kokie jų manymus yra sėkmingo komandinio darbo kriterijai, išskirta viena kategorija: **bendruomeninių vaikų globos namų komandinio darbo sėkmę lemiantys veiksniai** (21 pav. ir 3 priedo 17 lentelė). Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus apie tai, kokie veiksniai jų manymu lemia komandinio darbo sėkmę bendruomeniniuose vaikų globos namuose, išskirtos septynios subkategorijos: komandos narių atsakomybės jausmas; komandos narių vieningas požiūris; komandos narių bendro tikslo siekimas; komandos narių vieningas taisyklių laikymasis; komandos narių bendradarbiavimas; komandos narių palaikymas; komandos narių pagarba vienas kitam.

21 pav. Bendruomeninių vaikų globos namų sėkmingo komandinio darbo kriterijai

Tyrimo dalyvavę informantai, kaip vieną iš sėkmę komandiniame darbe lemiančių veiksnių išskyrė komandos narių atsakomybės jausmą: „...atsakomybės jausmas,...” (A), „..., bendra atsakomybė,...” (C), kitas veiksnys - vieningas komandos narių požiūris: „ Sėkmingo darbo kriterijai: gal tas vieningas požiūris,...” (B), „..., vieningumas,...” (A). Pasak informantų sėkmę komandiniame darbe lemia komandos narių bendro tikslo siekimas savo darbe: „... ir siekimas bendro tikslo, na vis tiek jeigu mes dirbam bendruomeniniuose, mes jau kaip šeima turim siekt bendro tikslo.” (E), „ Manu problemos lengviau sprendžiamos, kai visi prieina tą bendrą sprendimą ir bendro tikslo siekia,...” (F), komandos narių vieningas taisyklių laikymasis: „ O sėkmingas darbas yra komandoje yra <...>, vienodas taisyklių laikymasis,...” (E), „..., laikytis vieningų taisyklių.” (C), komandos narių bendradarbiavimas: „..., nuolatinis bendradarbiavimas komandoje.” (B), „..., bendradarbiavimas,...” (A). Tyrimo dalyvavę socialiniai darbuotojai pažymi, kad sėkmingo komandinio darbo kriterijai taip pat yra: komandos narių palaikymas ir pagarba vienas kitam: „..., tarpusavio palaikymas,...” (B), „... bet jeigu tau kiti tau iškart šoktų ir sakytų, kad tu čia nesąmones darai, tada kaip ir vaikas užsisiklęstum ir nieko nebesinorėtų.” (E), „..., pagarba vienas kitam,...” (C), „..., pagarba vienas kitam, kaip ir vaiką mes mokom pagarbos, taip ir mes turim tą pagarbą jausti ir jokių būdų mes pavyzdžiui su vaikais nesileidžiam į kalbas apie kitus darbuotojus, nes mėgsta gi jie pasakyti, kad kitas to neleido ar taip kažkas nepatiko, bet mes sakom, kad kai ateis tas darbuotojas į darbą tu jam ir pasakyk, kas tau nepatiko,...” (E).

Tyrimo metu informantų buvo klausama, kas trukdo sėkmingam komandiniam darbui, išskirta viena kategorija: **veiksniai, kurie trukdo vyksti sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose** (22 pav. ir 3 priedo 18 lentelė).

22 pav. Bendruomeninių vaikų globos namų nesėkmingo komandinio darbo kriterijai

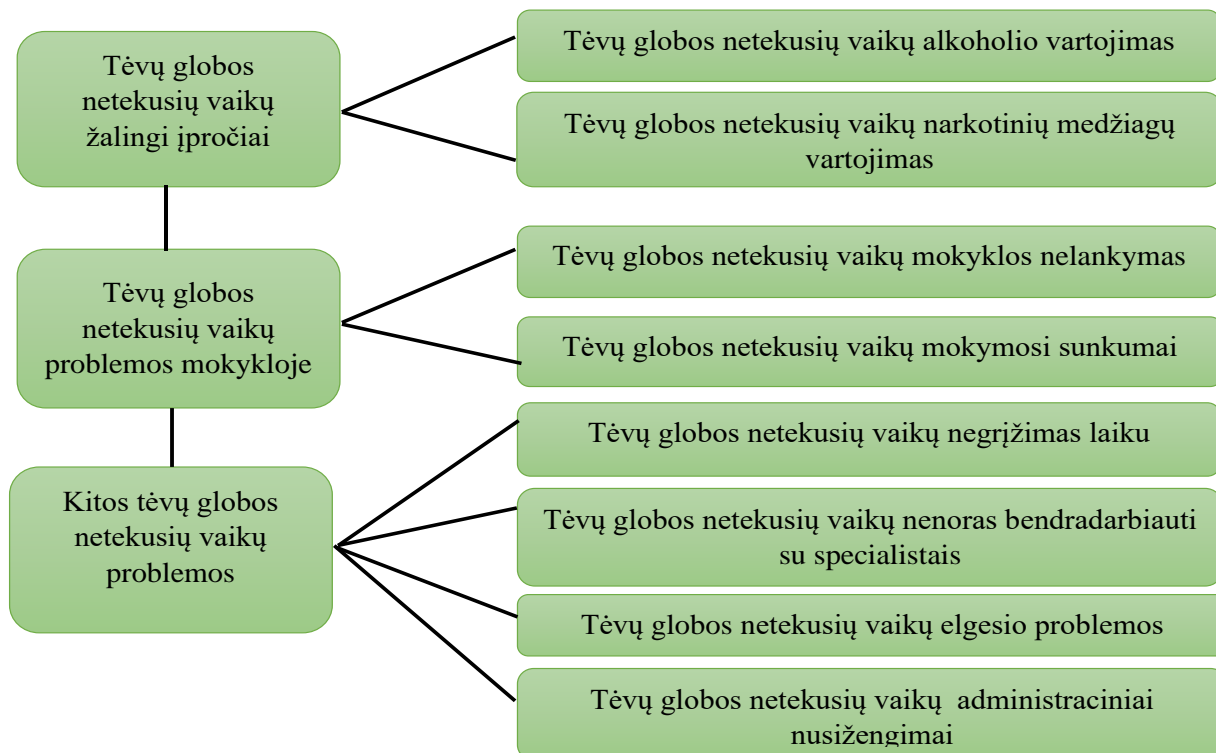
Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus apie tai, kokie jų manymu veiksniai trukdo vykti sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose, išskirtos keturios subkategorijos: komandos narių bendrų susitarimų nesilaikymas; skirtingos komandos narių vertybės; skirtingas komandos narių požiūris; komandos narių išsilavinimo trūkumas. Tyrimo dalyvių teigimu sėkmingam komandiniam darbui trukdo, komandos narių bendrų susitarimų nesilaikymas: „*Trukdžiai manau viskas priešingai sėkmingo darbo kriterijams, tai: susitarimų nesilaikymas, ...*” (A), „*...nesilaikymas bendrų susitarimų, ...*” (E), skirtingos komandos narių vertybės: „*..., skirtingos žmogaus vertybės, kurios nesutampa su visos komandos, tada kyla sunkumų, pasipriešinimo, nesutarimų yra sunkiau dirbti iš vien.*” (C), „*Trukdžiai: skirtingos vertybės, ...*” (B), kitoks požiūris, kuris skiriasi nuo visos komandos požiūrio: „*Trukdo: skirtingas požiūris, ...*” (C), „*Mes turime visi žiūrėti viena kryptimi, o jeigu tokiu požiūriu žmogus nesivadovauja, tai jau jam gal ir ne vieta tokiam darbe...*” (E), „*..., kitoks požiūris į tam tikrus dalykus, ...*” (B), išsilavinimo stoka: „*...jei matau kad kažkur žmogui trūksta žinių, ...*” (D), „*Na aišku labai jaučiasi pavyzdžiui padėjėjai, kurie turi kažkokį socialinio darbo išsilavinimą, kurie ne, nes tos žinios darbe matosi, viskas sėkmingiau vyksta, su specialistais yra dirbti lengviau, greičiau viskas pasiekama, ...*” (F).

Išanalizavus socialinių darbuotojų interviu medžiagą apie tai, kokie veiksniai jų nuomone lemia sėkmingą darbą bendruomeninių vaikų globos namų komandoje paaiškėjo, kad dirbant komandoje labai svarbu, kad: komandos nariai būtų atsakingi, turėtų vieningą požiūrį, vieningai laikytųsi tų pačių komandoje vyraujančių taisyklių ir dirbtų susitelkia vardan vieno tikslo, besąlygiškai palaikydami vienas kitą, bei rodydami vieni kitiems pagarbą. Socialiniai darbuotojai taip pat išskyrė pagrindinius trukdžius, kurie jų manymu trukdo vykti sėkmingam komandiniam darbui bendruomeninių vaikų globos namų komandose. Informantų teigimu sėkmingas komandinis darbas negali vykti, jei komandos nariai nesilaiko bendrų susitarimų, turi kitoki požiūrį, bei vertybes tam tikrose situacijose, kurios skiriasi nuo kitų komandos narių ir kaip

paskutinį trukdį sėkmingam komandiniam darbui informantai įvardino- komandos narių išsilavinimo trūkumą, socialiniai darbuotojai teigė, kad su socialinio darbo išsilavinimą turinčiais komandos nariais yra dirbti kur kas lengviau, darbai vyksta greičiau ir sėkmingiau.

3.2.8 Tėvų globos netekusių vaikų gyvenančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose problemos, kurioms spręsti yra telkiamos komandos

Tyrimo dalyvių buvo prašoma papasakoti, kokioms problemoms spręsti bendruomeniniuose vaikų globos namuose yra telkiamos komandos. Analizuojant informantų atsakymus, išskirtos trys kategorijos: **tėvų globos netekusių vaikų žalingi įpročiai; tėvų globos netekusių vaikų problemos mokykloje; kitos tėvų globos netekusių vaikų problemos** (23 pav. ir 3 priedo 19 lentelė). Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus apie tėvų globos netekusių vaikų žalingus įpročius su kuriais susiduria bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbanti specialistų komanda, išskirtos dvi subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų alkoholio vartojimas; tėvų globos netekusių vaikų narkotinių medžiagų vartojimas.

23 pav. Tėvų globos netekusių vaikų problemos, su kuriomis susiduria bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariai

Tyrimo dalyviai teigė, kad jiems savo darbe tenka susidurti su tėvų globos netekusių vaikų alkoholio vartojimo problemomis: „ Buvo mums tokių problemų su vaikų alkoholio vartojimu, ... ” (F), „ ..., piktnaudžiauja alkoholiu, ... ” (A), „ ..., tai sakykim piktnaudžiavimas alkoholio, ... ” (C),

„.....na tai alkoholio vartojimas,...” (D), bei tėvų globos netekusių vaikų narkotinių medžiagų vartojimo problemomis: „..., narkotikų vartojimas,...” (D), „..., narkotikų vartojimo,...” (F).

Tyrimo dalyviai pateikė savo pasisakymus apie tai, su kokiais tėvų globos netekusių vaikų problemomis mokykloje, jiems tenka susidurti dirbant bendruomeniniuose vaikų globos namuose, išskirtos dvi subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų mokyklos nelankymas; tėvų globos netekusių vaikų mokymosi sunkumai. Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai nurodė, kad susiduria su globojamų vaikų mokyklos nelankymo problema: „..., nelanko mokyklos,...” (A), „..., bėgimas iš pamokų, iš mokyklos,...” (E), kita aktuali problema su kuria susiduria savo darbe tyrimo informantai, tai tėvų globos netekusių vaikų mokymosi sunkumai: „... o dar dabar šiuo metu nuotolinio mokymosi problemos, tai tikrai labai dažnai komunikuojame tarpusavyje.” (B), „...ar mokymosi sunkumais,...” (D).

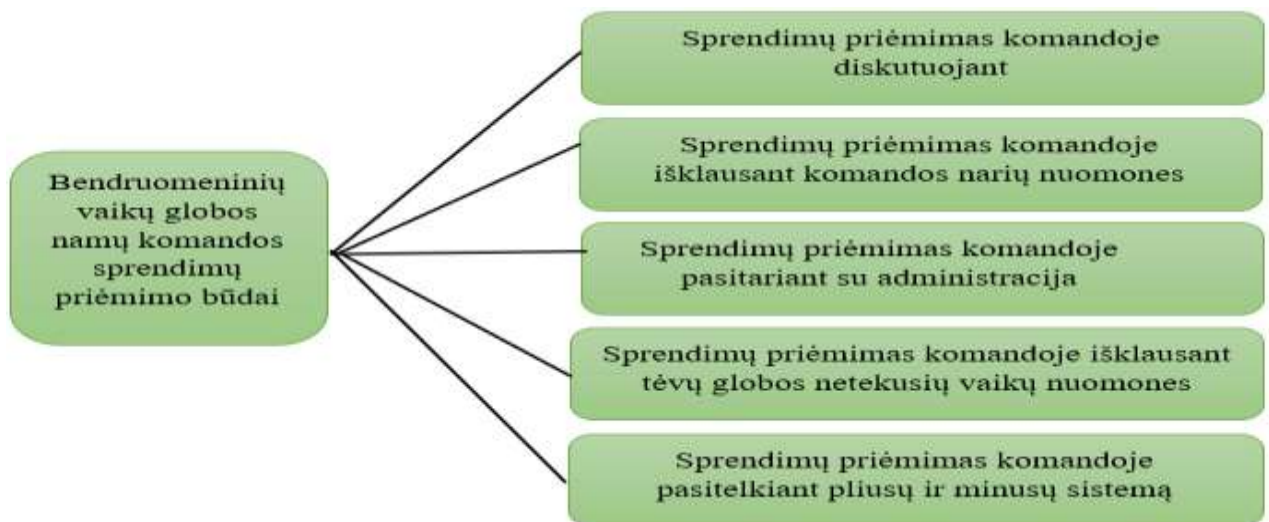
Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus, apie kitas tėvų globos netekusių vaikų problemas su kuriomis susiduria savo darbe, išskirtos keturios subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų negrįžimas laiku; tėvų globos netekusių vaikų nenoras bendradarbiauti su specialistais; tėvų globos netekusių vaikų elgesio problemos; tėvų globos netekusių vaikų administraciniai nusižengimai. Tyrimo informantai pasisakė, kad viena iš pagrindinių problemų su kuria susiduria dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose yra tėvų globos netekusių vaikų negrįžimas laiku į namus: „ Ankščiau būdavo, tai pagrindinė problema, vaikų naktiniai negrįžimai į namus, tai tikrai tada visa komanda įsitraukdavo,...” (B), „..., išėjimai į miestą su draugais ir negrįžimai namo naktimis,...” (C), „..., vaikų negrįžimas laiku namo, negrįžimas naktimis,...” (D), „...būna kartais negrįžimas namo, čia jau irgi yra problema,...” (E), „..., negrįžimų namo,...” (F), kita problema su kuria tenka susidurti tyrimo dalyviams, tai tėvų globos netekusių vaikų nenoras bendradarbiauti su specialistais: „..., nenorėjimas vaikų bendradarbiauti su mumis,...” (C), „..., sunkiai eina į kontaktus su BVGN darbuotojais,...” (A). Socialiniai darbuotojai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose susiduria su tėvų globos netekusių vaikų elgesio problemomis: „..., elgesio problemos,...” (C), „... kai renkamės visa komanda ir sprendžiam ką daryti, tai kažkokie vaikų netinkami poelgiai,...” (D), bei padarytais administraciniais tėvų globos netekusių vaikų nusižengimais: „... administraciniai nusižengimai,...” (E), „..., viešosios tvarkos pažeidimai,...” (D), „ Buvo labai daug nusikalstamų veikų darymu...” (F).

Išanalizavus socialinių darbuotojų interviu atsakymus paaiškėjo, kad bendruomeniniuose vaikų globos namuose socialiniai darbuotojai susiduria su įvairiomis tėvų globos netekusių vaikų problemomis, išsiaiškinta, kad specialistų komandos yra telkiamos sprendžiant tėvų globos netekusių vaikų žalingų įpročių problemas: alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimas, problemoms su kuriomis tėvų globos netekę vaikai susiduria mokykloje: mokyklos nelankymas ir

mokymosi sunkumai, bei kitoms įvairioms problemomis: tėvų globos netekusių vaikų negrįžimas laiku į namus, nenoras bendradarbiauti su specialistais, elgesio problemos, padaryti administraciniai nusižengimai.

3.2.9 Bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių sprendimų priėmimas komandoje

Tyrimo dalyvių buvo klausiama, kaip yra priimami sprendimai Jų komandoje, dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais, išskirta viena kategorija: **bendruomeninių vaikų globos namų komandos sprendimų priėmimo būdai** (24 pav. ir 3 priedo 20 lentelė). Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus apie tai, kaip bendruomeninių vaikų globos namuose dirbanti komanda priima sprendimus, išskirtos 5 subkategorijos: sprendimų priėmimas komandoje diskutuojant; sprendimų priėmimas komandoje išklausant komandos narių nuomones; sprendimų priėmimas komandoje pasitariant su administracija; sprendimų priėmimas komandoje išklausant tėvų globos netekusių vaikų nuomones; sprendimų priėmimas komandoje pasitelkiant plusų ir minusų sistemą.

24 pav. Būdai, kuriais bendruomeninių vaikų globos namų komanda naudojasi priimant sprendimus

Informantai teigė, kad sprendimai komandoje yra priimami diskutuojant tarp komandos narių: „ Sprendimus, tai priimam <...>, diskutuodami tarpusavyje, tik taip įmanoma gauti rezultatą- kalbėtis.“ (F), „ Sprendimai priimami tik diskusijų metu prieinant prie bendro visiems tinkamo sprendimo, ...“ (A), „..., išsiaiškinti ir priimti visiems bendrą ir tinkamą sprendimą diskutuodami.“ (D), „..., diskutuojam, diskutuojam, kažkaip diskutuojam ir priimam...“ (E), išklausant komandos narių nuomones ir taip priimant vieningą ir visiems tinkamą sprendimą: „..., kur kiekvienas išsako nuomonę, pastebėjimus, tai ir sprendžiam....“ (D), „ Komandoje sprendimus priimame pasverdami kiekvieno komandos nario pasiūlymus...“ (B), „ Kiekvienas

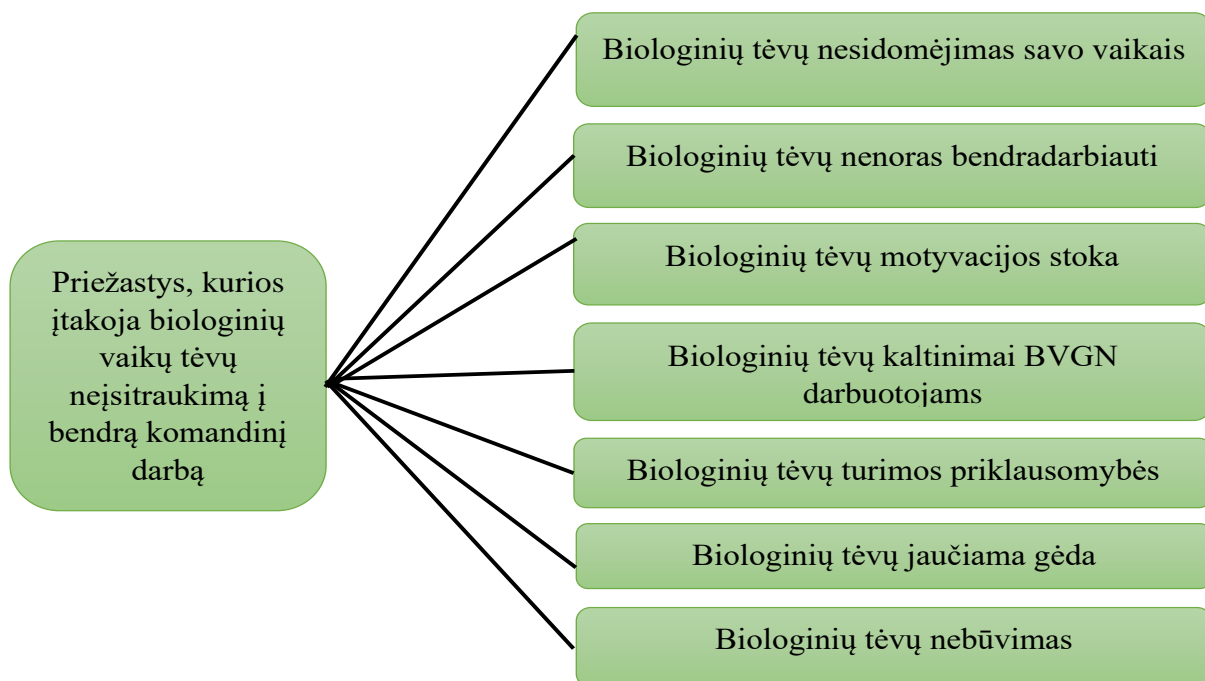
išsakom savo nuomonę,...” (F), „..., *išklausant visų specialistų nuomones,...*” (A), pasitariant su administracija: „..., *šiaiip jei rimtesnis reikalas visada komunikuojame su valdžia (administracija).*” (B), „... *kreipiuosi į mūsų administraciją- direktorių ar jo pavaduotoją ir pasitarę priimame bendrą sprendimą.*” (C), pasitelkiant plusų ir minusų sistemą: „..., *susidėliojant visus plusus ir minusus.*” (A), „ *Na tai vis tiek žiūrime kurioje pusei daugiau plusų yra,...*” (E). Bendruomeninių vaikų globos namuose dirbantys specialistai priimdami sprendimus išklausė ir tėvų globos netekusių vaikų nuomonę, kuri įtakoja komandoje priimamus sprendimus: „.....*jei liečia tie sprendimai ir vaikus, tai vaikai irgi turi teisę pasakyti savo nuomonę, pageidavimus ir įtakoti sprendimus,...*” (D), „*Ir vaikų nuomonė mums labai svarbi ir jie gali įtakoti sprendimus, mes vieni be vaiko visai negalim priimti sprendimų, prieš jo nuomonę, prieš jo valią,...*” (E).

Apibendrinant, su tėvų globos netekusiais vaikais dirbanti specialistų komanda bendruomeniniuose vaikų globos namuose, sprendimus priima visų pirma išklaudydama kiekvieno komandos nario nuomonės, tada diskutuodami tarpusavyje ir ieškodami tinkamiausio problemos sprendimo būdo, kartais tam pasitelkia plusų ir minusų sistemą, kad būtų apsvarstytos visos teigiamos ir neigiamos to priimto sprendimo pasekmės. Socialinių darbuotojų dalyvavusių tyrime teigimu, tėvų globos netekę vaikai gyvenantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose taip pat yra labai svarbūs asmenys, kurių nuomonė ir pasisakymai turi įtakos priimant tam tikrus su jais susijusius sprendimus, informantai teigė, kad visuomet yra stengiamasi išsiklaudyti į vaikų nuomones, pageidavimus ir rasti bendrą kompromisą su jais, o priimant sudėtingesnius sprendimus komandoje yra tariamasi su administracija (direktoriumi, direktoriaus pavaduotoju socialiniams reikalams).

3.2.10 Biologinių tėvų įtraukimas į komandinį darbą, teikiant pagalbą vaikams netekusiems tėvų globos

Tyrimo dalyvių buvo prašoma papasakoti, kaip biologiniai vaikų tėvai yra įtraukiami į komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams. Analizuojant informantų atsakymus, išskirta viena kategorija: **priežastys, kurios įtakoja biologinių vaikų tėvų neįsitraukimą į bendrą komandinį darbą**. Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų pasisakymus apie tai, kokie veiksniai įtakoja biologinių vaikų tėvų nenorą įsitraukti į komandinį darbą teikiant pagalbą jų vaikams, išskirtos septynios subkategorijos: biologinių tėvų nesidomėjimas savo vaikais; biologinių tėvų nenoras bendradarbiauti; biologinių tėvų motyvacijos stoka; biologinių tėvų kaltinimai BVGN darbuotojams; biologinių tėvų turimos priklausomybės; biologinių tėvų jaučiama gėda; biologinių tėvų nebūvimas (25 pav. ir 3 priedo 21 lentelė). Informantų teigimu

biologiniai tėvai neįsitraukia į komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams, viena to priežasčių yra biologinių tėvų nesidomėjimas savo vaikais: „..., vaikų gyvenimas dažniausiai jiems nerūpi, ...” (A), „... ir šiaip jo toks požiūris toks atmestinas sakyčiau, vaikai nelabai rūpi jam, ...” (B), „..., jie visai nesidomi savo vaikais, ...” (C), „... ir jiems visiškai neįdomu ir jie nebando bendrauti, ...” (F). Biologiniai vaikų tėvai nenori bendradarbiauti su bendruomeniniuose vaikų globos namuose dirbančiais darbuotojais: „Na mano asmenine patirtimi tėvai nėra linkę bendradarbiauti ir įsitraukti į komandinį darbą vardan savo vaiko gerovės, ...” (A), „... tačiau labai sunkiai sekasi užmegzti tvirtesnį ryšį, ką jau kalbėti apie tėvo įtraukimą į vaikų problemų sprendimus, kai toks požiūris. “ (B), „... Taip stengėmės įtraukti tėvus į bendrą pagalbą teikimą vaikams, ti yra labai sunku, ...” (D), biologiniams vaikų tėvams dažnai trūksta motyvacijos: „..., na tuos tėvus motyvuoti išlaikyti tą susitarimą, nes žinom, kad tėvai nėra pajėgūs ir stiprūs savyje žmonės...” (D), „... bandom kalbėtis su jais, įrodinėjam jiems, juos motyvuojam, ...” (E).

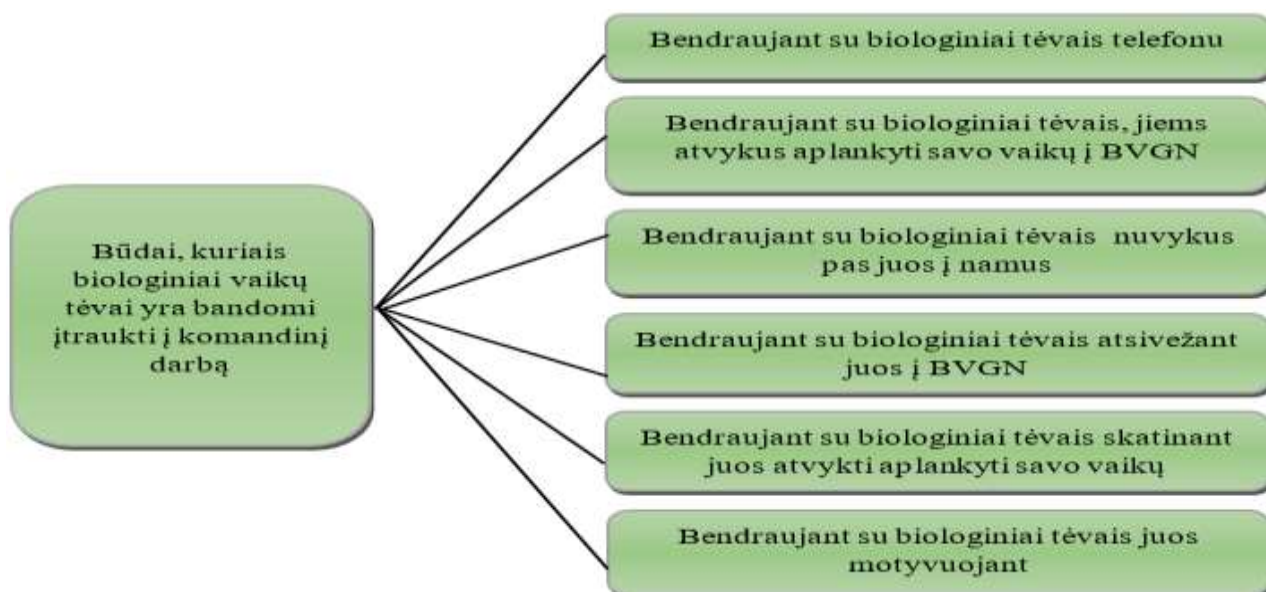
25 pav. Biologinių tėvų neįsitraukimo į bendrą komandinį darbą, teikiant pagalbą globojamiems vaikams priežastys

Tyrimo informantai teigė, kad sulaukia iš biologinių vaikų tėvų priekaištų ir kaltinimų jų atžvilgiu: „..., dažnas teigia, kad: „Jūs atėmėte vaikus, tai dabar ir tvarkykitės, mes gi blogi tėvai, kodėl dar mūsų klausiate“ ...” (A), „ Dažnai gaunam ir iš tėvų kritikos, kad čia va jau vaiką sugadinot patys vaikų namuose, ...” (F). Kita priežastis dėl kurios biologiniai vaikų tėvai neįsitraukia į komandinį darbą teikiant pagalbą jų vaikams yra biologinių tėvų priklausomybės: „... dažnai tėvai yra linkę į alkoholizmą, ...” (A), „..., tik tėvas tačiau smarkiai piktnaudžiaujantis alkoholiu...” (B), „... daug svarbiau jiems sugalvoti iš kur gauti pinigų svaigalams, nei atvažiuoti aplankyti savo vaikų, ...” (C), „..., kadangi tėvai turi tų priklausomybių, jei šiek tiek tėvas jau sakykim prablaivėja, negeria

kelias dienas ,...” (D), biologiniai vaikų tėvai taip pat jaučia gėdą, todėl vengia įsitraukti į komandinį darbą: „..., kartais tėvai nedrįsta ateiti, jiems būna gėda, ...” (D), „..., bet žinokit tėvai jaučia tokią...kai jau būna jie blaivūs, jie jaučia tarsi gėdą tokią, aš nežinau...Na jiems ateit pas mus, užsukt yra nepatogu, jiems nepatogu kitų vaikų, ...” (E). Tyrimo dalyviai teigė, kad pasitaiko atvejų, kai biologinių vaikų tėvų nebėra, jie yra mirę: „... pas mus 2 vaikai neturi savo biologinių tėvų, o kitų 4 vaikų mamos nėra, ...” (B), „... tėvai jau mire...” (C).

Burvytės ir Kocai (2017, p. 74) teigimu, biologiniai vaikų tėvai dėl savo netinkamo gyvenimo būdo, dažno alkoholio vartojimo, kitų žalingų įpročių, nesidomi savo vaikais gyvenančiais vaikų globos namuose, tėvai tiesiog nebesiryžta ateiti aplankyti savo vaikų, nors gyvena ir visai netoliese.

Analizuojant informantų atsakymus apie tai, kaip biologiniai vaikų tėvai yra įtraukiami į komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams išskirta viena kategorija: **būdai, kuriais biologiniai vaikų tėvai yra bandomi įtraukti į komandinį darbą** (26 pav. ir 3 priedo 22 lentelė).

26 pav. Socialinių darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose pastangos įtraukti biologinius globojamų vaikų tėvus į komandinį darbą

Tyrimo dalyviai pateikė savo pasisakymus apie tai, kokiais būdais jie bando įtraukti biologinius vaikų tėvus į komandinį darbą, išskirtos šešios subkategorijos: bendraujant su biologiniai tėvais telefonu; bendraujant su biologiniai tėvais, jiems atvykus aplankyti savo vaikų į BVGN; bendraujant su biologiniai tėvais nuvykus pas juos į namus; bendraujant su biologiniai tėvais atsivežant juos į BVGN; bendraujant su biologiniai tėvais skatinant juos atvykti aplankyti savo vaikų; bendraujant su biologiniai tėvais juos motyvuojant.

Tyrimo dalyvavę socialiniai darbuotojai nurodė, kad biologinius vaikų tėvus į komandinį darbą bando įtraukti su jais bendraudami telefonu: „...tėvus bandome įtraukti į komandinį darbą jiems skambindami, ...” (D), „Telefoninis bendravimas skambučiais, tai jau visada, ...” (E), „ Su

biologiniais vaikų tėvais bendraujame telefonu,...” (A), „..., jiems skambiname,...” (C), bendraudami su biologiniais vaikų tėvai, kai jie atvyksta aplankyti savo vaikų į bendruomeninius vaikų globos namus: „..., susitinkame, kai ateina aplankyti vaikų į BVGN,...” (A), „..., prisiviliojom tiesiog mamą, atėjo jinai, nors iš pradžių jinai nenorėjo ateit pas mus,...” (E). Socialiniai darbuotojai vyksta pas biologinius vaikų tėvus į namus pabendrauti su jais, jeigu tėvai patys neatvyksta aplankyti savo vaikų: „..., vykstam ir pačios su vienas tėvais pasikalbėti, juos pastiprinti...” (D), „Pas kitų vaikų tėvus, mes ir patys einam kartu su vaikais aplankyti tėvų, nuvažiuojam pas juos, kad ir į kaimą, nuvažiuojam aplankom su vaiku, pasikalbam visi,...” (E), „..., patys nuvežame kartas nuo karto vaikus aplankyti tėčio,...” (B), patys atsiveža biologinius vaikų tėvus į bendruomeninius vaikų globos namus: „..., kartais tėvai nedrįsta ateiti, jiems būna gėda, tai mes patys juos atsivežame, prisikalbiname nuvažiuavę jų pasiimti iš namų...” (D), „..., tai mes vis tiek prisikalbinom ją ir atsivežem į BVGN,...” (E). Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai teigė, kad bendrauja su biologiniais vaikų tėvais nuolat skatindami juos atvykti aplankyti savo vaikų: „..., bandome, kad tėvas daugiau skirtų laiko vaikams, skatiname kad atvyktų jų aplankyti, kviečiame į svečius,...” (B), „..., kviečiame tėvus atvykti pas mus per šventes: Kalėdas, Velykas, vaikų gimtadienius,...” (C), „.....kviečiamės ateiti pas mus į BVGN aplankyti vaikų, sakom, kad bet kada jie gali pas mus ateiti,...” (D), motyvuodami ir stiprindami biologinius vaikų tėvus: „... tėvai nėra pajėgūs ir stiprūs savyje žmonės...jie irgi palūžta..., bet bandai stiprinti tuos tėvus...” (D), „...tada mes vėl bandom kalbėtis su jais, įrodinėjam jiems, juos motyvuojam,...” (E).

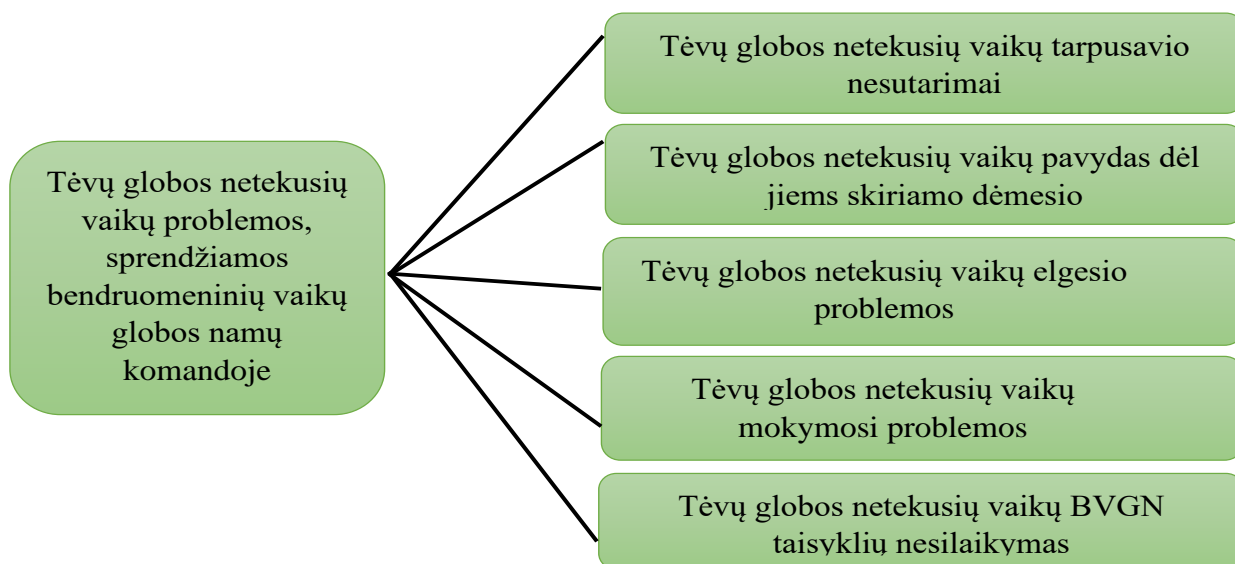
Burvytės ir Kocai (2017, p. 75-76) teigimu socialiniai darbuotojai bendravimo sunkumus esančius tarp tėvų globos netekusių vaikų ir jų biologinių tėvų bando išspręsti, kviesdami ateiti tėvus aplankyti savo vaikų, kviesdami juos dalyvauti vaikų globos namuose vykstančiose šventėse, skambindami tėvams ir teikdami informaciją apie jų vaikų pasiekimus, problemas.

Apibendrinant, socialinių darbuotojų dalyvavusių tyrime teigimu biologiniai vaikų tėvai neįsitraukia į bendrą komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams, to galimos priežastys yra biologinių tėvų nesidomėjimas savo vaikais, nenoras bendradarbiauti su specialistais, motyvacijos stoka, priklausomybės- alkoholizmas, jaučiamas gėdos jausmas dėl savo gyvenimo būdo ir padarytų klaidų. Informantų teigimu specialistai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose dažnai sulaukia kaltinimų ir priekaištų savo atžvilgiu iš biologinių vaikų tėvų, tėvai specialistus kaltina dėl netinkamo vaikų elgesio, atimtų jų teisių į vaikus, teigia, kad socialiniai darbuotojai dabar patys turi tvarkytis su vaikais ir negali tikėtis pagalbos iš jų. Nepaisant biologinių tėvų nenoro įsitraukti į komandinį darbą teikiant pagalbą jų vaikams, socialiniai darbuotojai dirbantys bendruomeniniuose vaikų globos namuose nuolat bando juos įtraukti į komandinį darbą: bendraudami su jais telefonu, bendraudami su jais, kai atvyksta aplankyti savo vaikų į bendruomeninius vaikų globos namus, socialiniai darbuotojai vyksta pabendrauti su

biologiniais tėvais pas juos į namus, jei tėvai neatvyksta patys aplankyti savo vaikų, į pagalbos teikimą vaikams biologinius tėvus socialiniai darbuotojai bando įtraukti patys atsiveždami tėvus į bendruomeninius vaikų globos namus. Tyrimo informantai teigė, kad nuolat skatina biologinius vaikų tėvus atvykti aplankyti savo vaikus, motyvuoja tėvus, stiprina juos, kad jie būtų pajėgesni įsitraukti į komandinį darbą.

3.2.11 Tėvų globos netekusių vaikų problemos, kurias pavyksta išspręsti bendruomeninių vaikų globos namų komandoje

Tyrimo dalyvių buvo klausama, kokias problemas pavyksta išspręsti bendruomeninių vaikų globos namų komandoje. Analizuojant informantų atsakymus, išskirta viena kategorija: **tėvų globos netekusių vaikų problemos, sprendžiamos bendruomeninių vaikų globos namų komandoje** (27 pav. ir 3 priedo 23 lentelė).

27 pav. Bendruomeninių vaikų globos namų komandoje sprendžiamos globojamų vaikų problemos

Išanalizavus tyrimo dalyvių pasisakymus apie tai, kokias tėvų globos netekusių vaikų problemas pavyksta išspręsti bendruomeninių vaikų globos namų komandoje, išskirtos penkios subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų tarpusavio nesutarimai; tėvų globos netekusių vaikų pavydas dėl jiems skiriamo dėmesio; tėvų globos netekusių vaikų elgesio problemos; tėvų globos netekusių vaikų mokymosi problemos; tėvų globos netekusių vaikų BSGN taisyklių nesilaikymas.

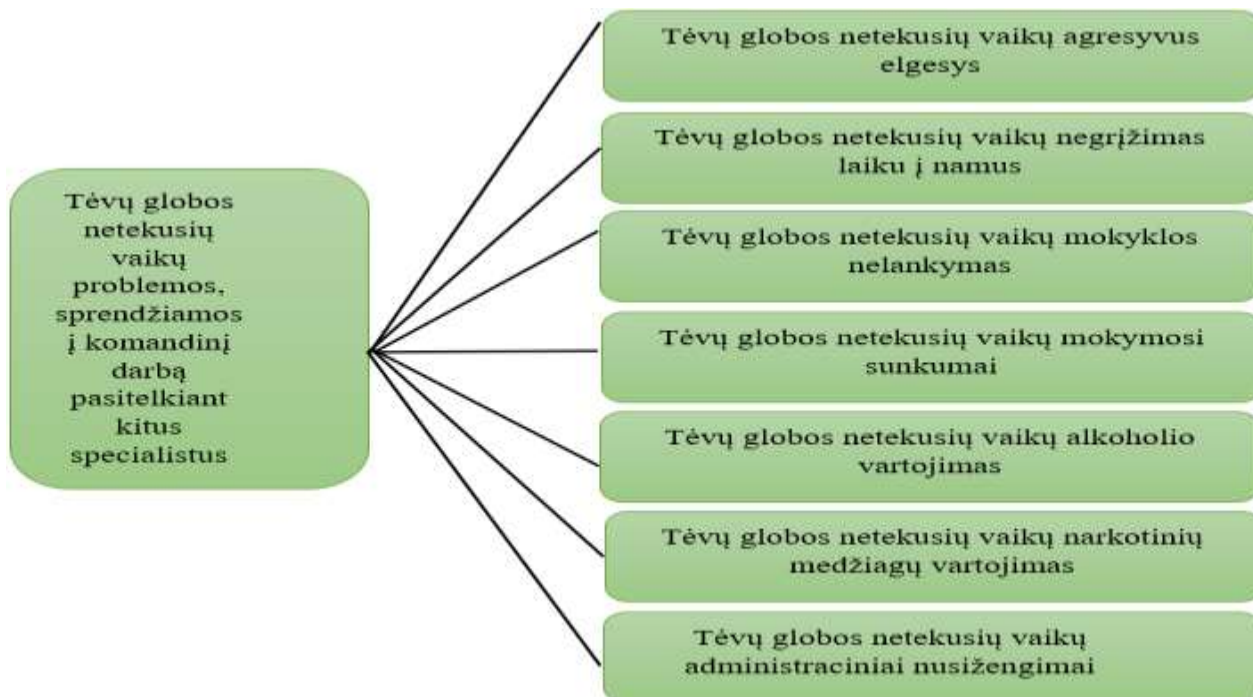
Tyrimo dalyviai nurodė, kad bendruomeninių vaikų globos namų komandoje pavyksta išspręsti tėvų globos netekusių vaikų tarpusavio nesutarimus: „..., vaikų tarpusavio nesutarimus.“ (B), „Na namines problemas, vaikų pykčius, ...“ (C), „..., tarpusavio nesutarimai, ...“ (D), „... buitinius konfliktus tarp vaikų, pykčius, ...“ (E), tėvų globos netekusių

vaikų kilusio pavydo dėl jiems skiriamo dėmesio problemas: „..., tai žinot būna ir to pavydo vienas kitam, dėl mūsų dėmesio,...” (C), „... ir pykčio ir pavydo, dėl bendravimo labai pavydi jie, kiekvienas nori to individualaus dėmesio,...” (E), tėvų globos netekusių vaikų elgesio problemas: „... Dar vaikų elgesio problemas,...” (C), „..., netinkamas elgesys...” (D), „... drausminimo, drausmės tos problemos,...” (E), tėvų globos netekusių vaikų mokymosi problemas: „..., mokymosi sunkumus tikrai, kai kuriuos pavyksta ir patiems išspręsti,...” (C), „.....ir mokymosi sunkumai yra sprendžiami komandoje,...” (D), „... tai ir mokyklos problemas ir jeigu jos būna ten nelabai didelės...” (E), tėvų globos netekusių vaikų BVGN taisyklių nesilaikymo problemas: „... taisyklių kažkokių bendrų, kurias turim BVGN nesilaikymą,...” (C), „..., taisyklių nesilaikymas,...” (D), „ Kad ir pavyzdžiui taisyklių laikymasis,...” (F).

Apibendrinant, tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų teigimu, bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariams patiems, be kitų specialistų išsikišimo pavyksta išspręsti tėvų globos netekusių vaikų, tarpusavio nesutarimus, kilusias pavydo problemas, kai globojami vaikai pavydi vieni kitiems darbuotojų skiriamo dėmesio, vaikų netinkamo elgesio, mokymosi, bendruomeninių vaikų globos namų taisyklių nesilaikymo problemas, tačiau yrimo dalyvių teigimu, kiekviena kilusi situacija yra labai individuali, todėl kartais pavyksta vienas problemas išspręsti neįtraukiant kitų specialistų į komandinį darbą, o kartais kilus tokiai pačiai problemai, jau tenka pasitelkti į pagalbą kitus specialistus.

3.2.12 Problemos, kurių sprendimui bendruomeninių vaikų globos namų komanda pasitelkia į pagalbą kitus specialistus

Tyrimo informantų buvo klausama, kokių problemų nepavyksta išspręsti bendruomeninių vaikų globos namų komandoje. Analizuojant informantų atsakymus, išskirta viena kategorija: **tėvų globos netekusių vaikų problemos, sprendžiamos į komandinį darbą pasitelkiant kitus specialistus** (28 pav. ir 3 priedo 24 lentelė).

28 pav. Tėvų globos netekusių vaikų problemos, į kurių sprendimą yra įtraukiami kiti specialistai

Išanalizavus socialinių darbuotojų dalyvavusių tyrime pasisakymus apie tai, kokioms tėvų globos netekusių vaikų problemoms bendruomeniniuose vaikų globos namuose į bendrą komandinį darbą yra įtraukiami kiti specialistai, išskirtos septynios subkategorijos: tėvų globos netekusių vaikų agresyvus elgesys; tėvų globos netekusių vaikų negrįžimas laiku į namus; tėvų globos netekusių vaikų mokyklos nelankymas; tėvų globos netekusių vaikų mokymosi sunkumai; tėvų globos netekusių vaikų alkoholio vartojimas; tėvų globos netekusių vaikų narkotinių medžiagų vartojimas; tėvų globos netekusių vaikų administraciniai nusižengimai. Tyrimo informantai teigė, kad į bendruomeninių vaikų globos namų komandą tenka pasitelkti kitus specialistus, nes vieniems savo komandoje nepavyksta išspręsti tėvų globos netekusių vaikų agresyvaus elgesio problemų: „*Dar turim pora vaikų, kurie turi emocijų ir elgesio sutrikimų, elgiasi agresyviai, tai tada irgi tenka kreiptis...*” (B), „*...agresijos priepuoliai, kai gresia pavojus kito sveikatai ir gyvybei,...*” (D), „*Būna ir stiprios agresijos pas mus, jeigu jau matom, kad situacija nevaldoma ir jau yra grėsmė kito vaiko ar pačio vaiko, darbuotojo sveikatai ir gyvybei, tada jau kviečiamės greitąją policiją, rašom informacinius pranešimus administracijai,...*” (E), „*Būdavo ir agresijos priepuolių,...*” (F), tėvų globos netekusių vaikų negrįžimo laiku į namus problemų: „*..., vaikų negrįžimo į BVGN,...*” (A), „*Dažniausia problema, tai vaikų naktiniai negrįžimai į namus, tada jau tenka kreiptis pagalbos...*” (B), „*..., vaikų negrįžimas naktimis,...*” (C), „*..., kai vaikai negrįžta naktį namo, tada jau skelbiame paiešką policijoje...*” (D), tėvų globos netekusių vaikų mokyklos nelankymo problemų: „*..., mokyklos nelankymo,...*” (A), „*..., mokyklos nelankymo,...*” (B), „*..., problemos mokykloje, kai vaikams kyla <...> mokyklos lankymo problemų,...*” (C), tėvų globos

netekusių vaikų mokymosi sunkumo problemų: „... kai vaikams kyla rimtų mokymosi <...> problemų, ...” (C), „... kartais net mokytojų paprašome, kaip čia pasakyt tiesiog, kad truputį nuolaidžiau, atlaidžiau pažiūrėtų į tą vaiką, gal jis tikrai nesugeba, gėdijasi ir kai jis gėdijasi klasėje, jam nesiseka, ...” (E), tėvų globos netekusių vaikų alkoholio vartojimo problemų: „..., didelio alkoholio vartojimo, ...” (A), „..., alkoholio vartojimas, ...” (C), „... alkoholio vartojimas yra buvęs, kad mergaitė neadekvačiai reagavo, kitas atvejis buvo, kai mergaitė buvo per stipriai apsinuodijusi alkoholiu ir reikėjo jau medikų pagalbos, ...” (D), „ Alkoholio problemos, bet mums kažkaip tokios labai retai būna, ...” (E), tėvų globos netekusių vaikų narkotinių medžiagų vartojimo problemų: „..., narkotinių medžiagų, <...> vartojimo, ...” (A), „... vartodavo <...>, narkotikus, ...” (F), tėvų globos netekusių vaikų administracinių nusižengimų problemų: „..., nusižengimų darymas viešoje erdvėje, ...” (C), „..., administraciniai nusižengimai, ...” (E), „..., daug nusikaltimų darė, ...” (F).

Apibendrinant, bendruomeninių vaikų globos namų komanda iš pradžių visas kilusias problemas bando išspręsti savo jėgomis, tačiau pamatę, kad vieni negali susidoroti su iškilusiomis problemomis į savo komandinį darbą, teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams įtraukia kitus specialistus. Informantų teigimu, į pagalbą tenka pasitelkti kitus specialistus, kai tėvų globos netekę vaikai elgiasi agresyviai, nes agresijos priepuolio metu kyla pavojus ne tik kitiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenantiems vaikams, bet ir su jais dirbantiems specialistams, tokiais atvejais į pagalbą yra pasitelkiama policija, greitoji medicinos pagalba. Kita problema su kuria labai dažnai tenka susidurti tyrime dalyvavusiems specialistams yra vaikų negrįžimas laiku į namus. Kai vaikai negrįžta naktimis tenka į pagalbą pasitelkti policijos pareigūnus, skelbti vaikų paieškas. Tėvų globos netekusių vaikų mokyklos nelankymas, bei mokymosi sunkumai, taip pat tampa ne taip lengvai įveikiama užduotis komandos nariams, todėl į jos sprendimą yra įtraukiami mokytojai, mokyklos administracija, psichologai. Vieniems bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariams nepavyksta išspręsti ir vaikų alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimo problemų, bei padarytų administracinių nusižengimų.

DISKUSIJA

Teoriškai analizuojant komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose nepavyko aptikti kitų darbų, kurie būtų tyrinėję socialinių darbuotojų, dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose, patirtis susijusias su komandiniu darbu.

Nagrinėjant gautus empirinius duomenimis iš tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų, buvo patvirtinti tam tikri teoriniai teiginiai:

- Remiantis Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos (2017) atlikto tyrimo duomenimis ir Alytaus miesto šeimos centro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos aprašu (2019), pagrindinis bendradarbiavimas, bendruomeniniuose vaikų globos namuose vyksta tarp socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų, kurie dirba su tėvų globos netekusiais vaikais. Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai, taip pat pažymi, kad jų komandą bendruomeniniuose vaikų globos namuose sudaro socialiniai darbuotojai ir socialinių darbuotojų padėjėjai.
- Dromantienė, Indrašienė, Sadauskas (2016), Burvytė, Kocai (2017), Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila (2017), teigia, kad sėkmę socialiniame darbe lemia komandinis darbas ir efektyvus bendradarbiavimas su kitų sričių specialistais. Tyrimo dalyviai nurodo, kad kilus tam tikroms tėvų globos netekusių vaikų problemoms, socialiniai darbuotojai į bendrą pagalbą teikimą ir bendrą komandinį darbą įtraukia ir kitų sričių specialistus.
- Gudžinskienė, Jaruševičienė (2010), Verseckaitė, Snieškienė (2011), Adomaitienė, Balčiūnienė (2017), akcentuoja, kad socialinis darbuotojas savo profesinėje veikloje yra daugialypė asmenybė ir vaidinanti daug skirtingų vaidmenų vienu metu. Tyrimo dalyviai pripažįsta, kad dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose jie atlieka: lyderio, vykdytojo, patarėjo, prižiūrėtojo, vadovo, iniciatoriaus, problemų sprendėjo, tarpininko, atstovo, pagalbą teikėjo, mokytojo, organizatoriaus vaidmenis.
- Remiantis Gvaldaite (2017), Burvyte, Kocai (2017) ir „Pertvarkos I-ojo etapo vertinimo, galutinės vertinimo ataskaitos“ duomenimis (2020), socialiniams darbuotojams dirbantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose kyla sunkumų palaikant ryšius su biologiniais vaikų tėvais. Tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai nurodė, kad biologiniai vaikų tėvai neįsitraukia į bendrą komandinį darbą teikiant pagalbą jų vaikams, tėvai nesidomi savo vaikais, nenori bendradarbiauti su specialistais, jiems trūksta motyvacijos.
- Sociologinio tyrimo „Lietuvos gyventojų požiūris į institucinės globos pertvarką“ rezultatu ataskaitos duomenys (2016), Čižikienės (2018) ir „Institucinės globos pertvarkos I-ojo etapo vertinimo galutinės ataskaitos duomenys“ (2020) rodo, kad visuomenėje ir BVGN įsikūrusiose bendruomenėse vis dar vyrauja neigiami stereotipai ir neigiamas požiūris į tėvų globos

netekusius vaikus. Tyrimo dalyviai nurodė, kad bendruomeninius vaikų globos namus supanti bendruomenė yra gana priešiška nusiteikusi globojamų vaikų atžvilgiu, bendruomenėje vyrauja neigiami stereotipai, jos nariai nenori užmegzti santykių.

Išanalizavus tyrime dalyvavusių socialinių darbuotojų atsakymus buvo pastebėti ir tam tikri prieštaravimai kai kuriems teoriniams teiginiams:

- LR socialinės apsaugos ir darbo ministro (2006, p.3) įstatyme Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinime“ nurodoma, kad tik socialiniai darbuotojai yra atsakingi už komandinio darbo inicijavimą, tačiau tyrime dalyvavę socialiniai darbuotojai pripažįsta, kad esant poreikiui, ar pastebėjus tam tikras kilusias problemas, socialinių darbuotojų padėjėjai taip pat sėkmingai inicijuoja komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Atlikto tyrimo, praktinė gautų rezultatų reikšmė, dėl iki šiol neatliktų tyrimų susijusių su komandiniu darbu bendruomeniniuose vaikų globos namuose, leis geriau įsigilinti ir suprasti socialinių darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose komandinio darbo specifiką, atskleis kaip vyksta komandinis darbas, kaip komandos nariai pasidalija darbais, kaip sprendžia tėvų globos netekusių vaikų problemas pasitelkdami komandinį darbą.

Refleksija. Kadangi pati dirbu su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose, atliekant tyrimą buvo be galo įdomu sužinoti, kaip vyksta komandinis darbas kitose bendruomeninių vaikų globos namuose, kaip komandos nariai bendradarbiauja tarpusavyje, kaip sprendžia tėvų globos netekusių vaikų problemas, kaip yra pasiskirstę darbais ir pan. Iš pradžių pradėjus rinkti empirinius duomenis tikrai buvo nedrąsu kalbėti su nepažįstamais žmonėmis, bijojau ar jie pakankamai man atsivers, ar jų pateikti atsakymai bus naudingi tyrimui. Tyrimo metu tikėjausi pasisemti gerosios patirties iš tyrimo dalyvių ir tai tikrai pavyko, galbūt net pranoko mano lūkesčius, turėjau galimybę pabendrauti su didelį patirties bagažą dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais turinčiais socialiniais darbuotojais, kurie tikrai atvirai ir noriai dalijosi savo patirtimi ir noriai atsakinėjo į pateiktus klausimus, išsakyti pasisakymai ir pasidalinta patirtis man ir pačiai padėjo savo darbe kitaip pasižiūrėti į tam tikras susiklosčiusias situacijas, padėjo rasti efektyvesnius problemų sprendimo būdus.

Už besąlygišką palaikymą, kokybišką bendradarbiavimą, be galo greitą reagavimą ir patarimus dėkoju savo darbo vadovei Prof. dr. Vidai Gudžinskienei.

IŠVADOS

1. Išanalizavus socialinio darbo su vaikais, likusiais be tėvų globos ir gyvenančius bendruomeniniuose vaikų globos namuose aspektus, paaiškėjo, kad vaiką apgyvendinus bendruomeniniuose vaikų globos namuose pagrindinės ir svarbiausios su juo dirbančio socialinio darbuotojo veiklos kryptys ir tikslai yra tėvų globos netekusio vaiko saugumo, gerovės užtikrinimas, pozityvi jo integracija ir socializacija į visuomenę, vaiko paruošimas savarankiškam gyvenimui, vaiko socialinių, higieninių, buitinių, sveikos gyvensenos, savarankiškumo įgūdžių ugdymas, laisvalaikio ir užimtumo organizavimas, bendravimas ir komandinio darbo organizavimas su globos namų ir kitų institucijų specialistais, bei bendravimas ir bendradarbiavimas su biologine vaiko šeima. Socialinis darbas teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams reikalauja iš socialinio darbuotojo, jo lankstumo, žinių, įstatymų išmanymo, aukšto kompetencijų lygio, kadangi šioje srityje socialiniam darbuotojui tenka vaidinti labai įvairialypį vaidmenį, nes vienu metu tenka būti ir vaiko: gynėju, pagalbos teikėju, mokytoju, atstovu, tarpininku, draugu, sprendimų ieškotoju, ir kt. Teikdami pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose socialiniai darbuotojai susiduria su įvairiomis problemomis ir iššūkiais, kurie reikalauja komandos susitelkimo ir bendro komandini darbo, pagrindiniai iš jų yra: tėvų globos netekusių vaikų ruošimas savarankiškam gyvenimui, neigiamos išankstinės visuomenės nuostatos, neigiami stereotipai globojamų vaikų atžvilgiu, bendravimas su biologiniais vaiko tėvais, bei vaiko ir biologinių tėvų tarpusavio ryšių palaikymas.
2. Bendruomeniniuose vaikų globos namuose tėvų globos netekusiems vaikams globa teikiama 24 valandas per parą, pagal šeimai artimą modelį. Su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose tiesiogiai dirba specialistų komanda: socialiniai darbuotojai ir socialinių darbuotojų padėjėjai, kurie nuolat bendradarbiaudami tarpusavyje, vadovaudamiesi komandinio darbo principais, bei siekdami bendro tikslo, atitinkančio geriausius vaiko interesus. Socialiniai darbuotojai yra komandos lyderiai, kurie teikia nurodymus socialinių darbuotojų padėjėjams, o šie dirba vadovaudamiesi socialinių darbuotojų nurodymais. Socialiniai darbuotojai organizuoja komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose, glaudžiai bendradarbiaudami ne tik su socialinių darbuotojų padėjėjais, bet ir į bendrą komandinį darbą įtraukdami: savivaldybės administracijos, švietimo, sveikatos, teisėsaugos, vaikų teisių apsaugos, užimtumo įstaigų atstovus, bendruomenės narius, biologinius vaikų tėvus, gimininančius ir kt. Pripažįstama, kad žmonės dirbantys komandoje visuomet siekia bendro tikslo ir yra atsakingi ne tik už savo individualius, bet už visų komandos narių pasiekimus, todėl komandinis darbas jau senai asocijuojasi ir yra siejamas su sėkminga darbo organizacija, nes tik dirbdami komandoje, jos nariai pasiekia geresnių darbo rezultatų, lanksčiau ir kūrybiškiau pažvelgia į tam tikras

susiklosčiusias situacijas, yra atviresni naujovėms, bei pokyčiams, labiau įsitraukia į bendrą darbą, taip sumažindami padarytų klaidų tikimybę. Komandinis darbas organizacijoje skatina pozityvų klimata, geresnę komandos narių emocinę būklę, bei geresnius tarpusavio santykius.

3. Išanalizavus socialinių darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose su tėvų globos netekusiais vaikais pasisakymus ir patirtis, paaiškėjo, kad:

- Socialinių darbuotojų teigimu jie yra bendruomeninių vaikų globos namų, komandos lyderiai, kurie taip pat be lyderio vaidmens, teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams vaidina ir daugiau vaidmenų, bendruomeninių globos namų komandoje jie yra: vadovai, vykdytojai, patarėjai, prižiūrėtojai, iniciatoriai, problemų sprendėjai, tarpininkai, atstovai, pagalbos teikėjai, mokytojai ir organizatoriai. Socialiniai darbuotojai pripažįsta, kad teikdami pagalbą globojamiems vaikams, yra atsakingi už: dokumentacijos pildymą, vaikų aprūpinimą jiems reikalingomis prekėmis, vaikų ruošimą savarankiškam gyvenimui, vaikų sveikatos priežiūrą, vaikų užimtumą, vaikų atstovavimą, bendravimą su globojamais vaikais, ryšių palaikymą su vaikams artimais asmenimis.
- Pagrindinis bendradarbiavimas, socialinių darbuotojų teigimu, bendruomeniniuose vaikų globos namuose vyksta tarp jų ir socialinių darbuotojų padėjėjų, šioje komandoje specialistams pavyksta išspręsti tėvų globos netekusių vaikų tarpusavio nesutarimus, vaikų pavydą dėl jiems skiriamo dėmesio, vaikų elgesio problemas, BVGN taisyklių nesilaikymą, mokymosi problemas. Kiti specialistai, tokie kaip: bendruomenės slaugytoja, psichologai, gydytojai, mokytojai, globos koordinatoriai, direktorius, direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams, į bendrą pagalbos teikimą tėvų globos netekusiems vaikams yra įtraukiami, kai tėvų globos netekę vaikai: elgiasi agresyviai, negrįžta laiku į namus, turi mokymosi sunkumų, vartoja alkoholį, narkotines medžiagas, vykdo administracinius nusižengimus.
- Bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariai tarpusavyje bendrauja ir keičiasi informacija žodžiu, kai persiduoda pamainomis arba pamainos metu, svarbią informaciją fiksuoja raštu, kurią gali pasiskaityti kiekvienas komandos narys, kilus neaiškumams ar prireikus perduoti reikalingą informaciją komandos nariai ją perduoda telefonu, bendravimas tarp kolegų taip pat vyksta gyvų ir virtualių susitikimų metu. Sprendimus komandos nariai priima išklausydami vieni kitų nuomones, bei atsižvelgdami į tėvų globos netekusių vaikų išsakytus pastebėjimus, bei nuomones, komandos nariai diskutuoja tarpusavyje ieškodami tinkamiausio problemos sprendimo būdo, siekdami priimti geriausią ir tinkamiausią sprendimą susidėlioja galimo sprendimo plusus ir minusus, o priimdami sudėtingesnius problemų sprendimus komandoje, jos nariai tariasi su administracijos atstovais.
- Socialinių darbuotojų nuomone, sėkmingo komandinio darbo kriterijai yra komandos narių: atsakomybės jausmas, vieningas požiūris, bendro tikslo siekimas, vieningas taisyklių

laikymasis, bendradarbiavimas, palaikymas, pagarba. Veiksniai trukdantys vyksti sėkmingam komandiniam darbui socialinių darbuotojų teigimu yra: komandos narių bendrų susitarimų nesilaikymas, skirtingos komandos narių vertybės, skirtingas komandos narių požiūris, komandos narių išsilavinimo trūkumas.

REKOMENDACIJOS

Socialiniams darbuotojams, dirbantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose:

- Skatinti toleranciją, bei geresnius santykius su bendruomeninius vaikų globos namus supančia bendruomene, bendraujant su jais individualių ir grupinių pokalbių pagalba, bei įtraukiant bendruomenės narius į bendras veiklas: šventes, aplinkos tvarkymo talkas ir pan.
- Užmegzti glaudesnius ryšius su bendruomene, šviečiant bendruomenės narius apie tai kokia pagalba teikiama vaikams gyvenantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose, paaiškinti jiems apie kylančius sunkumus, supažindinti globojamus vaikus su bendruomenės nariais, stengtis įtraukti bendruomenė narius į bendrą komandinį darbą teikiant pagalbą tėvų globos netekusiems vaikams.
- Įtraukti biologinius globojamų vaikų tėvus į bendrą komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams, kviečiant juos dalyvauti bendrose, bei asmeninėse vaikų vaikų šventėse, palaikant ir pastiprinant tėvus morališkai, organizuojant savitarpio pagalbos ir paramos grupes tėvams.

Socialinių darbuotojų padėjėjams, dirbantiems bendruomeniniuose vaikų globos namuose:

- Laikytis komandoje esančių bendrų susitarimų, bei taisyklių, vadovautis bendromis vertybėmis, kurios geriausiai atitiktų globojamų vaikų interesus.

Bendruomeninių vaikų globos namų administracijai:

- Siekiant užtikrinti kokybiškesnias ir efektyvesnias paslaugas tėvų globos netekusiems vaikams, bei efektyvesni komandinį darbą bendruomeniniuose vaikų globos namuose, organizuoti komandos nariams (socialiniams darbuotojams ir socialinių darbuotojų padėjėjams) mokymus, seminarus, kursus susijusius su komandiniu darbu, kurie leistų komandos nariams geriau suprasti kaip veikia komandinis darbas, komandos nariai išmoktų, kaip reikia spręsti iškilusias problemas kartu, kad vyktų teisingas darbų, pareigų pasiskirstymas komandoje ir pan.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

- Internete, televizijoje, radijuje, bei spaudoje aktyviai skleisti gerą patirtį susijusią su bendruomeniniais vaikų globos namais, kuri keistų, susidariusius neigiamus stereotipus visuomenėje, bei bendruomenėse, kurios supa bendruomeninius vaikų globos namus, skatintų juos būti tolerantiškesniais, pakantesniais, supratingesniais tėvų globos netekusiems vaikams.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Adomaitienė J., Balčiūnienė R., (2017). Asmenų, dirbančių socialinių paslaugų sektoriuje, kompetencijos ir jų tobulinimo galimybės. *Andragogika*, 1(8), 71-93.
2. Adomaitienė, J., ir Balčiūnienė, R. (2017) .Asmenų, dirbančių socialinių paslaugų sektoriuje , kompetencijos ir jų tobulinimo galimybės. *Andragogika*, 1 (8), 71-93.
3. Adomaitis, M., Vaitiekienė, N. (2016). Socialinių darbuotojų patyčių prevencinė veikla vaikų globos namuose. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 1(12) 53-61.
4. Aleksandravičiūtė, B., Liekis, K. (2020). Komandinio mokymo(si) strategijos adaptavimo galimybės Lietuvos universitetinėse bakalauro studijose. *Pedagogikos studijos / Pedagogika* . 137 (1), 25–45.
5. Alifanovienė, D., Vaitkevičienė, A., Kauneckienė, D. (2015). Laikinosios vaikų globos situacijos dalyvių bendravimo ypatumų analizė. *Specialusis ugdymas*, 1 (32), 229-244.
6. Alytaus miesto šeimos centro direktoriaus 2019 m. sausio 7 d. Įsakymu Nr. 2V. „Alytaus miesto šeimos centro bendruomeninių vaikų globos namų veiklos aprašas“. Prieiga per internetą: <http://alytausvaikai.lt/wp-content/uploads/2019/08/BVGN-veiklos-aprasas.pdf>
7. Babinskas, S., Kanapeckienė, V. (2019). Nepageidaujamų įvykių valdymo patirtis užsienio šalyse. *Visuomenės sveikata*, 4(87), 20-29.
8. Bagdonienė, D., ir Simanavičienė, A. (2012). Efektyvios projektų komandos ugdymas. *Economics & Management*, 17(3), 1165–1170. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitlykla.mruni.eu/10.5755/j01.em.17.3.2138>
9. Baravykaitė-Dagienė, A., Burvytė, S. (2019). Pedagogų nuostatos dėl komandinės lyderystės raiškos ikimokyklinio ugdymo įstaigų projektinėje veikloje. *Socialinis ugdymas / Social education*, 2, 37–53.
10. Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14. Prieiga per internetą: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S2352900816000029?token=724834ADEAA37C18E31420AA5B9231CA3383F84C0B9F852F5A4F297B8A91E8EAD4EACFD3A98B8ED5B61D7D9BEF20956E>
11. Bidvas K., Gailienė I. (2010). Globos namų auklėtinių profesinių ketinimų ir jų realizavimo ypatumai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1 (26), 60-67.
12. Burvytė, S., Kocai, E. (2017). Socialinių darbuotojų požiūris į vaikų globos namuose augančių vaikų ryšius su biologiniais tėvais. *Social Education / Socialinis Ugdymas*, 45(1), 62–79. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitlykla.mruni.eu/10.15823/su.2017.5>

13. Čižikienė, J. (2018). Institutional care system transformation: trends and perspectives for the development of child care institution. *Education reform in comprehensive school*, 2, 22-35.
14. Danauskaitė, D., Krančiukaitė-Butylkinienė, D. (2019). Šeimos gydytojų požiūris į komandinį darbą pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigose. *Visuomenės sveikata*, 3 (86), 81-87.
15. Dragu, L.M. (2019). Deinstitutionalization of youth under institutional care: transition from institutional care to independent life. *Evista Universitară de Sociologie*, 1, 271 – 281. Prieiga per internetą: <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2019-10/24.-MIHAELALEONTINADRAGU-DEINSTITUTIONALIZATION-OF-YOUTH-UNDER-INSTITUTIONAL-CARETRANSITION-FROM-INSTITUTIONAL-CARE-TO-INDEPENDENT-LIFE.pdf>
16. Driskell, J. E., Salas, E., & Driskell, T. (2018). Foundations of teamwork and collaboration. *American Psychologist*, 73(4), 334–348. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1037/amp0000241>.
17. Dromantienė, L., Indrašienė, V., Sadauskas, J. (2016). Refleksija profesinėje socialinio darbuotojo veikloje. *Socialinis darbas*, 14(1), 6–20.
18. Dudaitė, J. (2016). Globos namų auklėtinių verslumo kompetencijos kaip pasiruošimo savarankiškam gyvenimui prielaida. *Socialinis darbas*, 14(1), 92–104.
19. Eidukevičiūtė, J., Večkienė, N. (2014). Profesinio identiteto formavimasis socialinio darbo praktikoje: komunikacinės kompetencijos aktualizavimas. *Bridges / Tiltai*, 4, 37–56. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.15181/tbb.v68i4.948>
20. Eismontienė, G., Gedrimė, L., Žilinskienė, R., Kurienė, A., Davydenko, E., Fatkulina, N. (2020). Greitosios medicinos pagalbos stoties specialistų komandinio darbo efektyvumas. *Sveikatos mokslai / health sciences in eastern Europe*, 2, 39-144.
21. Ervin, J. N., Kahn, J. M., Cohen, T. R., Weingart, L. R. (2018). Teamwork in the intensive care unit. *American Psychologist*, 73(4), 468–477. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1037/amp0000247>
22. Gaižauskaite, I., ir Valavičiene, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vilnius: Registrų centras.
23. Genienė, R. (2020). Decovidacija = deinstitucionalizacija. Savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 21, 26–36. Prieiga per internetą: <file:///C:/Users/1/Downloads/69476553.pdf>
24. Gražulis, V. (2014). *Komandinis darbas organizacijose*. Mokslo studija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
25. Gražulis, V., Račelytė, D., Dačiulytė, R., Valickas, A., Adamonienė, R., Sudnickas, T., Raišienė, A. G. (2015). *Žmoniškųjų išteklių valdymas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

26. Gricius, S. (2018). Projekto vadovo kaip lyderio elgsena komunikacijos, multikultūriškumo, komandos formavimosi aspektais. *Mykolo Romerio Universitetas*, Vilnius. I-69, 40-45.
27. Gudžinskienė V., Jaruševičienė, Ž. (2010). Socialinių darbuotojų, dirbančių vaikų globos namuose, pažintinių ir praktinių gebėjimų raiška. *Socialinis ugdymas: Socialinio aktyvumo ugdymas*, 13 (24), 111-118.
28. Gudžinskienė V., Augutavičius R. (2014). Vaikų globos namų auklėtinių pasirengimas savarankiškam gyvenimui. *Mokytojų ugdymas*, 23 (2), 18–33.
29. Gudžinskienė, V., Navaitis, G. (2016). Įvaikinimas: deinstitucionalizacija - palankių sąlygų vaikui augti šeimoje prielaidų sudarymas. *Socialinis darbas* 14(2), 134–147.
30. Gudžinskienė, V., Raudeliūnaitė, R., Uscila, R. (2017). Socialinių darbuotojų patirtys rengiant vaikus savarankiškam gyvenimui bendruomeniniuose vaikų globos namuose. *Pedagogy Studies / Pedagogika*, 125(1), 158–174.
31. Gūtmanė, S. (2018). Karitatyvinis socialinis darbas kaip naujovė nuo antikos laikų. *Tiltai / Tiltai* 78 (1): 115–123.
32. Gvaldaitė, L. (2017). Pasveikinimas globėjų šeimose: patirtis kuriant naują kultūrą. *Socialinė Teorija, Empirija, „Politika Ir Praktika*, 14 , 48–63. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15388/STEPP.2017.14.10415>
33. Gvaldaitė L., Šimkonytė S. (2016). Vaikų globos namų deinstitucionalizacija Lietuvoje: ar „vežimas“ judės į priekį? *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 12, 55-73.
34. Institucinės globos Pertvarkos I-ojo etapo vertinimas. Galutinė vertinimo ataskaita. (2020). Prieiga per internetą: <http://www.pertvarka.lt/wp-content/uploads/2016/07/Pertvarkos-vertinimo-ataskaita.pdf>.
35. Istomina, N., Šakienė L., Bagdonas R., Bakaitė I.(2013). Komandinio darbo operacinėje efektyvumo vertinimas operacinės komandos narių požiūriu. *Sveikatos mokslai/slauga*, 1, 155-160.
36. Janutaitė, Š., Vosyliūtė, V., Vizgirdaitė, J., Taras, V. (2015). Cross-cultural Virtual Group Work: Cooperation vs. Collaboration (Case of Project 'X-Culture'). *Social Sciences*, 88(2), 66–88.
37. Kiaunytė, A., Lygnugarienė, V. (2019). Vaiko globos sisteminė pertvarka kaip iššūkis socialinių darbuotojų profesionalumui: kas parodo supervizijos ir intervizijos poreikį? *Socialinis darbas*, 23 (1), 69–94.
38. Klimovienė, G., Barzdžiukienė, R. (2018). Komandinio darbo įtaka studentų akademiniam pasiekimams anglų verslo kalbos pratybose. *Aukštųjų mokyklų vaidmuo visuomenėje: iššūkiai, tendencijos ir perspektyvos*, (1) 7, 82-88.
39. Krishnaswami, U., Kuttappan, S. M. (2019). Behavioral and Emotional problems of Children under institutional care in Coimbatore District of Tamil Nadu. *Indian Journal of Community Health*, 31(2), 273–278.

40. Landon, L. B., Slack, K. J., & Barrett, J. D. (2018). Teamwork and collaboration in long-duration space missions: Going to extremes. *American Psychologist*, 73(4), 563–575. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1037/amp0000260>
41. Lietuvos Respublikos 2004 m. vasario 9 d. nutarimu Nr. 142 patvirtintas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitos, 20 straipsnis . Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.226757?jfwid=tu0odnr7e>
42. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Trečioji knyga. Šeimos teisė, 3.252 str. (2000) .*Valstybės žinios* ,74-2262.
43. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 601501.
44. Lietuvos Respublikos konstitucija 38 straipsnis. Prieiga per internetą: <https://www.lrk.lt/lietuvos-respublikos-konstitucija/3-skirsnis-visuomene-ir-valstybe/46-38-straipsnis>
45. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-92 „Dėl Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei Socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 2 - 79.
46. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. A1-92 „Dėl Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei Socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo“. *Žin.*, 2006, Nr. 43-1569.
47. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. Vasario 14 d. įsakymas Nr. A1-83. „Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planas“ . Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e4169490984411e3aad2c022318814db?jfwid=q8i88kxrr>
48. Lietuvos Respublikos Socialinių paslaugų įstatymas (2006). *Valstybės žinios*, 2006-02-11, Nr. 17-589.
49. Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas (2019). *Valstybės žinios*, 33(8070).
50. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. Spalio 13 d. Nr. 1279, Nu t a r i m a s: „Dėl našlaičių ir tėvų globos netekusių vaikų rėmimo ir integravimo į visuomenę 2005–2008 metų programos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.242995?jfwid=ou0hp61d>

51. Lietuvos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2018 metų veikos ataskaita. Prieiga per internetą: <https://vaikoteises.lt/media/file/ataskaitos/2018%20m.%20veiklos%20ataskaita.pdf>
52. Lipinskienė, D., Siudikas, L. (2018). Darbuotojų verslumą įgalinanti aplinka: teorinės išvalgos. *Taikomieji tyrimai studijose ir praktikoje*, Nr.14, 101-109
53. LR bendruomeninių vaikų globos namų veiklos aprašas (2020). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/d23e33c0795e11eaa38ed97835ec4df6?positionInSearchResults=15&searchModelUUID=7e2cdae3-d898-43b2-ad66-e9fbfd662952>
54. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-386 (2019, p. 8): dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 20 d. Įsakymo nr. A1-46 „dėl socialinės globos normų aprašo patvirtinimo“ pakeitimas. Prieiga per internetą: [file:///C:/Users/1/Downloads/A1-386_2019%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/A1-386_2019%20(3).pdf)
55. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakyme „Dėl Socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvų patvirtinimo“ pakeitimas Nr. A1-461 2017 m. rugsėjo 4 d. *TAR, 2017-09-05, Nr. 14202*. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/759932e0927611e7b856d044dd98eceb>
56. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įstatymas Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo. *Valstybės žinios*, 2006-04-20, Nr. 43-1569
57. Mathieu, J.E, Wolfson M.A, Park S.(2018). The evolution of work team research since Hawthorne. *Am Psychol.* 73(4),308–21.
58. Mikuličiūtė, V.(2012). Komandos sutelktumo, pasitikėjimo ja, suvokto aš ir kolektyvinio efektyvumo, patiriamo streso ir veiklos efektyvumo sąveika karinėse komandose. *Psichologija*, 46, p. 105-122..
59. Nordbäck, E. S., & Espinosa, J. A. (2019). Effective Coordination of Shared Leadership in GlobalVirtual Teams. *Journal of Management Information Systems*, 36(1), 321–350.
60. Petrauskaitė, K., Korsakienė, R. (2019). Sėkmingas organizacinių pokyčių valdymas. In *23rd Conference for Young Researchers" Economics and Management"*, 1-12. Prieiga per internetą: <http://jmk.vvf.vgtu.lt/index.php/Verslas/2020/paper/viewFile/666/207>
61. Rimkus, V. (2016). Socialinės pagalbos poreikis šeimoje globojamam vaikui ir jo globėjui: globėjų požiūrio analizė. *Tiltai / Tiltai*, 73 (1), 105–131. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaityla.mruni.eu/10.15181/tbb.v73i1.1268>
62. Rimkus, V., ir Žemgulienė, S. (2013). Socialinės rizikos šeimų socialinio tinklo ir jo teikiamo socialinio palaikymo aspektai. *Tiltai*, 1, 169-184.

63. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija*. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/323497804_Kokybiniu_tyrimu_duomenu_rinkimo_metodologija
64. Salas, E., Reyes, D. L., & McDaniel, S. H. (2018). The science of teamwork: Progress, reflections, and the road ahead. *The American Psychologist*, 73(4), 593–600. Prieiga per internetą: <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1037/amp0000334>
65. Samašonok K.(2013). Globos namuose gyvenančių vaikų ir paauglių savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymas: pasiekimai, sunkumai, sprendimai . *Pedagogika*, 110,103-114.
66. Samašonok, K. (2015). Globos namų auklėtinių teisės gyventi šeimoje įgyvendinimas: globos namų darbuotojų požiūris. *Pedagogika*, 2, 217–238.
67. Sociologinis tyrimas „Lietuvos gyventojų požiūris į institucinės globos pertvarką“ rezultatų ataskaita (2016), 1-58. Prieiga per internetą: https://vaikoteises.lt/media/file/globos%20pertvarka2/tyrimas_apie_gyventoju_poziuri_i.pdf
68. Šakienė, L., Šalkauskienė, D., Būta, M., Istomina, N.(2015). Slaugytojų nuomonė: komandos sutelktumo įvertinimas. *Sveikatos mokslai / Health sciences in eastern Europe*, 4, 95-101.
69. Šilalės rajono socialinių paslaugų namų direktoriaus 2020 m. vasario 28 d. Įsakymo Nr. S1-67. „Pajūrio paramos šeimai padalinio socialinio darbuotojo padėjėjo vykdančio veiklą bendruomeniniuose vaikų globos namuose pareigybės aprašymas“. Prieiga per internetą: <file:///C:/Users/1/Downloads/Socialinio-darbuotojopad%C4%97j%C4%97jovykdan%C4%8Dio-veikl%C4%85-bendruomeniniuose-vaik%C5%B3-globos-namuose-pareigyb%C4%97s-apra%C5%A1ymas.pdf>
70. Toliušytė, Ž., Plaušinitienė, A. (2015). Vaikų, gyvenančių globos namuose, savarankiško gyvenimo įgūdžių raiška. *Studies in Modern Society*, 6(1), 130–139.
71. Torrente, P., Salanova, M., Llorens, S., Schaufeli, W. B. (2012). Teams make it work: How team work engagement mediates between social resources and performance in teams. *Psicothema*, 24(1), 106–112.
72. UNICEF, (2010). At Home or in a Home?: Formal Care and Adoption of Children in Eastern Europe and Central Asia. 1-69. Prieiga per internetą: <http://www.socialserviceworkforce.org/system/files/resource/files/At%20Home%20or%20In%20a%20Home%20Formal%20care%20and%20adoption%20of%20children%20in%20Eastern%20Europe%20and%20Central%20Asia.pdf>
73. Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro direktoriaus 2020 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 1-157. „Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašymas“. Prieiga per internetą:

- https://gerovescentras.utenal.m.lt/images/2020_Pareigybes/BVGN_padalinio_socialinio_darbuotojo_pareigybs_apraymas.pdf
74. Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro direktoriaus 2020-03-26 įsakymu Nr. 1-44 „Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro atitikties socialinės globos normoms įsivertinimo ataskaita“. Prieiga per internetą:
https://gerovescentras.utenal.m.lt/images/Dokumentai/2020_dokumentai/Isiveertinimo_ataskaita_2019.pdf
75. Vaicekauskienė V. (2015). Komandinio darbo svarba socialiniame darbe. *Socialinė Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika*, 1, 118-122. Prieiga per internetą:
<https://doi.org/10.15388/STEPP.2001.0.8512>
76. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 metų veiklos ataskaita (2020). Nr. 5-1. 1-163 psl. Prieiga per internetą:
<https://vaikoteises.lt/media/file/2019/2019%20m.%20veiklos%20ataskaita%203.pdf>
77. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2018 metų veiklos ataskaita. (2019). Nr. 5-1. 1-240 psl. Prieiga per internetą:
<https://vaikoteises.lt/media/file/ataskaitos/2018%20m.%20veiklos%20ataskaita.pdf>
78. Valužytė, L., Žebrauskaitė, A. (2020). Asmeninių stiprybių perspektyva dirbant su vaikais našlaičių namuose. *Klaipėda: Klaipėdos valstybinė kolegija*, 1 (11), 478-487.
79. Varžinskienė, L., Vyšniauskytė-Rimkienė, J., Motiečienė, R. (2013). Darbo su socialinės rizikos šeimomis tarpsektorinės komandos modelis pirminės sveikatos priežiūrossistemoje. *Filosofija, Sociologija*, 24(4), 200–208.
80. Večkienė, N. P., Brunevičiūtė, R., Eidukevičiūtė, J. (2018). Tarpdisciplininis bendradarbiavimas kuriant vienijančią aplinką. *Bridges / Tiltai*, 78(1), 95–114. Prieiga per internetą: <https://doi.org/skaitykla.mruni.eu/10.15181/tbb.v78i1.1759>
81. Verseckaitės G., Snieškienės D. (2011). Socialinio darbuotojo vaidmenų konfliktai dalyvaujant vaiko paėmimo iš šeimos procese. *Socialinis darbas*, 7, 131-151, 204.
82. Vilkaitė-Vaitonė, N., Sologubas, S. (2019). Darbuotojų lojalumą lemiantys veiksniai verslo organizacijose: teorinės išvalgos. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 49 (1), 27- 34.
83. Vyšniauskytė-Rimkienė, J., Matulevičiūtė, D. (2016). Tėvų įgūdžių ugdymas grupėse: atspindinti socialinių darbuotojų praktika. *Socialinis darbas: patirtis ir metodai*, 18, 77–91.
84. World Health organization (2012). Being an effective team player, 1-5. Prieiga per internetą:
https://www.who.int/patientsafety/education/curriculum/course4_handout.pdf.
85. Žalimienė L. (2007). *Vaičių socialinės globos kokybė ir jos vertinimas*. Metodinė priemonė. Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 1- 272.

86. Žydžiūnaitė, V. (2011). *Baigiamojo darbo rengimo metodologija*. Klaipėdos valstybinė kolegija. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/filai/ESFproduktai/2012_Baigiamojo_darbo_metodologija.pdf?fbclid=IwAR0DYXFrDueoGXudoT8ceVbinUWg4dQDZ6rGMU82XX9Wh-0pB84Zv1PtfJs
87. Žydžiūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.

SANTRAUKA

Baigiamojo darbo temos pavadinimas – Komandinis darbas bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Darbo tikslas. Atskleisti komandinio darbo bendruomeniniuose vaikų globos namuose specifiką.

Darbo uždaviniai: 1. Pateikti socialinio darbo su vaikais, likusiais be tėvų globos, bendruomeniniuose globos namuose teorinę analizę.

2. Atskleisti komandinio darbo bendruomeniniuose globos namuose teorinius pagrindus.

3. Atskleisti komandinio darbo bendruomeniniuose globos namuose ypatumus, remiantis socialinių darbuotojų patirtimi.

Tiriamieji: socialiniai darbuotojai: 1) Turintys aukštojo socialinio darbo išsilavinimą; 2) Dirbantys socialiniais darbuotojais, bendruomeniniuose vaikų globos namuose; 3) Turintys ne mažesnę, kaip 1 metų darbo patirtį dirbant su tėvų globos netekusiais vaikais bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Tyrimo metodai: *teoriniai* – mokslinės literatūros šaltinių ir dokumentų analizė; *empiriniai* – duomenų rinkimui naudotas pusiau struktūruotas interviu metodas, tyrimo duomenų analizei taikytas turinio (content) analizės metodas.

Tyrimo rezultatai.

- Socialiniai darbuotojai yra bendruomeninių vaikų globos namų komandos lyderiai, atsakingi už: dokumentacijos pildymą, vaikų aprūpinimą jiems reikalingomis prekėmis, vaikų ruošimą savarankiškam gyvenimui, vaikų sveikatos priežiūrą, vaikų užimtumą, vaikų atstovavimą, bendravimą su globojamais vaikais, ryšių palaikymą su vaikams artimais asmenimis.
- Bendruomeninių vaikų globos namų komandos bendravimas ir informacijos keitimasis vyksta: darbuotojams keičiantis paminomis ir pamainos metu; užrašant informaciją; perduodant informaciją telefonu; bendraujant virtualiai; planuojantis darbus; bendraujant susirinkimų metu. Sprendimai bendruomeninių vaikų globos namų komandoje yra priimami: diskutuojant; išklausan komandos narių nuomones; pasitariant su administracija; išklausan tėvų globos netekusių vaikų nuomones; pasitelkiant plusų ir minusų sistemą.
- Sėkmingo komandinio darbo kriterijai yra komandos narių: atsakomybės jausmas, vieningas požiūris, bendro tikslo siekimas, vieningas taisyklių laikymasis, bendradarbiavimas, palaikymas, pagarba. Veiksniai trukdantys vyksti sėkmingam komandiniam darbui: komandos narių bendrų susitarimų nesilaikymas, skirtingos komandos narių vertybės, skirtingas komandos narių požiūris, komandos narių išsilavinimo trūkumas.

Raktiniai žodžiai: bendruomeniniai vaikų globos namai; komandinis darbas; socialiniai darbuotojai; tėvų globos netekę vaikai.

SUMMARY

Title of the final project - Teamwork in community-based care homes for children.

Aim of the project: to reveal the particularity of teamwork in community-based care homes for children.

Objectives of the project: 1. To present the theoretical analysis of social work with children deprived of parental care in community-based care homes.

2. To reveal the theoretical bases of teamwork in community-based care homes.

3. To reveal the peculiarities of teamwork in community-based care homes on the basis of social workers' experience.

Subjects: social workers: 1) with higher education in social work; 2) working as social workers in community-based care homes for children; 2) having at least 1 year of work experience gained from work with children deprived of parental care in community-based care homes for children.

Research methods: *theoretical* - analysis of scientific literature sources and documents; *empirical* - a semi-structured interview method was used for data collection, a content analysis method was used for the analysis of research data.

Research results:

- Social workers are team leaders in community-based care homes for children responsible for: completing documentation, providing children with the products they need, preparing children for independent living, health care of children, employment of children, representation of children, communication with children in care, maintaining contact with persons who are close to children.
- Communication of the team of community-based care homes for children and exchange of information takes place: during a shift handover and on-shift; by the means of recording of information; transmission of information by telephone; virtual communication; planning of works; communication during meetings. Decisions in the team of community-based care homes for children are made: by the means of discussion; listening to the opinions of team members; consulting the administration; listening to the opinions of children deprived of parental care; through a plus/minus system.
- The criteria for successful teamwork are team members' sense of responsibility, uniform approach, pursuit of a common goal, unified adherence to rules, cooperation, support, respect. Factors hindering successful teamwork: non-compliance with common agreements of team members, different values of team members, different attitudes of team members, lack of education of team members.

Key words: community-based care homes for children; teamwork; social workers; children deprived of parental care.

PRIEDAI

1 priedas

INTERVIU SU SOCIALINIAIS DARBUOTOJAIŠ

I BLOKAS. Komandinis darbas ir darbų pasidalijimas BVGN

1. Papasakokite kas sudaro komandą BVGN?
2. Koks Jūsų vaidmuo komandoje? Kokią pagalbą tiekiate Jūs?
3. Koks kitų komandos narių vaidmuo komandoje?
4. Papasakokite, kaip organizuojamas komandinis darbas BVGN? Papildomi klausimai: *kas inicijuoja komandinį darbą?*
5. Papasakokite, kaip socialinio darbuotojo padėjėjai prisideda prie komandinio darbo sėkmės? Papildomi klausimai: *kokių trukdžių komandiniam darbui sukelia socialinio darbuotojo padėjai? Gal galėtumėte pateikti pavyzdžių?*
6. Papasakokite su kokiais iššūkiais ir problemomis susiduriate dirbdami komandinį darbą (-us) BVGN?
7. Kaip bendruomenė prisideda prie komandinio darbo sėkmės? Papildomi klausimai: *kaip bendruomenė galėtų prisidėti, kad BVGN vaikai būtų parengiami sėkmingesniai gyvenimui išėjus iš institucijos?*
8. Kokie yra sėkmingo komandinio darbo kriterijai? Kas trukdo sėkmingam komandiniam darbui?

II BLOKAS. Globojamų vaikų problemos ir jų įveikos būdai pasitelkus komandinį darbą

1. Papasakokite kokioms problemoms spręsti BVGN telkiamos komandos? Pateikite pavyzdžių.
2. Kaip priimami sprendimai komandoje?
3. Papasakokite, kaip biologiniai vaikų tėvai yra įtraukiami į komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams? Papildomi klausimai: *kokia įtaką biologiniai vaikų tėvai daro komandos sprendimų priėmimas? Koku būdu galima biologinius tėvus labiausiai pritraukti, kokios sėkmės patirtys?*
4. Kaip Jums atrodo, kokias problemas pavyksta išspręsti komandoje?
5. Kokių nepavyksta? Papildomi klausimai: *į ką kreipiatės pagalbos? Kas padeda? Pasidalinkite patirtimi, kai kreipėtės pagalbos ir nepadėjo.*
6. Iš ko norėtumėt sulaukti daugiau pagalbos, dėmesio, kad būtų išspręstos BVGN vaikams kylančios problemos?

1 lentelė. Interviu klausimyno sąsajos su teorine magistrinio darbo dalimi

Klausimų blokas	Klausimai	Klausimą pagrindžiantys teiginiai
Komandinis darbas ir darbų pasidalijimas BVGN	1. Papasakokite kas sudaro komandą BVGN?	„BVGN padalinyje vienoje komandoje dirba socialinis darbuotojas kartu su socialinio darbuotojo padėjėju, darbuotojai dirba pagal slenkantį darbo grafiką“ (Utenos šeimos ir vaiko gerovės Centro atitikties socialinės globos normoms įsivertinimo ataskaita, 2020, p. 47-48).
	2. Koks Jūsų vaidmuo komandoje? Kokią pagalbą tiekiate Jūs?	Atlikus dokumentų analize galima teigti, kad bendruomeninių vaikų globos namų komandos lyderis yra socialinis darbuotojas, kaip teigia tyrusios Baravykaitė-Dagienė ir Burvytė (2019, p.49): „komandos lyderio funkcija prasideda nuo komandos formavimosi stadijos ir tęsiasi iki pat komandos veiklos pabaigos, komandos lyderis dalyvauja visose komandos veiklose ir veikia kartu su komanda formuojant komandą, ieškant problemų sprendimo būdų, koordinuojant komandos darbą, teikiant grįžtamąjį ryšį, komandos lyderio patikimumas daro įtaką komandinio darbo efektyvumui“.
	3. Koks kitų komandos narių vaidmuo komandoje?	Pagrindiniai išryškėja socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo atliekamų funkcijų BVGN skirtumai: socialinis darbuotojas vykdo tarpinstitucinį bendradarbiavimą, taip pat bendradarbiauja su socialiniais partneriais, nevyriausybinėmis organizacijomis, fondais, rėmėjais, vaikų esamais bei potencialiais globėjais, biologiniais tėvais, giminaičiais, o socialinio darbuotojo padėjėjas bendradarbiauja tik su socialiniais darbuotojais, kitais socialinio darbuotojo padėjėjais, bei kitais Centro specialistais, vaiko tėvai, giminaičiai ir tik socialinis darbuotojas yra atsakingas už vedama dokumentaciją BVGN t.y. rengiamus vaikų individualios globos planus, vaikų asmens bylas, dokumentus išvykstantiems ir išvykusiems iš BVGN vaikams, dokumentus dėl kišenpinigių išmokėjimo, nes visa tai neįeina į socialinio darbuotojo padėjėjo vykdomas funkcijas. (Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašymas (2020, p. 2-3); Pajūrio paramos šeimai padalinio socialinio darbuotojo padėjėjo vykdančio veiklą bendruomeniniuose vaikų globos namuose pareigybės aprašymas (2020, p. 2-3).
	4. Papasakokite, kaip organizuojamas komandinis darbas BVGN? Papildomi klausimai: <i>kas inicijuoja komandinį darbą?</i>	Gudžinskienė, Raudeliūnaitė, Uscila, (2017, p.169) nurodo, jog: „nors bendruomeniniuose vaikų globos namuose pagrindinis bendradarbiavimas vyksta tarp socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų, pripažįstama, kad pagalba įveikiant sunkumus tėvų globos netekusiems vaikams nėra tik vieno specialisto darbas, tam reikalingas komandinis darbas, todėl socialiniai darbuotojai ir jų padėjėjai bendradarbiauja su kitose institucijose dirbančiais specialistais: psichologais, socialiniais pedagogais ir specialiaisiais pedagogais, vaiko teisių apsaugos ir kitais specialistais, taip dalindamiesi bendra atsakomybe, patarimais, pagalba vieni kitiems vardan bendro tikslo“. LR socialinės apsaugos ir darbo ministro (2006, p.3) įstatyme Nr. A1-92 „Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo“ nurodoma, kad: „socialinis darbuotojas turi organizuoti socialinių darbuotojų padėjėjų veiklą, telkti juos bei kitus įstaigos, įmonės ar organizacijos, kurioje jis dirba, specialistus bendrai komandinei veiklai, o socialinio darbuotojo padėjėjas dirba socialinį darbą pagal socialinio darbuotojo nurodymus ir jam vadovaujant, socialinio darbuotojo padėjėjas ir socialinis darbuotojas glaudžiai bendradarbiauja siekdami geriausio žmogaus intereso“.

	5. Papasakokite, kaip socialinio darbuotojo padėjėjai prisideda prie komandinio darbo sėkmės? Papildomi klausimai: <i>kokių trukdžių komandiniam darbui sukelia socialinio darbuotojo padėjėjai? Gal galėtumėte pateikti pavyzdžių?</i>	Socialinio darbuotojo padėjėjai bendradarbiauja su socialiniais darbuotojais, kitais socialinio darbuotojo padėjėjais, bei kitais Centro specialistais, vaiko tėvai ir giminaičiais. (Utenos šeimos ir vaiko gerovės centro bendruomeninių vaikų globos namų padalinio socialinio darbuotojo pareigybės aprašymas (2020, p. 2-3); Pajūrio paramos šeimai padalinio socialinio darbuotojo padėjėjo vykdančio veiklą bendruomeniniuose vaikų globos namuose pareigybės aprašymas (2020, p. 2-3)).
	6. Papasakokite su kokiais iššūkiais ir problemomis susiduriate dirbdami komandinį darbą (-us) BVGN?	Pasak Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos (2017, p.170) : „socialiniai darbuotojai, ruošdami vaikus savarankiškam gyvenimui, susiduria su vaikų buitinių įgūdžių (maisto gaminimo, apsipirkimo parduotuvėje, mokesčių mokėjimo), socialinių įgūdžių (bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių ugdymosi ir pritaikymo, veiklos organizavimo) ir asmeninių įgūdžių (adekvataus savęs vertinimo, savikontrolės įgūdžių ir pasitikėjimo savimi įgūdžių) ugdymo(si) sunkumais“. Čižikienė (2018, p. 33) pabrėžia, kad: „visuomenėje dažnai vyrauja neigiami stereotipai, akcentuojama, kad vaikai gyvenantys vaikų globos namuose yra linkę į nusikalstamumą, alkoholio, tabako, narkotinių medžiagų vartojimą, turi elgesio ir emocijų sutrikimų, todėl perkeliant institucinę vaikų globą į bendruomeninius vaikų globos namus dažnai tokia kaimynystė nedžiugina aplink supančios bendruomenės“.
	7. Kaip bendruomenė prisideda prie komandinio darbo sėkmės? Papildomi klausimai: <i>kaip bendruomenė galėtų prisidėti, kad BVGN vaikai būtų parengiami sėkmingesniai gyvenimui išėjus iš institucijos?</i>	Institucinės globos pertvarkos I-ojo etapo vertinimo galutinės ataskaitos duomenimis (2020, p. 88) : „pagrindinis iššūkis BVGN integruojantis į bendruomenę vis dar išlieka neigiamos išankstinės visuomenės nuostatos globojamų vaikų atžvilgiu, nuostatos apie vaikų namų vaikus yra įtarumo ir priešiško tarp kaimynų priežastis, tai kelia ir daug iššūkių socialiniams darbuotojams. Pagrindinis tikslas siekiant įveikti nusigulėjusius stereotipus, darbuotojų ir globotinių pastangos užmegzti santykius, bendrauti ir rasti vietą bendruomenėje“. Remiantis šio tyrimo duomenimis (p. 90): „socialinių darbuotojų ir globojamų vaikų pastangos užmegzti glaudesnius santykius su bendruomene laikui bėgant duoda teigiamų rezultatų, nes didžiojoje dalyje BVGN santykiai su bendruomene normalizavosi, tapo draugiški. Glaudesni santykiai dažnesni rajonų centruose, kaimiškiosiose vietovėse, kurioje pačios bendruomenės yra stipresnės ir geriau organizuotos“.
	8. Kokie yra sėkmingo komandinio darbo kriterijai? Kas trukdo sėkmingam komandiniam darbui?	Aleksandravičiūtė, Liekis (2020, p.25) pažymi, kad : „komandoje dirbdami žmonės pasiekia geresnių darbo rezultatų nei dirbdami pavieniui“. Tyrusių Klimovienės ir Barzdžiukienės (2018, p. 88) atliktas tyrimas patvirtino, jog: „komandinis darbas padeda įveikti psichologinius, asmeninius bei motyvacinius skirtingumus, skatina saviugdą, bei vienodą atsakomybės prisiėmimą vardan geresnių rezultatų, o dirbant komandoje tarp jos narių vyrauja aukštas sinergijos lygis, padedantis drauge priimti ir įveikti net globalius iššūkius“.
Globojamų vaikų problemos ir jų įveikos būdai pasitelkus komandinį darbą	1. Papasakokite kokioms problemoms spręsti BVGN telkiamos komandos? Pateikite pavyzdžių.	Tyrusieji Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos (2017, p.170) nurodo, kad: „iškilusias sunkumus ugdant vaikų savarankiško gyvenimo įgūdžius socialiniai darbuotojai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose bando išspręsti pasitelkdami komandinį darbą...“. „Bendravimo sunkumus su globojamų vaikų biologiniais tėvais, socialiniai darbuotojais stengiasi išspręsti: „ pasitelkdami glaudų komandinį darbą...“ (Burvytė ir Kocai, 2017, p. 75-76).
	2. Kaip priimami sprendimai komandoje?	„Komandos nariai dalijasi vaidmenimis iš kurių kiekvienas yra lygiavertis, svarbus ir reikšmingas“ (Istomina, Šakienė, Bagdonas, Bakaitė, 2013, p.155).
	3. Papasakokite, kaip biologiniai vaikų tėvai	„Specialistai kviečia tėvus dalyvauti rengiamuose renginiuose, teikia informaciją tėvams apie vaiko savijautą, sveikatą, mokymosi ir

	<p>yra įtraukiami į komandinį darbą, teikiant pagalbą jų vaikams? Papildomi klausimai: <i>kokia įtaka biologiniai vaikų tėvai daro komandos sprendimų priėmimas? Kokiu būdu galima biologinius tėvus labiausiai pritraukti, kokios sėkmės patirtys?</i></p>	<p>elgesio rezultatus, socialiniai darbuotojai ragina vaikus rašyti laiškus savo tėvams, pasveikinti savo tėvus su didžiosiomis metų šventėmis“ (Burvytė ir Kocai, 2017, p. 75-76). Tyrusiosios Burvytė ir Kocai (2017, p. 74) akcentuoja, jog: „didžiausios problemos, trukdančios tėvams ir vaikams, gyvenantiems globos namuose, palaikyti tarpusavio ryšius, yra tėvų nesidomėjimas savo vaikais bei asocialus tėvų elgesys, toks kaip dažnas alkoholio vartojimas, kiti žalingi įpročiai, pasak specialistų tėvai dažnai girtauja, todėl nesiryžta ateiti aplankyti savo vaikų, nors dažnai gyvena tam pačiam mieste ar toje pačioje gyvenvietėje“.</p>
	<p>4. Kaip Jums atrodo, kokias problemas pavyksta išspręsti komandoje?</p>	<p>Institucinės globos pertvarkos I-ojo etapo vertinimo galutinės ataskaitos duomenimis (2020, p. 75) ugdydami globotinių savarankiškumą BVGN darbuotojai taip pat susiduria: „su globotinių motyvacijos stoka, tingėjimu, menkais asmeninės higienos įgūdžiais, taip pat vis dar vyrauja labai stiprus globojamų vaikų įsitikinimas, jog buities darbus kažkas turi atlikti už juos, šiuos sunkumus socialiniai darbuotojai bando įveikti įtraukiant globotinius į namų priežiūros bei savarankiško apsitarnavimo veiklas, bei rodydami jiems teigiamą pavyzdį“.</p>
	<p>5. Kokių nepavyksta? Papildomi klausimai: <i>į ką kreipiatės pagalbos? Kas padeda? Pasidalinkite patirtimi, kai kreipėtės pagalbos ir nepadėjo.</i></p>	<p>Gudžinskienės, Raudeliūnaitės, Uscilos (2017, p.170) nurodo, kad: „iškilusias sunkumus ugdant vaikų savarankiško gyvenimo įgūdžius socialiniai darbuotojai dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose bando išspręsti pasitelkdami komandinį darbą, į jį įtraukdami socialinius darbuotojo padėjėjus, bei kitose institucijose dirbančius specialistus“. Bendravimo sunkumus su globojamų vaikų biologiniais tėvais, socialiniai darbuotojais stengiasi išspręsti pasitelkdami glaudų komandinį darbą (Burvytė ir Kocai, 2017, p. 75-76).</p>

2 lentelė. Bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariai

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Bendruomeniniuose vaikų globos namuose su vaikais tiesiogiai dirbantys specialistai	Socialiniai darbuotojai	„Na komanda pas mus BVGN sudaro: dvi socialinės darbuotojos <...>, kurie tiesiogiai dirba su tėvų globos netekusiais vaikais gyvenančiais BVGN,...” (A) „Dvi socialinės darbuotojos ir...” (B) „ Vyr. Socialinė darbuotoja, dvi socialinės darbuotojos ir ...” (C) „Du socialiniai darbuotojai...” (D) „ Tai pas mus komandą sudaro darbuotojai: du socialiniai darbuotojai...” (E) „ Tai va mūsų BVGN komandą sudaro darbuotojai visi, kurie dirba bendruomeniniuose vaikų globos namuose, tai socialinis darbuotojas , aš socialinė darbuotoja,...” (F)
	Socialinių darbuotojų padėjėjai	„ Na komanda pas mus BVGN sudaro: <...> ir keturios socialinių darbuotojų padėjėjos, kurie tiesiogiai dirba su tėvų globos netekusiais vaikais gyvenančiais BVGN,...” (A) „...trys socialinio darbuotojo padėjėjos.” (B) „... trys socialinio darbuotojo padėjėjos.” (C) „... keturi socialinio darbuotojo padėjėjai” (D) „Tai pas mus komandą sudaro darbuotojai: <...> ir keturi socialinio darbuotojo padėjėjai.” (E) „ Tai va mūsų BVGN komandą sudaro darbuotojai visi, kurie dirba bendruomeniniuose vaikų globos namuose, <...>, socialinių darbuotojų padėjėjai...” (F)
Specialistai, kurie prireikus yra įtraukiami į bendruomeninių vaikų globos namų komandą	Bendruomenės slaugytoja	„...iškilus problemoms į komandinį darbą įtraukiame ir kitus specialistus: <...> slaugytoją,...” (A) „...dalyvauja komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti <...>, bendruomenės slaugytoja...” (F)
	Psichologas	„... tačiau iškilus problemoms į komandinį darbą įtraukiame ir kitus specialistus: psichologus,...” (A) „...mes į mėnesį kartą visada renkamės, kviečiamės psichologą,...” (E) „...dalyvauja komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti ir psichologas,...” (F)
	Mokytojai	„...tačiau iškilus problemoms į komandinį darbą įtraukiame ir kitus specialistus: <...>, mokytojus,...” (A) „... jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: vaikų mokytojus,...” (E)
	Direktorius	„...tačiau iškilus problemoms į komandinį darbą įtraukiame ir kitus specialistus: <...>, direktorę...” (A) „ Bet šiaip tai jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: <...>, direktorių,...” (E) „... direktorė dalyvauja komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti...” (F)
	Direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams	„...tačiau iškilus problemoms į komandinį darbą įtraukiame ir kitus specialistus: <...>, direktoriaus pavaduotoją socialiniams reikalams,...” (A) „ Bet šiaip tai jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: <...>, direktoriaus pavaduotoją socialiniams reikalams,...” (E) „... direktoriaus pavaduotojas, <...>, komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti...” (F)
	Globos koordinatorius	„ Bet šiaip tai jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: <...>, globos koordinatorius ir t.t.” (E) „...dalyvauja komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti <...> ir koordinatorius mūsų BVGN.” (F)

	Gydytojai	„ Bet šiaip tai jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: <...>, gydytojus,...” (E) „...dalyvauja komandoje jeigu reikia kokias rimtesnes problemas spręsti ir <...>, vaiko gydytojai ...” (F)
Vaiko netekusio tėvų globos artimųjų įtraukimas į bendruomeninių vaikų globos namų komandą	Biologiniai vaiko tėvai	„... į komandinį darbą įtraukiame ir kitus <...>, vaikų biologinius tėvus.” (A) „ Taip stengėmės įtraukti tėvus į bendrą pagalbos teikimą vaikams...” (D) „ Bet šiaip tai jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: <...>, vaiko tėvus,...” (E)
	Vaiko broliai, seserys	„ Bet šiaip tai jeigu reikia į savo komandą įtraukiam visus: <...>, vaiko <...>, jau suaugusius vaiko brolius, seseris,...” (E) „...va vienas vaikinys yra bendrauja labai su savo sesėm, o sesės yra jau vyresnės, jos irgi kažkaip tai įtakoja jo elgesį, tai jeigu mes matom, kad kažkas negerai su tuo vaiku, mes jau žinom, kad galim per tas seses įtakot jo elgesį, mes išbandom visus būdus žinokit...” (F)

3 lentelė. Socialinių darbuotojų vaidmuo bendruomeninių vaikų globos namų komandoje

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Vaidmenys, kuriuos dirbdamas bendruomeniniuose vaikų globos namuose atlieka socialinis darbuotojas	Lyderis	„ Manau, kad esu komandos lyderis...” (A) „ Manau, kad esu prie lyderių...” (B) „ Esu komandos lyderis...” (C) „...esam, kaip ir lyderės visos komandos,...” (D)
	Vadovas	„...dažnai duodu nurodymus socialinio darbuotojo padėjėjui,...” (A) „... kitiems darbuotojams duodu nurodymus,...” (C)
	Vykdytojas	„ Manau, kad esu komandos <...> ir vykdytojas...” (A) „... vykdu daug procesų bendruomeniniuose vaikų globos namuose.” (C)
	Patarėjas	„... patariu, kaip elgtis vienoje ar kitoje situacijoje,...” (A) „... pasitariame drauge su kolege, aš jai padedu,...” (B) „... kad va iškilo tokia problema reikia pasikalbėti, pasitarti.” (C)
	Prižiūrėtojas	„... prižiūriu, kad paskirtos užduotys būtų atliktos laiku.” (A) „... sužiūrim, kad visi dokumentai ir visa reikalinga informacija...” (E) „... pasižiūriu, kaip atliekamos užduotys ,ar atsakingai, ar neatsakingai...” (F)
	Iniciatorius	„Komandinį darbą savo pamainoje tai inicijuojau aš pati...” (A) „Inicijuojam komandinį darbą, tai mes socialinės darbuotojos...” (B) „... dažniausiai inicijuoja socialiniai darbuotojai...” (C) „... esam pirkimų iniciatoriais, inicijuojam...” (D)
	Problemų sprendėjas	„... taip pat sprendžiu visas vaikams iškilusias problemas.” (A) „... sprendžiu visas jiems iškilusias problemas...” (B) „... sprendžiu mokykloje iškilusias problemas,...” (C)
	Tarpininkas	„... kai į svečius ateina mūsų vaikų draugai tada daug kalbamės ir su jais, mums labai svarbu užmegzti ryšį su jų aplinka.” (D)

		„... einam konsultuojamės ir tada parėję kalbam su vaiku, mes tai vadinam per trečia asmenį, psichologas- tarpininkas- vaikas...” (E)
	Atstovas	„... mes esam dvi socialinės darbuotojos <...>, atstovaujame...” (D) „...kaip socialinės darbuotojos daugiau yra, tai kad aš daugiau atstovauju vaikus...” (E) „ Atstovauju vaikus pavyzdžiui, jeigu kokie teisminiai procesai vyksta...” (F)
	Pagalbos teikėjas	„... aš jai padedu...” (B) „Aš teikiu visą reikalingą pagalbą vaikams...” (C) „Teikiame visą pagalbą, pradedant...”(D)
	Mokytojas	„...mokau vaikus...” (B) „...mokau skaičiuoti pinigus...” (C) „... net mokytis reikia išmokyti...” (D) „...mokom vaikus ...” (F)
	Organizatorius	„... organizuoju vaikų užimtumą...” (C) „... na žodžiu organizuoju visą tą socialinį procesą...” (D)

4 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, pildant dokumentaciją

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Dokumentacijos pildymas	Tėvų globos netekusių vaikų individualaus socialinės globos plano pildymas	„...ruošiu vaikų individualios globos planus...” (A) „... na rašau individualios globos planus...” (B) „ Aš teikiu visą reikalingą pagalbą vaikams, rašau jų individualios socialinės globos planus...” (C) „...individualius socialinės globos planus pildom kartu su vaikais...” (D) „...ir individualios socialinės globos plano rašymas...” (E) „... idividualius socialinės globos planus rašom daugiau jau mes socialiniai darbuotojai...” (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų asmeninių bylų priežiūra ir pildymas	„... prižiūriu vaikų asmens bylas...” (A) „... vaikų asmeninių bylų priežiūra, sužiūrim, kad visi dokumentai ir visa reikalinga informacija būtų vaiko byloje...” (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų kišen pinigų dokumentacijos pildymas	„...tvarkau dokumentus dėl vaikų kišen pinigų...” (A) „... taip pat rūpinuosi vaikų kišen pinigų išdavimo dokumentais...”(B) „... kišen pinigų irgi fiksuojam kiek buvo nuimta, kiek išleido...” (D)
	Tėvų globos netekusių vaikų laikino svečiavimosi dokumentacijos pildymas	„... pildau svečiavimosi dokumentus, jei vaikai išvyksta svečiuotis pas tėvus ar gimines...” (B) „...pildau svečiavimosi dokumentacija...” (C)
	Tėvų globos netekusiems vaikams pirktų prekių apskaitos pildymas	„...vedam apskaitas kai perkam vaikams drabužius, avalyne registruojam kiek nupirko, ko nupirkom, kuriam vaikui nupirkom, už kokią sumą...” (D) „... o taip taip tai su kuriuo vaikas eina apsipirkt darbuotoju tas jau surenka čekius, sąskaitas <...>, tik mes jau socialiniai sudėliojam, sužiūrim sąskaitas, čekius...” (F)

5 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globo namuose, aprūpinant juos reikalingomis prekėmis

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas reikalingomis prekėmis	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas prekėmis vykdant viešuosius pirkimus	„...bet mums priklauso ir viešieji pirkimai, mes socialinės esam pirkimų iniciatoriais...“ (D) „... aišku socialinio darbuotojai turi daugiau atsakomybių pavyzdžiui ir <...> viešieji pirkimai...“ (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas maisto produktais	„...vykstu į parduotuvę perku maistą...“ (B) „... aš dar apiperku maisto...“ (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas drabužiais	„... rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: drabužiais...“ (C) „... kai perkam vaikams drabužius...“ (D) „Rūpinamės savo kontaktinių vaikų apranga...“ (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas avalyne	„... rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: <...>, avalyne...“ (C) „...kai perkam vaikams <...>, avalyne...“ (D) „Rūpinamės savo kontaktinių vaikų <...>, avalyne...“ (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas asmens higienos priemonėmis	„...vykstu į parduotuvę perku <...>, asmens higienos priemones...“ (B) „... rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: <...>, higienos priemonėmis...“ (C)
	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas buitinėmis prekėmis	„...vykstu į parduotuvę perku <...>, buitine chemiją...“ (B) „...priemonėmis visokiomis rūpinuosi: buitinėm...“ (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų aprūpinimas mokymosi priemonėmis	„...rūpinuosi jiems reikalingomis prekėmis: <...>, mokymosi priemonėmis...“ (C) „...priemonėmis visokiomis rūpinuosi: <...>, mokymosi...“ (F)

6 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globo namuose, ruošiant juos savarankiškam gyvenimui

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų ruošimas savarankiškam gyvenimui	Tėvų globos netekusių vaikų finansinio raštingumo ugdymas	„... mokau vaikus finansinio raštingumo, <...>, mokau taupyti pinigus...“ (B) „... kad jie kauptų pinigėlius ateičiai, jų nešvaistyti, mokau skaičiuoti pinigus, apgalvoti gerai savo išlaidas ir gautus pinigus...“ (C) „... , bet vis tiek mokai vaiką nusiimti tuos pinigus, kalbi apie tai kur tuos pinigus protingai gali panaudoti...“ (D) „...tada jis jau gali skaičiuotis kiek gali išleisti drabužiams , keik vaistams, mes esam pasiskirstę ir tada jie susižiūri ko labiausiai reikia ir tada perkamės, ne taip kad nueina į parduotuvę ir akiai ten viską ima, ne...“ (E) „...mokom vaikus finansinio raštingumo...“ (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų buitinių įgūdžių ugdymas	„... ir jie, kaip mes moko vaikus buitinių, <...> įgūdžių...“ (A) „... mokau vaikus visų reikalingų buitinių įgūdžių...“ (C) „... , bendruomeniniuose gyvenam, tai mes žiūrim kiek išnaudojom elektros, kiek išnaudojom vandens, dujų, vaikai patys žiūri skaitliukus, nurašo, jie mokosi to... , ...“ (E) „... mokom vaikus <...> ir namų ruošos visokius darbus atlikt...“ (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų higieninių įgūdžių ugdymas	„...ir jie, kaip mes moko vaikus <...>, asmens higienos įgūdžių...“ (A) „Teikiam visą pagalbą, pradedant visų įgūdžių ugdymu: <...>, higieninių įgūdžių, ...“ (D)

	Tėvų globos netekusių vaikų socialinių įgūdžių ugdymas	„Teikiame visą pagalbą, pradedant visų įgūdžių ugdymu: socialinių, ...” (D) „...vaikas irgi turi planuoti, kadangi vaikui pačiam planuoti dar yra sunku, tai jam padedam planuoti mes...” (E)
--	--	--

7 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, rūpinantis jų sveikata

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų sveikatos priežiūra	Tėvų globos netekusių vaikų fizinės sveikatos priežiūra	„...rūpinuosi <...> jų fizine <...> sveikata...” (A) „... rūpinuosi vaikų sveikata <...> tiek fizine...” (B) „... vežu vaikus pas gydytojus...” (C)
	Tėvų globos netekusių vaikų emocinės sveikatos priežiūra	„...rūpinuosi <...> emocine sveikata...” (A) „... rūpinuosi vaikų sveikata tiek emocine...” (B) „... rūpinuosi emocine vaikų būseną...” (C) „...jeigu matom, kad kažkas negerai, ar nuotaikų kaita kažkokia, tai irgi ieškom kažkokios tai pagalbos...” (F)

8 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, rūpinantis jų užimtumu

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų užimtumas	Tėvų globos netekusių vaikų laisvalaikio praleidimas	„...rūpinuosi vaikų <...>, laisvalaikiu, ...” (B) „... organizuoju vaikų <...>, laisvalaikį...” (C) „ Visi kiti darbai toliau yra lygiai tokie pat <...> ir pilnas laisvalaikio organizavimas...” (D) „... aš pavyzdžiui, kaip socialinė darbuotoja važiuoju į gyvūnų prieglaudą su vaikais...” (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų stovyklų organizavimas	„... stovyklų organizavimu...” (B) „... organizuoju vaikų <...>, vasaros stovyklas...” (C)

9 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globo namuose, palaikant ryšius su jų artimais asmenimis

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Ryšų palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko artimais asmenimis	Ryšų palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko biologiniais tėvais	„ Su biologiniais vaikų tėvais bendraujame...” (A) „... bendrauju su <...>, biologiniais tėvais...” (B) „... žinoma nuolat stengėmės palaikyti ryšius su vaikų biologiniais tėvais...” (C) „Na pavyzdžiui mes labai daug bendraujam su tėvais vaikų...” (E)
	Ryšų palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko broliais ir seserimis	„... daug bendraujam <...>, o jei jau tėvų nebėra, tai yra sesės, broliai...” (E) „Pasikalbam labai su tomis sesėmis...” (F)
	Ryšų palaikymas su tėvų globos netekusio vaiko draugais	„... bendrauju su <...>, jų draugais...” (B) „... kai į svečius ateina mūsų vaikų draugai tada daug kalbamės ir su jais...” (D)

10 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, juos atstovaujant

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų atstovavimas	Tėvų globos netekusių vaikų atstovavimas mokykloje	„... , tai kad aš daugiau atstovauju vaikus...bet pavyzdžiui į <...> kartais pats vaikas pasirenka pas mus, kas eis pas jį į mokyklos susirinkimą... (E) „...mokykloj pilna ir prašymai būreliams vaikų, tai jau mes socialiniai pasirašom, atstovaujam vaiką...” (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų atstovavimas teisiniuose procesuose	„Kiekvienas jau darbuotojas ateidamas dirbt <...>, aišku nuolat iškyla nenumatytų problemų, įvykių, tai teismai...” (E) „Atstovauju vaikus pavyzdžiui, jeigu kokie teisminiai procesai vyksta...” (F)

11 lentelė. Socialinių darbuotojų teikiama pagalba tėvų globos netekusiems vaikams bendruomeniniuose vaikų globos namuose, bendraujant su globotiniais

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Bendravimas su vaikais netekusiais tėvų globos	Individualūs pokalbiai su vaikais netekusiais tėvų globos	„Bendrauju, kalbuosi su vaikais nuolat, stengiuosi kiekvienam vaikui skirti laiko individualiai...” (D) „... ir pokalbius vedam su vaikais individualius...” (E)
	Grupiniai pokalbiai su vaikais netekusiais tėvų globos	„...vedu grupinius pokalbius su vaikais... (D) „...ir pokalbius vedam su vaikais <...>, grupinius...” (E)

12 lentelė. Socialinių darbuotojų padėjėjų vaidmuo bendruomeninių vaikų globos namų komandoje

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Vaidmenys, kuriuos dirbdami bendruomeniniuose vaikų globos namuose atlieka socialinio darbuotojo padėjėjai.	Iniciatoriai	„...inicijuoją pasitarimą tas darbuotojas kuris dirba tuo metu, nesvarbu ar socialinė ar socialinė darbuotojo padėjėja.” (B) „...siūlo įvairias idėjas, vaikų laisvalaikiiui, švenčių organizavimui ir pan.” (C) „... socialinio darbuotojo padėjėja inicijuoja tuos laisvalaikio užsiėmimus, užimtumą...” (D) „ Na socialinio darbuotojo padėjėjai ir inicijuoja...” (E)
	Informuotojai	„ Socialiniai darbuotojo padėjėjai nuolat informuoja mus socialinius darbuotojus, jei kokie įvykiai atsitinka, informuoja apie kylančias problemas.” (B) „ Na tai ir socialinių darbuotojų padėjėjai <...>, informuoja mus apie vaikų elgesio pakitimus, vaikų problemas...” (C) „...vaikai bando jais manipuliuoti, tada jau padėjėjai skambina visais varpais ir renkamės ... (E) „... ,tai padėjėjai irgi atsiliepia į skambučius, kalbasi, mums perduoda paskui...” (F)
	Mokytojai	„... , tačiau ir jie, kaip mes moko vaikus buitinių, asmens higienos įgūdžių...” (A) „...socialinių darbuotojų padėjėjai <...>, pamoko juos...” (C) „ Aišku viską jie daro kartu su vaikais, juos moko...” (F)
	Organizatoriai	„... rūpinasi jų laisvalaikiu, užimtumu...” (A) „ Visi kiti darbai toliau yra lygiai tokie pat ir <...> ir pilnas laisvalaikio organizavimas...” (D) „ Pati padėjėja <...> važiavimą į žirgyną, pati surado, kas priims, suderino laiką...” (E)

	Komandos nariai	<p>„...yra lygiaverčiai komandos nariai...“ (A)</p> <p>„...yra tokie pat komandos nariai...“ (B)</p> <p>„ Mes esam lygiaverčiai komandos nariai...“ (D)</p> <p>„..., kažkaip pas mus nėra labai to didelio atotrūkio, kad uoj čia man tas nepriklauso, o tas priklauso...“ (E)</p>
	Vykdytojai	<p>„... dažnai duodu nurodymus socialinio darbuotojo padėjėjui...“ (A)</p> <p>„...socialinių darbuotojų padėjėjai <...>, atlieka jiems pavestas užduotis...“ (C)</p>

13 lentelė. Bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių bendravimo ir bendradarbiavimo formos

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Bendruomeninių vaikų globos namų komandos narių bendravimas tarpusavyje	Bendravimas keičiantis paminomis ir paminos metu	<p>„...keisdami paminomis aptariame iškilusias problemas, persiduodame svarbia su globojamais vaikais susijusia informacija su paminą paliekančiais darbuotojais...“ (A)</p> <p>...reikiamą informaciją persiduodam tada, kai keičiamės paminomis, perduodam...“ (B)</p> <p>„Na visada atėję į darbą persiduodame paminos perdavimo metu, aptariame kaip praėjo diena, vakaras...“ (C)</p> <p>„...dirbdami paminoje su socialinio darbuotojo padėjėju...“ (D)</p> <p>„...taip aš ryte atėjusi randu padėjėją, kuri dirbo visą parą ir mes kalbamės, persiduodam...“ (E)</p> <p>„Viskas vyksta kartu, jeigu mes kažko apie vaikus nežinoma atėję po išėiginių padėjėjai viską mums perduoda, pasako atėjus į darbą...“ (F)</p>
	Bendravimas raštu	<p>„...susidėliojame darbų sąrašą, pasiskirstome darbais“ (A)</p> <p>„...turim sąsiuvinį kuriame fiksuojam visą svarbią informaciją...“ (B)</p> <p>„...ai dar turime sąsiuvinį kuriame fiksuojame svarbia informaciją...“ (C)</p> <p>„...dar turim sąsiuvinį, kur rašom kažkokius svarbius dalykus, kad visa komanda galėtų perskaityti...“ (D)</p> <p>„...tokį kalendorių-tvarkaraštį kuriame jau randu nuotolinio mokymo tvarkaraštį, aš žinau jau kas kokią valandą kur turi jungtis, mes vienas kitam jau paliekam tą informaciją, jeigu man atėjus į darbą reiks ieškot...“ (E)</p> <p>„...sąsiuviniai kur viską susirašom, kada vaikai pas kokį gydytoją eis ir mes asmenišką savo knygą turim kur daugiau dar viską susirašom...“ (F)</p>
	Bendravimas telefonu	<p>„...nuolat susiskambinam su kolegomis, net ir ne darbo metu vyksta nuolatinis bendradarbiavimas ...“ (B)</p> <p>„...su kolegomis bendraujame ir telefonu, jei kyla kokių klausimų ar neaiškumų, ar reikia pasitarti...“ (C)</p> <p>„...o šiaip jai kas dar neaišku aš visada prieinama telefonu, mes esame visi susitaria, kad galim vieni kitiems skambinti ir ne darbo metu jei kas neaišku, ar reikia ko paklausti.“ (D)</p> <p>„Aš jau galima sakyti prieš ateinant į darbą visus įvykius žinau, kas vyko, kokios problemos, kai nedirbau, nes nuolat kontaktuojam telefonu.“ (E)</p> <p>„...tai skambina mums tariasi, jeigu jiems kas neaišku, kad ir ne mūsų darbo metu mes visada atsiliepiam patariam...“ (F)</p>
	Virtualus bendravimas	<p>„...turim „facebook“ savo 5 asmenų grupę, ten irgi daug bendraujame.“ (B)</p> <p>„...renkamės visi ar nuotoliniu būdu per „Teams“ platformą...“ (C)</p>
	Darbų susiplanavimas	<p>„...likę dirbti su socialinio darbuotojo padėjėja aptariame dienos eigą...“ (A)</p> <p>„...kas dar nepadaryta ir reikia padaryti...“ (B)</p> <p>„...kokios problemos iškilo, kokius darbus dar reikia padaryti...“ (C)</p> <p>„...ryte apsitariam visą dienos planą...“ (D)</p>

	Bendravimas susirinkimų metu	„...problemos, kurias reikia tuoj pat spręsti inicijuoją pasitarimą...“ (B) „...o reikalui esant dažniau, mes darom susirinkimus...“ (D) „...jeigu jau nebūna kokio didelio „gaisro“ kurį reikia gesinti, tai mes patys visada renkames vieni ir ieškom kažkokio tai būdo...“ (E)
Bendruomeninių vaikų globos namų komandinio darbo iniciatoriai	Socialiniai darbuotojai	„Komandinį darbą savo pamainoje tai inicijuojau aš pati...“ (A) „Inicijuojam komandinį darbą, tai mes socialinės darbuotojos...“ (B) „Komandinį darbą dažniausiai inicijuoja socialiniai darbuotojai...“ (C) „...mes esame visi lygiaverčiai...“ (D) „Tas užduotis, kaip ir daugiau mes socialiniai paskirstom...“ (F)
	Socialinių darbuotojų padėjėjai	„...problemos, kurias reikia tuoj pat spręsti inicijuoją <...> socialinė darbuotojo padėjėja.“ (B) „...tai padėjėjai mums pasako, kad va iškilo tokia problema reikia pasikalbėti, pasitarti.“ (C) „...socialinis darbuotojo padėjėjas kažką pastėbėjas, jis transliuoja kitiems darbuotojams, duoda signalą apie problemą...“ (D) „...bet šiaip ir padėjėjai savo ruožtu irgi, jeigu pavyzdžiui mūsų socialinių nebūna...“ (F)

14 lentelė. Socialinių darbuotojų padėjėjų įdėtos pastangos, siekiant sėkmingo darbo rezultatų komandoje

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Indėlis į gerus komandos narių santykius su tėvų globos netekusiais vaikais	Tvirtu emocinio ryšio užmezgimas su tėvų globos netekusiais vaikais	„...vyresnieji ypač mėgsta vakarinius pašnekesius su jais, jų metu daug išsipasakoja, pasidalina, kas juos neramina...“ (A) „...stengiasi ir su vaikais gerus santykius palaiko, kalbasi, rūpinasi, pamoko juos...“ (C)
	Pagalba kitiems komandos nariams suprantant tėvų globos netekusių vaikų elgesio pakitimus	„...lengviau įeina į kontaktą, todėl ir kitiems yra lengviau suprasti vaikus, jiems padėti, prie jų priartėti per kitus asmenis...“ (A) „...informuoja mus apie vaikų elgesio pakitimus, vaikų problemas, jei mes jų nepastebim...“ (C)
Indėlis į sėkmingą darbą komandoje	Vieningų taisyklių laikymasis	„...socialinio darbuotojo padėjėjai laikosi vieningai priimtų <...> taisyklių, tai tikrai padeda dirbant su vaikais, kadangi vaikai negali manipuliuoti ...“ (A) „...visi stengėmės laikytis vieningų taisyklių...“ (B) „Na tai ir socialinių darbuotojų padėjėjai laikosi nusistovėjusių taisyklių...“ (C) „...jie vienodai laikosi vieningų taisyklių...“ (D) „Na ir jie laikosi ir tų bendrų taisyklių...“ (F)
	Bendrų susitarimų laikymasis	„...socialinio darbuotojo padėjėjai laikosi vieningai priimtų mūsų susitarimų...“ (A) „...visi stengėmės laikytis vieningų <...> susitarimų...“ (B) „...laikosi <...>, bendrų mūsų komandos narių susitarimų...“ (C) „...mūsų visų susitarimų, laikosi jau mūsų nusistovėjusios tvarkos...“ (D) „...laikosi ir tų bendrų <...>, susitarimų su vaikais, kad jau visi panašiai vienodai reikalautumėm, kad reikalavimai būtų daug maž vienodi...“ (F)
	Bendro tikslo siekimas	„...visi kaip kumštis dirbam iš vien...“ (A) „...siekiame bendrų tikslų vieningai.“ (B)
	Komandinio darbo dvasia	„Socialinio darbuotojo padėjėjai yra labai svarbūs komandos nariai...“ (A) „...mes bendrai visi siekiame, kad komandinis darbas vyktų sklandžiai...“ (B) „...dirba vardan visos komandos sėkmės.“ (C) „Na kaip ir sakiau jie lygiaverčiai komandos nariai, todėl jų indėlis į sėkmingą komandinį darbą yra toks pat, kaip ir mūsų socialinių darbuotojų...“ (D) „Viskuo jie prisideda, na vienas dirbdamas tu tos sėkmės nepasieksi niekaip, niekaip, be komandos niekaip...“ (E)

		„Vis tiek turi mano galva būt bendri reikalavimai, nes jeigu vieni daugiau leis, kiti mažiau, tai tada bus nesutarimų.” (F)
--	--	---

15 lentelė. Socialinių darbuotojų padėjėjų sukelti trukdžiai, kurie neigiamai įtakoja komandos darbo rezultatus

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Trukdžiai sėkmingam komandiniam darbui	Socialinių darbuotojų padėjėjų nepastovumas darbo vietoje	„Žinoma buvo gana sunku kol pagaliau susiformavo mūsų dabartinė komanda, nes buvo daug socialinių darbuotojų padėjėjų, kurie buvo pradėję dirbti pas mus, <...> ilgai neužsiliko dirbti pas mus...” (A) „...o žmonės keičiasi pas mus gana dažnai, na padėjėjai daugiau.” (F)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų darbo patirties stoka	„...manu jiems buvo sunku suprasti vaikų elgesį, kadangi pas mus yra vaikų su emocijų ir elgesio sutrikimais, tai juos išgąsdino, jie teigė, kad toks darbas ne jiems...” (A) „...sunku suprast ir vaikus tuos pažint ir psichologines jų visas problemas suprast...” (F)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų išsilavinimo stoka	„...dėl išsilavinimo stokos...” (A) „...pavyzdžiui padėjėjai, kurie turi kažkokį socialinio darbo išsilavinimą, kurie ne, nes tos žinios darbe matosi, viskas sėkmingiau vyksta, su specialistais yra dirbti lengviau...” (F)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų vyresnis amžius	„...tai kartais su ja kyla sunkumų...manau, dėl to, kad jau ji yra vyresniame amžiuje, sunkiau priima naujoves...” (B) „...pieš pusė metų išėjo į pensiją, tai ji kėlė tam tikrų trukdžių sklandžiam komandiniam darbui...” (C) „...o su tais žmonėmis, kurie ir vyresni <...>, tai sunku”(F)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų vertybių ir požiūrių skirtumai	„...skiriasi jos ir kitų komandos narių vertybės, požiūriai į tam tikrus dalykus...” (B) „Trukdo:skirtingas požiūris...” (C)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų santykio su vaikais nebūvimas	„...net vaikai mūsų skundžiasi, kad ji jų nesupranta...” (B) „...kažkaip ir su vaikais bendros kalbos neradavo...” (C)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų motyvacijos stoka	„...ir taip ji tokia nemotyvuota būdavo darbe, atrodo niekas neįdomu, niekas nerūpi...” (B) „...manau nebuvo motyvuota dirbti, atrodydavo, kad ateidavo į darbą tik atbūti savo darbo valandas...” (C)
	Socialinių darbuotojų padėjėjų nenoras dirbti komandoje	„...tik savais reikalais gyvendavo...” (B) „...kadangi nenorėjo visai laikytis vieningų taisyklių, nesidalindavo informacija, na dirbo kaip ir atskirai nuo visų...” (C)

16 lentelė. Trukdžiai, kylantys dėl neigiamų bendruomenės narių nuostatų

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Neigiamos bendruomenės narių nuostatos prieš bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenančius vaikus	Neigiami bendruomenės narių stereotipai	„... manau juos dar lydi negatyvūs stereotipai, įsitikinimai apie vaikus iš vaikų globos namų...” (A) „... kažkas pavogė dviratį, senas toks visai tas dviratis buvo, tai kaimynai vėl puolė mūsų vaikus kaltinti...” (B) „... kaimynai manau visų pirma turi pakeisti savo požiūrį, stereotipus į vaikų globos namų vaikus...” (C)
	Priešiškas bendruomenės narių nusiteikimas	„... kol kas mus supanti bendruomenė yra nusiteikusi priešiška į mūsų kaimynystę, „... visada jei kas atsitikdavo blogo likdavo kalti mūsų vaikai, net iki dabar susiduriam su tuo, jei kartais kas atsitinka...” (B) „ Kaimynai tai nusiteikia priešiška mūsų atžvilgiu...” (C)
	Bendruomenės narių nenoras	„ Mano manymu bendruomenė neprisideda prie sėkmingo komandinio darbo, priešingai...” (A)

	prisidėti prie komandinio darbo	„Niekaip neprisideda...” (B) „... jie tikrai neprisideda prie kažkokio mūsų bendro komandinio darbo...” (C) „... o komandiniam darbui kažkokios įtakos bendruomenė neturi...” (D)
	Bendruomenės narių nenoras užmegzti santykį	„... , kaimynai neleidžia savo vaikams bendrauti su mūsų vaikais...” (A) „... buvo renkami parašai dėl nepageidaujamos mūsų kaimynystės...” (C)
	Bendruomenės narių skundai	„... kaimynai <...>, dažnai skundžiasi, kad mūsų vaikai lauke žaisdami kelia daug triukšmo, kad besimėtydami kamuoliu, kamuolį numeta į kaimynų kiemą ir pan.” (A) „... nuolat skundžiasi, kad mūsų vaikai triukšmauja, yra ne kartą yra iškviestę policiją mums, kai vaikai išeina į kiemą pažaisti...” (C) „... nuolat turi visokių pretenzijų...” (F)
	Neigiamas bendruomenės narių požiūris ir elgesys priverčiantis jaustis blogai	„... manau tada ir mūsų vaikai jaustūsi geriau, jaustūsi lygiaverčiais...” (A) „ Vaikams tikrai toks požiūris ir elgesys bendruomenės yra tikrai nemalonūs, vaikai jaučiasi blogai...” (B)
	Vyresnio amžiaus bendruomenės narių nepakantumas	„ Mūsų kaimynai daugiausiai senyvo amžiaus žmonės, labai mažai jaunų žmonių, <...>...vieną kartą teko net susipykti ir susiginčyti su kaimynu, kai užsipulė mūsų vaikus...” (B) „... , kai vaikai išeina į kiemą pažaisti, kaimynai ateina jų drausminti, tildyti, na o kaimynai dauguma senyvo amžiaus, tai jiems jau gal tos ramybės labiau norisi...” (C) „ Ai na tik viena tokia kaimynė yra senyvo amžiaus moteriškė, tai jos daržas netoliese, nors jame nelabai, kas ten jau pasodinta, bet vis pyksta ant mūsų vaikų jeigu jų kamuolys ten bežaidžiant nukrenta...” (F)

17 lentelė. Bendruomeninių vaikų globos namų sėkmingo komandinio darbo kriterijai

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Bendruomeninių vaikų globos namų komandinio darbo sėkmę lemiantys veiksniai	Komandos narių atsakomybės jausmas	„...atsakomybės jausmas...” (A) „... , bendra atsakomybė...” (C)
	Komandos narių vieningas požiūris	„... , vieningumas...” (A) „ Sėkmingo darbo kriterijai: gal tas vieningas požiūris...” (B)
	Komandos narių bendro tikslo siekimas	„... bendras požiūris į tikslą...” (A) „... , sugebėjimas priimti vieningą sprendimą ir siekti jo...” (C) „... ir siekimas bendro tikslo, na vis tiek jeigu mes dirbam bendruomeniniuose, mes jau kaip šeima turim siekt bendro tikslo.” (E) „ Manu problemos lengviau sprendžiamos, kai visi prieina tą bendrą sprendimą ir bendro tikslo siekia...” (F)
	Komandos narių vieningas taisyklių laikymasis	„... , vieningų taisyklių laikymasis...” (A) „... , taisyklių laikymasis...” (B) „... , laikytis vieningų taisyklių.” (C) „ O sėkmingas darbas yra komandoje yra <...>, vienodas taisyklių laikymasis...” (E)
	Komandos narių bendradarbiavimas	„... , bendradarbiavimas...” (A) „... , nuolatinis bendradarbiavimas komandoje.” (B) „... , komunikavimas tarpusavyje...” (C)

	Komandos narių palaikymas	„... , palaikymas,...” (A) „... , tarpusavio palaikymas,...” (B) „... bet jeigu tau kiti tau iškart šoktų ir sakytų, kad tu čia nesąmones darai, tada kaip ir vaikas užsisklęstum ir nieko nebesinorėtų.” (E)
	Komandos narių pagarba vienas kitam	„... , pagarba vienas kitam, ...” (A) „... , pagarba vienas kitam,...” (B) „... , pagarba vienas kitam,...” (C) „... , pagarba vienas kitam, kaip ir vaiką mes mokom pagarbos, taip ir mes turim tą pagarbą jausti ir jokių būdų mes pavyzdžiui su vaikais nesileidžiam į kalbas apie kitus darbuotojus, nes mėgsta gi jie pasakyt, kad kitas to neleido ar taip kažkas nepatiko, bet mes sakom, kad kai ateis tas darbuotojas į darbą tu jam ir pasakyk, kas tau nepatiko,...” (E) „... , pagarba vienas kitam,...” (F)

18 lentelė. Bendruomeninių vaikų globos namų nesėkmingo komandinio darbo kriterijai

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Veiksniai, kurie trukdo vyksti sėkmingam komandiniam darbui bendruomeniniuose vaikų globos namuose	Komandos narių bendrų susitarimų nesilaikymas	„ Trukdžiai manau viskas priešingai sėkmingo darbo kriterijams, tai: susitarimų nesilaikymas,...” (A) „...nesilaikymas bendrų susitarimų,...” (E)
	Skirtingos komandos narių vertybės	„ Trukdžiai: skirtingos vertybės,...” (B) „... , skirtingos žmogaus vertybės, kurios nesutampa su visos komandos, tada kyla sunkumų, pasipriešinimo, nesutarimų yra sunkiau dirbti iš vien.” (C)
	Skirtingas komandos narių požiūris	„... , kitoks požiūris į tam tikrus dalykus,...” (B) „Trukdo: skirtingas požiūris,...” (C) „Mes turime visi žiūrėti viena kryptimi, o jeigu tokiu požiūriu žmogus nesivadovauja, tai jau jam gal ir ne vieta tokiam darbe...” (E)
	Komandos narių išsilavinimo trūkumas	„...jei matau kad kažkur žmogui trūksta žinių , ...” (D) „ Na aišku labai jaučiasi pavyzdžiui padėjėjai, kurie turi kažkokį socialinio darbo išsilavinimą, kurie ne, nes tos žinios darbe matosi, viskas sėkmingiau vyksta , su specialistais yra dirbti lengviau, greičiau viskas pasiekama,...” (F)

19 lentelė. Tėvų globos netekusių vaikų problemos, su kuriomis susiduria bendruomeninių vaikų globos namų komandos nariai

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų žalingi įpročiai	Tėvų globos netekusių vaikų alkoholio vartojimas	„... , piktnaudžiauja alkoholiu,...” (A) „... , tai sakykim piktnaudžiavimas alkoholio,...” (C) „.....na tai alkoholio vartojimas,...” (D) „... , alkoholio vartojimas,...” (E) „ Buvo mums tokių problemų su vaikų alkoholio vartojimų,...” (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų narkotinių medžiagų vartojimas	„... , narkotikų vartojimas,...” (D) „... , narkotikų vartojimo,...” (F)
Tėvų globos netekusių vaikų problemos mokykloje	Tėvų globos netekusių vaikų mokyklos nelankymas	„... , nelanko mokyklos,...” (A) „... , bėgimas iš pamokų, iš mokyklos,...” (E) „... , problemos mokykloje, tai tada jau renkamės visi...” (C)

	Tėvų globos netekusių vaikų mokymosi sunkumai	„... o dar dabar šiuo metu nuotolinio mokymosi problemos, tai tikrai labai dažnai komunikuojame tarpusavyje.” (B) „...ar mokymosi sunkumais,...” (D)
Kitos tėvų globos netekusių vaikų problemos	Tėvų globos netekusių vaikų negrįžimas laiku	„..., negrįžta laiku į namus, „ Ankščiau būdavo, tai pagrindinė problema, vaikų naktiniai negrįžimai į namus, tai tikrai tada visa komanda įsitraukdavo,...” (B) „..., išėjimai į miestą su draugais ir negrįžimai namo naktimis,...” (C) „..., vaikų negrįžimas laiku namo, negrįžimas naktimis,...” (D) „...būna kartais negrįžimas namo, čia jau irgi yra problema,...” (E) „..., negrįžimų namo,...” (F)
	Tėvų globos netekusių vaikų nenoras bendradarbiauti su specialistais	„..., sunkiai eina į kontaktus su BVGN darbuotojais,...” (A) „..., nenorėjimas vaikų bendradarbiauti su mumis,...” (C)
	Tėvų globos netekusių vaikų elgesio problemos	„..., elgesio problemos,...” (C) „... kai renkamės visa komanda ir sprendžiam ką daryti, tai kažkokie vaikų netinkami poelgiai,...” (D)
	Tėvų globos netekusių vaikų administraciniai nusižengimai	„..., viešosios tvarkos pažeidimai,...” (D) „... administraciniai nusižengimai,...” (E) „ Buvo labai daug nusikalstamų veikų darymu...” (F)

20 lentelė. Būdai, kuriais bendruomeninių vaikų globos namų komanda naudojami priimančiam sprendimams

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Bendruomeninių vaikų globos namų komandos sprendimų priėmimo būdai	Sprendimų priėmimas komandoje diskutuojant	„ Sprendimai priimami tik diskusijų metu prieinant prie bendro visiems tinkamo sprendimo, ...” (A) „..., viskas vyksta diskusijų metu,...” (B) „..., išsiaiškinti ir priimti visiems bendrą ir tinkamą sprendimą diskutuojant.” (D) „..., diskutuojam, diskutuojam, kažkaip diskutuojam ir priimam...” (E) „ Sprendimus, tai priimam <...>, diskutuojant tarpusavyje, tik taip įmanoma gauti rezultata- kalbėtis.” (F)
	Sprendimų priėmimas komandoje išklausančiam komandos narių nuomones	„..., išklausančiam visų specialistų nuomones,...” (A) „ Komandoje sprendimus priimame pasverdami kiekvieno komandos nario pasiūlymus...” (B) „..., kur kiekvienas išsako nuomonę, pastebėjimus, tai ir sprendžiam....” (D) „ Kiekvienas išsako savo nuomonę,...” (F)
	Sprendimų priėmimas komandoje pasitariant su administracija	„..., šiaip jei rimtesnis reikalas visada komunikuojame su valdžia (administracija).” (B) „... kreipiuosi į mūsų administraciją- direktorių ar jo pavaduotoją ir pasitarę priimame bendrą sprendimą.” (C)
	Sprendimų priėmimas komandoje išklausančiam tėvų globos netekusių vaikų nuomones	„..., jei liečia tie sprendimai ir vaikus, tai vaikai irgi turi teisę pasakyti savo nuomonę, pageidavimus ir įtakoti sprendimus,...” (D) „ Ir vaikų nuomonė mums labai svarbi ir jie gali įtakoti sprendimus, mes vieni be vaiko visai negalim priimti sprendimų, prieš jo nuomonę, prieš jo valią,...” (E) „ Išklausom ir vaikų nuomones, ieškom bendro kompromiso kartu.” (F)
	Sprendimų priėmimas komandoje pasitelkiant pliusų ir minusų sistemą	„..., susidėliojant visus pliusus ir minusus.” (A) „ Na tai vis tiek žiūrim kurioje pusei daugiau pliusų yra,...” (E) „..., kas būtų geriau tai situacijai ar problemai išspręst.” (F)

21 lentelė. Biologinių tėvų neįsitraukimo į bendrą komandinį darbą, teikiant pagalbą globojamiems vaikams priežastys

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Veiksniai, kurie įtakoja tėvų neįsitraukimą į bendrą komandinį darbą	Biologinių tėvų nesidomėjimas savo vaikais	„... , vaikų gyvenimas dažniausiai jiems nerūpi,...“ (A) „... ir šiaip jo toks požiūris toks atmetinas sakyčiau, vaikai nelabai rūpi jam,...“ (B) „... , jie visai nesidomi savo vaikais,...“ (C) „... ir jiems visiškai neįdomu ir jie nebando bendrauti,...“ (F)
	Biologinių tėvų nenoras bendradarbiauti	„ Na mano asmenine patirtimi tėvai nėra linkę bendradarbiauti ir įsitraukti į komandinį darbą vardan savo vaiko gerovės,...“ (A) „... tačiau labai sunkiai sekasi užmegzti tvirtesnį ryšį, ką jau kalbėti apie tėvo įtraukimą į vaikų problemų sprendimus, kai toks požiūris. “ (B) „... Taip stengėmės įtraukti tėvus į bendrą pagalbos teikimą vaikams, ti yra labai sunku,...“ (D)
	Biologinių tėvų motyvacijos stoka	„... , na tuos tėvus motyvuoti išlaikyti tą susitarimą, nes žinom, kad tėvai nėra pajėgūs ir stiprūs savyje žmonės...“ (D) „... bandom kalbėtis su jais, įrodinėjam jiems, juos motyvuojam,...“ (E)
	Biologinių tėvų kaltinimai BVGN darbuotojams	„... , dažnas teigia, kad: „Jūs atėmėte vaikus, tai dabar ir tvarkykitės, mes gi blogi tėvai, kodėl dar mūsų klausiate“...“ (A) „ Dažnai gaunam ir iš tėvų kritikos, kad čia va jau vaiką sugadinot patys vaikų namuose,...“ (F)
	Biologinių tėvų turimos priklausomybės	„... dažnai tėvai yra linkę į alkoholizmą,...“ (A) „... , tik tėvas tačiau smarkiai piktnaudžiaujantis alkoholiu...“ (B) „... daug svarbiau jiems sugalvoti iš kur gauti pinigų svaigalams, nei atvažiuoti aplankyti savo vaikų,...“ (C) „... , kadangi tėvai turi tų priklausomybių, jei šiek tiek tėvas jau sakykim prablaivėja, negeria kelias dienas ,...“ (D) „... Na aš pati dabar sau galvoju įniko tėvai į tą alkoholi,...“ (E)
	Biologinių tėvų jaučiama gėda	„... , kartais tėvai nedrįsta ateiti, jiems būna gėda,...“ (D) „... , bet žinokit tėvai jaučia tokią...kai jau būna jie blaivūs, jie jaučia tarsi gėdą tokią, aš nežinau... Na jiems ateit pas mus, užsukt yra nepatogu, jiems nepatogu kitų vaikų,...“ (E)
	Biologinių tėvų nebūvimas	„... pas mus 2 vaikai neturi savo biologinių tėvų, o kitų 4 vaikų mamos nėra,...“ (B) „... tėvai jau mire...“ (C)

22 lentelė. Socialinių darbuotojų dirbančių bendruomeniniuose vaikų globos namuose pastangos įtraukti biologinius globojamų vaikų tėvus į komandinį darbą

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Būdai, kuriais biologiniai vaikų tėvai yra bandomi įtraukti į komandinį darbą	Bendraujant su biologiniai tėvais telefonu	„ Su biologiniais vaikų tėvais bendraujame telefonu,...“ (A) „... , jiems skambiname,...“ (C) „...tėvus bandome įtraukti į komandinį darbą jiems skambindami,...“ (D) „Telefoninis bendravimas skambučiais, tai jau visada,...“ (E)
	Bendraujant su biologiniai tėvais, jiems atvykus aplankyti savo vaikų į BVGN	„... , susitinkame, kai ateina aplankyti vaikų į BVGN,...“ (A) „... , prisiviliojom tiesiog mamą, atėjo jinai, nors iš pradžių jinai nenorėjo ateit pas mus,...“ (E)
	Bendraujant su biologiniai tėvais nuvykus pas juos į namus	„... , patys nuvežame kartas nuo karto vaikus aplankyti tėčio,...“ (B) „... , vykstam ir pačios su vienas tėvais pasikalbėti, juos pastiprinti...“ (D)

		„Pas kitų vaikų tėvus, mes ir patys einam kartu su vaikais aplankyti tėvų, nuvažiuojam pas juos, kad ir į kaimą, nuvažiuojam aplankom su vaiku, pasikalbam visi,...” (E)
	Bendraujant su biologiniai tėvais atsivežant juos į BVGN	„..., kartais tėvai nedrįsta ateiti, jiems būna gėda, tai mes patys juos atsivežame, prisikalbiname nuvažiavę jų pasiimti iš namų...” (D) „..., tai mes vis tiek prisikalbinom ją ir atsivežem į BVGN,...” (E)
	Bendraujant su biologiniai tėvais skatinant juos atvykti aplankyti savo vaikų	„..., bandome, kad tėvas daugiau skirtų laiko vaikams, skatiname kad atvyktų jų aplankyti, kviečiame į svečius,...” (B) „..., kviečiame tėvus atvykti pas mus per šventes: Kalėdas, Velykas, vaikų gimtadienius,...” (C) „..., kviečiamės ateiti pas mus į BVGN aplankyti vaikų, sakom, kad bet kada jie gali pas mus ateiti,...” (D)
	Bendraujant su biologiniai tėvais juos motyvuojant	„... tėvai nėra pajėgūs ir stiprūs savyje žmonės...jie irgi palūžta..., bet bandai stiprinti tuos tėvus...” (D) „... tada mes vėl bandom kalbėtis su jais, įrodinėjam jiems, juos motyvuojam,...” (E)

23 lentelė. Bendruomeninių vaikų globos namų komandoje sprendžiamos globojamų vaikų problemos

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų problemos, sprendžiamos bendruomeninių vaikų globos namų komandoje	Tėvų globos netekusių vaikų tarpusavio nesutarimai	„..., vaikų tarpusavio nesutarimus.” (B) „Na namines problemas, vaikų pykčius,...” (C) „..., tarpusavio nesutarimai,...” (D) „... buitinius konfliktus tarp vaikų, pykčius,...” (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų pavydas dėl jiems skiriamo dėmesio	„..., tai žinot būna ir to pavydo vienas kitam, dėl mūsų dėmesio,...” (C) „... ir pykčio ir pavydo, dėl bendravimo labai pavydi jie, kiekvienas nori to individualaus dėmesio,...” (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų elgesio problemos	„... Dar vaikų elgesio problemas,...” (C) „..., netinkamas elgesys...” (D) „... drausminimo, drausmės tos problemos,...” (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų mokymosi problemos	„..., mokymosi sunkumus tikrai, kai kuriuos pavyksta ir patiems išsispręsti,...” (C) „...ir mokymosi sunkumai yra sprendžiami komandoje,...” (D) „... tai ir mokyklos problemos ir jeigu jos būna ten nelabai didelės...” (E)
	Tėvų globos netekusių vaikų BVGN taisyklių nesilaikymas	„... taisyklių kažkokių bendrų, kurias turim BVGN nesilaikymą,...” (C) „..., taisyklių nesilaikymas,...” (D) „Kad ir pavyzdžiui taisyklių laikymasis,...” (F)

24 lentelė. Tėvų globos netekusių vaikų problemos, į kurių sprendimą yra įtraukiami kiti specialistai

Kategorijos	Subkategorijos	Pagrindžiantys teiginiai
Tėvų globos netekusių vaikų problemos, sprendžiamos į komandinį darbą pasitelkiant kitus specialistus	Tėvų globos netekusių vaikų agresyvus elgesys	„ Agresijos išpuolių,...” (A) „ Dar turim pora vaikų, kurie turi emocijų ir elgesio sutrikimų, elgiasi agresyviai, tai tada irgi tenka kreiptis...” (B) „... agresijos priepuoliai, kai gresia pavojus kito sveikatai ir gyvybei,...” (D) „ Būna ir stiprios agresijos pas mus, jeigu jau matom, kad situacija nevaldoma ir jau yra grėsmė kito vaiko ar pačio vaiko, darbuotojo sveikatai ir gyvybei, tada jau kviečiamės

		greitąją, policiją, rašom informacinius pranešimus administracijai,...” (E) „Būdavo ir agresijos priepuolių,...” (F)
Tėvų globos netekusių vaikų negrįžimas laiku į namus		„... , vaikų negrįžimo į BVGN,...”(A) „ Dažniausia problema, tai vaikų naktiniai negrįžimai į namus, tada jau tenka kreiptis pagalbos...” (B) „... , vaikų negrįžimas naktimis,...” (C) „... , kai vaikai negrįžta naktį namo, tada jau skelbiame paiešką policijoje...” (D) „... , negrįžimo irgi retai, bet būna,...” (E) „... , negrįždavo į namus,...” (F)
Tėvų globos netekusių vaikų mokyklos nelankymas		„... , mokyklos nelankymo,...” (A) „... , mokyklos nelankymo,...” (B) „... , problemos mokykloje, kai vaikams kyla <...> mokyklos lankymo problemų,...” (C)
Tėvų globos netekusių vaikų mokymosi sunkumai		„... , problemos mokykloje, kai vaikams kyla rimtų mokymosi <...> problemų,...” (C) „... kartais net mokytojų paprašome, kaip čia pasakyt tiesiog, kad truputį nuolaidžiau, atlaidžiau pažiūrėtų į tą vaiką, gal jis tikrai nesugeba, gėdijasi ir kai jis gėdijasi klasėje, jam nesiseka,...” (E)
Tėvų globos netekusių vaikų alkoholio vartojimas		„... , didelio alkoholio vartojimo,...” (A) „... , alkoholio vartojimas,...” (C) „... alkoholio vartojimas yra buvęs, kad mergaitė neadekvačiai reagavo, kitas atvejis buvo, kai mergaitė buvo per stipriai apsinuodijusi alkoholiu ir reikėjo jau medikų pagalbos,...” (D) „ Alkoholio problemos, bet mums kažkaip tokios labai retai būna,...” (E) „... , vartodavo alkoholi,...” (F)
Tėvų globos netekusių vaikų narkotinių medžiagų vartojimas		„... , narkotinių medžiagų, <...> vartojimo,...” (A) „... vartodavo <...>, narkotikus,...” (F)
Tėvų globos netekusių vaikų administraciniai nusižengimai		„... , nusižengimų darymas viešoje erdvėje,...” (C) „... , administraciniai nusižengimai,...” (E) „... , daug nusikaltimų darė,...” (F)